

Genderové stereotypy ve vybrané literatuře

Dagmar Slaninová Kadlecová

Bakalářská práce
2014



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií



INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dagmar SLANINOVÁ KADLECOVÁ**
Osobní číslo: **H118281**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Genderové stereotypy ve vybrané literatuře**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na genderové stereotypy ve fantasy literatuře
- na odlišnosti pojetí generových stereotypů ženskými a mužskými autory
- na vykreslování jednotlivých postav z hlediska generových stereotypů
- na odlišnosti v popisování generových stereotypů z hlediska cílového publika (chlapci/muži vs. dívky/ženy)
- na zkoumání vlivu předkládaných generových stereotypů na myšlení, hodnoty, postoje čtenářů/čtenářek

Součástí práce bude kvantitativní výzkum.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BADINTER, É. XY: o mužské identitě. Praha: Paseka, 2005.

BARŠA, P. Panství člověka a touha ženy: feminismus mezi psychoanalýzou a poststrukturalismem. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002

BUSS, D. M. Evoluce touhy: Strategie sexuálního chování. Praha: Dauphin, 2009.

MEYER, S. Sémivání. Praha: Egmont, 2008

NAGL-DOCEKAL, H. Feministická filozofie: výsledky, problémy, perspektivy. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007.

OATES-INDRUCHOVÁ, L. Ženská literární tradice a hledání identit: antologie angloamerické feministické literární teorie. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007

WARD, J.D. Bratrstvo černé dýky. Praha: Baronet, 2010

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Antonín Dolák, Ph.D.

Katedra společenských věd

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013


doc. PhDr. Miroslav Jůza, Ph.D.
vedoucí katedry




Mgr. Michal Vavřík, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud hyla k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Jagmina SLAVINOVÁ KADUČOVÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně *M. S. KOLA*

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b. Zveřejněním závěrečných prací.

(1) Vysoká škola poskytuje bezplatně dizertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, a kterýchž publikaci obhajoba, včetně pozadí opomenutí a výsledku obhajoby, prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Zveřejněním závěrečných prací poskytnutých vysoké škole, kde se má řídit obhajoba práce, katedrě si může za zveřejnění práce požádat na své ústředí výpůj, optik nebo rozmnožování.

(2) Dizertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odovzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně een pracovními dny před odevzdáním obhajoby poskytnuty k prohlédnutí veřejnosti v místě určeném uchazečem předložkou výpůjky nebo samostatně tak určené, v místě poskytnutém vysoké školou, kde se má řídit obhajoba práce. Katedrě si může za zveřejnění práce požádat na své ústředí výpůj, optik nebo rozmnožování.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto odstavce, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 2.

(3) Do práva autorského také nevstupuje dílo nebo dílně či vydáváním zařízení, které je určeno za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastnímu potřebě díla vypracovanému dělnem nebo studentem za uplatnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školnímu či vzdělávacímu zařízení (škola, dílna).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo.

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za výsledek školních prací na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 12 odst. 4) autorského zákona právo, a pokud není stanoveno jinak, mohou se tyto práva domáhat celoživotní, nepřevoditelné a nevyměnitelné výpůjky nebo školního či vzdělávacího zařízení.

(2) Nemohou poskytnout licenci, nebo může školní dílo být užito k poskytnutí právní licence, nemohou to v rozporu s omezeními výpůjky nebo školního či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla zveřejnila jen dozatímka v souvislosti s užitím díla či poskytnutí licence podle odstavce 2 přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; právo na přiměřený příspěvek zveřejnění školního díla nebo školním či vzdělávacím zařízením o užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce s názvem „Genderové stereotypy ve vybrané literatuře“ se věnuje problematice generových stereotypů v současné fantasy literatuře, jejichž autorkami jsou ženy. Teoretická část je věnována nejprve stručné definici literární teorie obecně, pak základním termínům genderu, genderovým stereotypům, maskulinitě a femininitě, následně rozdílům mezi pohlavími i teoriím jejich vzniku. V praktické části následuje analýza vybraných děl, jejichž společným jmenovatelem nejsou jen, dnes velmi populární, příběhy z upírského světa a to, že je napsaly současné autorky fantasy literatury převážně opět pro ženy-čtenářky, ale i to, že na základě popularity příběhů autorky tyto rozšiřují o nové díly. První vybranou autorkou je Stephanie Mayer a analýza se týká její velmi populární čtyřdílné ságy s názvem Stmívání. Druhou vybranou autorkou je Jessica Bird, píšící fantasy pod pseudonymem J. R. Ward a analýza bude provedena u desetidílné série s názvem Bratrstvo černé dýky. Cílem práce je podat náhled o tom, jaký obraz ženy či muže poskytuje soudobá „ženská“ fantasy literatura svému čtenáři potažmo čtenářce a potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy.

Klíčová slova: literární teorie, gender, pohlaví, genderové role, genderová identita, genderové stereotypy, maskulinita, femininita, pohlavní rozdíly

ABSTRACT

Bachelor thesis titled "Gender stereotypes in the selected literature " deals with the issue of gender stereotypes in contemporary fantasy literature whose authors are women. The theoretical part is devoted to the first concise definition of literary theory in general, the principal terms of gender, gender stereotypes, masculinity and femininity, then the differences between the sexes and theories of their origin . The practical part is followed by an analysis of selected works whose common denominator is not only today very popular tales of the vampire world and that it is written by the contemporary authors of fantasy literature, again mostly for women readers, but also that based on the popularity of stories the authors extend these stories to new parts. The first choice is the author of Stephanie Mayer and analysis relates to the very popular four-part saga called Twilight. The second choice is the author of Jessica Bird, fantasy writing under the pseudonym of J.R. Ward and analysis will be performed in the Decalogue series called the Black Dagger Brotherhood. The aim of the bachelor thesis is to provide a preview of what the image of women and men provides contemporary "female" fantasy literature to its readers and confirm or refute the hypothesis.

Keywords: literary theory, gender, sex, gender role, gender identity, gender stereotypes, masculinity, femininity, sex differences

„Skutečný důvod, proč se ženy a muži od sebe liší, byste neuhodli: lidské bytosti jsou totiž stvořeny pro sebe navzájem!“ Joe Quirk

Poděkování

Děkuji tímto panu PhDr. Mgr. Antonínu Dolákovi, PhD. za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a metodologickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1. LITERATURA A LITERÁRNÍ TEORIE	11
1.1 VÝVOJ, POVAHA A FUNKCE LITERATURY	11
1.2 LITERÁRNÍ ŽÁNRY A FUNKCE PŘÍBĚHŮ.....	12
2. ZÁKLADNÍ POJMY GENDERU	14
2.1 TEORIE GENDERU	14
2.2 POHLAVÍ JAKO SOCIÁLNÍ KONSTRUKT, GENDEROVÁ ROLE, GENDEROVÁ IDENTITA	14
2.3 GENDEROVÉ STEREOTYPY	15
2.4 MASKULINITA A FEMININITA.....	19
3. ROZDÍLY MEZI POHLAVÍMI A TEORIE JEJICH VZNIKU	21
3.1 POHLAVNÍ ROZDÍLY.....	21
3.2 TEORIE VZNIKU POHLAVNÍCH ROZDÍLŮ	27
3.2.1 Biologické teorie	27
3.2.2 Psychologické teorie.....	33
3.2.3 Shrnutí	38
4. GENDER A SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA	39
4.1 GENDEROVÉ STEREOTYPY A ŠKOLSTVÍ	39
4.2 GENDEROVÉ STEREOTYPY A ZAMĚSTNÁNÍ.....	42
4.3 GENDEROVÉ STEREOTYPY A MÉDIA (TELEVIZE, ROZHLAS, TISK, INTERNET + KNIHY A UČEBNICE).....	46
4.4 CHOVÁNÍ DLE GENEROVÝCH STEREOTYPŮ.....	49
PRAKTICKÁ ČÁST	51
5. VÝZKUM.....	52
5.1 CÍLE VÝZKUMU.....	52
5.2 VÝBĚROVÝ SOUBOR.....	52
5.3 POUŽITÉ METODY	53
5.4 OBSAHOVÁ ANALÝZA	53
5.4.1 Sága Stmívání.....	53
5.4.2 Sága Bratrstvo černé dýky.....	72
5.4.3 Srovnání.....	95
5.5 OVĚŘENÍ PLATNOSTI STANOVENÝCH HYPOTÉZ	97
ZÁVĚR	99
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	100
SEZNAM PŘÍLOH.....	104

ÚVOD

Vzhledem k tomu, že sociální pedagogika se jako multioborová věda zabývá vztahem člověka, prostředí a výchovy, musí sledovat i změny odehrávající se v oblasti genderových studií. Jedním z okruhů sociální pedagogiky je i prostředí rodiny, manželské a partnerské vztahy, které z hlediska genderové problematiky procházejí velkými změnami. Nejen, že se mění tradiční pojetí rodiny, kde muž byl neotřesitelnou autoritou, mění se také náhled na partnery stejného pohlaví. Rozšiřuje se trend genderové rovnosti žen i mužů. Sociální pedagogika se mimo jiné zabývá i vzájemným vztahem člověka a výsledků lidské aktivity (kultury). Z tohoto důvodu jsem se rozhodla věnovat ve své bakalářské práci genderovým stereotypům, jejich zobrazení v současné fantasy literatuře určené primárně ženám, s cílem zjistit, jestli autorky moderní fantasy nadále předkládají genderově stereotypní vzorce chování nebo naopak podporují hlásanou rovnost. I když fantasy literatura plní funkci především zábavnou či relaxační, stejně jako jiné kulturní produkty je nositelem a propagátorem určitých postojů a hodnot, které předkládá svým čtenářům/čtenářkám, proto si myslím, že stojí za to některá díla podrobit analýze z hlediska genderových stereotypů a tím zjistit, jaké hodnoty a postoje díla sdělují ve vztahu ke stereotypním představám o rolích žen a mužů ve společnosti.

Pro samotnou analýzu textů jsem vybrala velmi populární ságu s názvem *Stmívání* autorky Stephanie Mayer, určenou především mladým čtenářkám a sérii *Bratrstvo černé dýky* autorky Jessici Bird, píšící fantasy pod pseudonymem J. R. Ward. Tato dvě díla mají společné nejen to, že jejich autorkami jsou ženy rozvíjející ve svých příbězích velmi populární téma tajemného světa upírů, ale i to, že se jedná o stále aktivní autorky, které na základě popularity příběhů píší další pokračování.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. LITERATURA A LITERÁRNÍ TEORIE

Nejprve něco k pojmu literatura. Ta provází člověka od dob písemnictví ve formě historických odkazů. V dnešní době slouží spíše jako oddychová činnost nebo ke studijním účelům. I z tohoto je patrné, že prošla velkým historickým vývojem. „Literatura je jedním z prostorů, které spoluvytváří naši vzdělanostní a i každodenní čtenářskou zkušenost. Avšak je velice obtížné definovat, co to vlastně literatura je. Jsme zvyklí literaturu považovat za jakousi konstantu – ve smyslu, že tady prostě je, že všichni něco čteme, že ve škole existuje jako předmět, že má ve společenském povědomí určitou hodnotu“ (Valdrová, 2006, s. 113). Vědecká disciplína, která zkoumá literaturu, se nazývá literární teorie a zabývá se zejména podstatou literatury, obecnými zákonitostmi vzniku literárního díla, jeho strukturou, literárními druhy, žánry, útvary, uměleckými prostředky (Sochrová, 2009, s. 6).

1.1 Vývoj, povaha a funkce literatury

Vývoj literatury

Mohlo by se zdát, že otázka, co je vlastně literatura, bude středobodem literární teorie. Není tomu tak, protože teoretikové nerozlišují, zda texty, které čtou, jsou literární povahy či ne. To však neznamená, že všechny texty jsou si rovny. Některé texty jsou z různých důvodů považovány za např. bohatší, působivější, exemplárnější, kontroverznější, zásadnější. Literární i neliterární texty však lze studovat podobným způsobem. Samotný pojem literatura je starý jen dvě století, ale literaturou dnes označujeme i díla napsaná již před pětadvaceti stoletími, pro které se dříve používaly termíny jako „písemnictví“ a „knižní vědění“. Samozřejmě záleží i na tom, kde na určitý text narazíme. Tím se zároveň nabízí otázka, jestli lze i jen jednu samostatnou větu považovat za literaturu. Vždy záleží na kontextu. Pokud věta postrádá náležitosti, s nimiž by se dalo dále pracovat, například izolovaně publikovaná věta z praktického receptu nebo inzerátu, není už příliš zřejmé (Culler, 2002, s.26-32).

Povaha literatury

Literatura může mít různou povahu. Dle Cullera (2002, s. 36-43) má literatura pět povah. „Literatura jako aktualizace jazyka“, která spočívá především v organizaci jazyka, kdy jazyk ozvláštňuje, aktualizuje. „Literatura jako integrace jazyka“, kdy si všimáme toho, jak

každý prvek přispívá k celkovému účinku. Nacházíme tak integraci, soulad, napětí či disonanci. „Literatura jako fikce“, kdy literární dílo vytváří představu fikčního světa, odkazuje spíše k imaginárním než reálným postavám, ale fikčnost se neomezuje jen na postavy a události, ale i na slova, například slovo *dnes* se nevztahuje k dnešku, ani k času, kdy autor text psal, ale je to fikční čas v době děje. „Literatura jako estetický objekt“, který dle předního teoretika západní estetiky Emmanuela Kanta od čtenáře vyžaduje, aby se zamyslel nad vzájemným vztahem formy a obsahu. „Literatura jako intertextový a sebereflexní konstrukt“, kdy intertextualita znamená, že vznik děl je umožněn předchozími díly, jež opakují, relativizují, transformují. Člověk se v souvislosti a textem může vždy ptát, jaký je vztah mezi tím, co dílo říká a tím, jak si při vytváření těchto souvislostí samo počíná, jak je sebereflexivní.

Funkce literatury

V osmdesátých a devadesátých letech 20. století se teoretikové spíše zabývali literaturou jako historickou a idealistickou kategorií, nad společenskými a politickými funkcemi, které má podle jejich předpokladů plnit. Literatuře bývají připisovány diametrálně odlišné funkce, může být nositelem ideologie a zároveň nástrojem její likvidace (Culler, 2002, s.47). Funkce umělecké literatury jsou dle Sochrové (2009, s.5) - *estetická funkce* jako základní funkce, která tlumočí určité pojetí krásy, vzbuzuje pocit krásy, smyslově obohacuje. Pak *informativní funkce*, ta je vzdělávací, poznávací, napomáhající rozvoji schopnosti myšlení a vyjadřování. *Formální funkce* vychovává, pomáhá vytvářet morální a estetické hodnoty. Jako další je zde uvedena *společenská funkce*, kdy literatura upozorňuje na závažné společenské problémy, zachycuje mezilidské vztahy, varuje před nebezpečím apod. Jako poslední je *zábavná funkce* tzv. *oddychová*, poskytuje pobavení, uvolnění, zklidnění.

1.2 Literární žánry a funkce příběhů

Literární žánry

Dle zvoleného žánru má čtenář různá očekávání. Při četbě detektivky hledá jiná vodítka, než když čte tragédii. Už staří Řekové rozdělávali díla do tří velkých skupin, podle toho, kdo v dílech promlouvá: rozlišovali básnictví či lyriku, kde vypravěč hovoří v první osobě, pak epiku či narativ, kdy vypravěč hovoří svým vlastním hlasem, ale nechává promlouvat

i postavy. Poslední skupinou je drama a zde promlouvají pouze postavy. Ve starověku a v době renesance byla nejvyšší metou básníků tragédie a epos. K těmto základním žánrům, můžeme přidat ještě moderní žánr – román (Culler, 2002, s.83).

Literatura jako zábavná četba

Vzhledem ke zkoumaným textům se zaměříme na zábavnou četbu. Literatura může být *humoristická*, v popředí jsou komické situace, *dobrodružná* s dramatickým dějem, napětím, pak *detektivní*, základní motiv je zločin, vražda, řešení záhady. *Hororová* literatura je typická hrůzostrašnými příběhy, které vyvolávají strach. Dalším samostatným oborem literatury je fantastická literatura. Může být psaná jako utopie, kde je zpravidla zobrazen svět ideální spravedlivé společnosti, pak *science-fiction* – příběhy zobrazující dosud nepoznanou realitu, technický pokrok zobrazený ve fiktivní budoucnosti a v neposlední řadě fantasy literatura, na kterou se zaměřuji ve své práci. *Fantasy* literatura je druh fantastické literatury, kde se objevují nadpřirozené jevy, pomyslné světy, magické chvíle, bájná až pohádková atmosféra (Sochorová, 2009, s.6).

Funkce příběhů

Příběhy skýtají čtenářům potěšení, napodobují život a baví čtenáře tím, že vnášejí zvrát do známých situací. Další funkcí příběhů je poskytovat čtenáři informace o světě, vidět věci z jiných pozic a rozumět pohnutkám jiných lidí, které za obvyklých okolností zůstávají utajeny (Culler, 2002, s.101-102). Každý čtenář si vybírá příběhy podle toho, co od nich očekává, pro mnoho lidí je to forma relaxace a útěku od všedního života do barevného světa fantazie. Velkou výhodou v zapojení fantazie jsou právě psané příběhy, protože každý čtenář má své sny a ty pak aplikuje do popisovaného prostředí nebo postav. Co se týče fantasy literatury, jde zde o nahlédnutí do jiného světa. To, co je v běžném životě složité, je zde jednoduché, co je v našem světě neuskutečnitelné, ve světě fantasy je možné.

Sága

V tomto oddílu bych ráda osvětlila i pojem sága, protože v textu častokrát zaznívá. Původně tento pojem sloužil pro označení příběhů s tematikou dávné skandinávské a germánské historie, o prvních vikinských výpravách, osídlování Islandu a krevní msty mezi islandskými rodinami, jednalo se o epické příběhy v próze s častým vkládáním veršů (Wikipedia, ©2013). Později se tento pojem používal pro označení románové kroniky pojednávající o osudech několika generací rodu. Pro účely této bakalářské práce je pojetí slova „sága“ použito ve smyslu – rozsáhlé vyprávění.

2. ZÁKLADNÍ POJMY GENDERU

2.1 Teorie genderu

V následující části práce si osvětlíme, co vlastně gender je. Slovo gender znamená v řečtině rod, postupem času bylo převzato nejen do evropských jazyků. Zahrnuje v sobě především sociální a společensky podmíněné kulturní rozdíly, předsudky, očekávání a osobitosti v postavení žen a mužů (Věšíňová, Maříková, 1999, s.9). Velký sociologický slovník vysvětluje pojem gender jako „termín používaný pro skupiny vlastností a chování formované kulturou a spojeno s obrazem muže a ženy“. Nejbližším ekvivalentem pojmu gender je v českém jazyce slovo „rod“, toto označení není zcela adekvátní, protože navozuje nepřesné souvislosti, z tohoto důvodu se termín „gender“ přejímá v původním tvaru. (Vodáková, Petrušek, 1996, s.339).

Jedním z nejzákladnějších způsobů, jak se lidé definují, je když řeknou „jsem žena“ nebo „jsem muž“, vymezují se tak z hlediska pohlaví. Toto sdělení však přesahuje jejich anatomický popis, protože vyvolává i představu určitých osobních vlastností a vzorců chování, které se k nim vztahují. To znamená, že na základě lidského pohlaví v biologickém smyslu (žena, muž) si lidé konstruují společenskou kategorii zvanou gender (maskulinitu či femininitu). Přitom je možné, že jednotlivce vystihuje jen málo ze společensky definovaných charakteristik jeho genderu (Renzetti, Curran, 2003, s.20).

Gender nacházíme v každé interakci, v každé situaci a v každé instituci. Lidé přistupují k vzájemným interakcím již s konkrétní představou o maskulinitě a femininitě, na jejím základě pak k ženám a k mužům přistupují různě. Gender je ve své podstatě činnost, během které produkujeme formy chování, které okolí vnímá jako ženské nebo mužské. Ostatní v tomto duchu naše chování pak hodnotí a usměrňují. Gender ale není ve všech kontextech a interakcích stejně důležitý, protože gender neposuzujeme v sociálně neutrálním prostředí, může nad ním převážet například třída, rasa, věk, či jiné aspekty (Smetáčková, 2006, s.10).

2.2 Pohlaví jako sociální konstrukt, genderová role, genderová identita

„Pohlaví“ je biologický termín a „gender“ je pojem psychologicko-kulturní. Dalo by se říci, že jde jen o dva způsoby náhledu na tutéž věc. Není však pravidlem, že žena se

automaticky bude chovat tak, aby to odpovídalo ženskému genderu. Být mužem nebo ženou není jen záležitostí podoby genitálií, ale stejně tak i záležitostí gestikulace, oblečení, povolání, osobnosti apod. Každá společnost vychází z biologického pohlaví jako z primárního kritéria pro vymezení genderu, ale za tímto výchozím bodem už se žádné dvě společnosti neshodnou na přesném vymezení ženství a mužství (Oakley, 2000, s.121).

Genderová role je soubor zjevných i skrytých, nepsaných předpisů, které jsou platné pro chování žen a mužů, na základě přisuzovaných hodnot, povinností, odpovědností a práce. Dítě se sociálnímu pohlaví, své mužské nebo ženské roli odmalička učí. V tomto mu asistuje nejen rodina, ale i škola, média, církve a instituce, se kterými přichází do styku. Nedílným rysem generových rolí je status nerovnosti, což znamená, že za stejných základních podmínek (původ, vzhled, vzdělání, etnikum apod.) mají ženy vůči mužům znevýhodněnou pozici (Valdrová, 2006, s.10,11). Každá role s sebou nese společenský tlak na přijetí požadavků z ní vyplývajících. Na toto se vážou také různé sankce, podle míry demokracie, která je v dané společnosti (Janošová, 2008, s.13).

Genderová identita je na rozdíl od genderové role vnitřní, ryze privátní složkou lidské osobnosti. Je tvořena genderovými atributy, které člověk prožívá jako jemu vlastní, jsou v souladu s jeho vnitřním prožíváním. Jedinec je vnímá jako sebevyjadřující, seberealizující, jako souhlasné sebepojetí (ego-syntonní). I když je genderová identita vnitřní součástí jedince, nemusí se některé její komponenty navenek projevit. Genderová role naopak zahrnuje i vnější projevy, s nimiž se jedinec nemusí úplně ztotožňovat. Tyto projevy jsou užívány buď za účelem zjištění nebo jako projev sociální konformity. Část genderové role, která bývá prožívána jako nesouhlasná se sebepojetím je ego-dystonní (Janošová, 2008, s.41,42). Jedinec, jehož genderová identita neodpovídá jeho biologickému pohlaví, se označuje jako transsexuál nově transgender (Smetáčková, Vlková, 2005, s.20).

2.3 Genderové stereotypy

Mnoho lidí se v jednání a úsudku o druhých opírá o zažití genderové stereotypy. Stereotyp je obecné označení pro zjednodušující souhrnný popis vlastností nebo jednání určité společenské skupiny ať už se jedná o vlastnosti pozitivního nebo negativního charakteru, jsou to v podstatě apriorní představy o této společenské skupině. Genderové stereotypy

jsou tedy zjednodušující popisy toho, jak má vypadat muž či žena, jsou výlučně platné pro svou skupinu jedinců, uvažuje se o nich bipolárně, což znamená, že normální muž nenese žádné rysy ženskosti a naopak. Dále se o stereotypch uvažuje jako o univerzálních, neboť se předpokládá, že charakteristiky tvořící generový stereotyp sdílejí všichni nositelé daného pohlaví (Renzetti, Curran, 2003, s.20, 21).

Pokud použijeme slovo „stereotypní“, vyjadřujeme tím něco, co je předvídatelné, co je typické. V dnešním pojetí jsou stereotypy soubory vědomostí obsahujících zevšeobecnění. Jakmile použijeme spojení „typický muž“ nebo „typická žena“, myslíme tím „stereotypní muž“ nebo „stereotypní žena“, to samé platí i řekneme-li „opravdový muž“ nebo opravdová žena“. Genderové stereotypy obsahují celou škálu charakteristik toho, co to vlastně znamená být „mužem“ nebo „ženou“. Ačkoliv se tyto charakteristiky zdají být popisující, ve skutečnosti jsou hlavně předpisující, diktující (Wood, 2008, s.28).

Psycholog Gary W. Wood (2008, s.66-71) dále naznačuje, že kult „opravdová žena“ se zakládá na čtyřech základních ctnostech: zbožnosti, čistotě, poddajnosti a domáckosti. Zároveň uvádí, že ve skutečnosti se podle extrémních podob tohoto pohledu nežije, ale pořád slouží k pěstování pocitu viny. Autor uvádí čtyři charakteristiky ženy podle výše uvedených ctností:

Pozemská matka - žena symbolizující zbožnost. Jejím úkolem je pečovat o druhé, přičemž potřebám druhých dává přednost před svými. Je vroucí, něžná a starostlivá. Pokud žena své děti opustí, je za to odsuzována, protože se to přiči jejím „mateřským instinktům“. K roli pozemské matky se připojuje i prvek sebeobětování, kdy musí výrazně omezovat své vlastní potřeby. Tato role zahrnuje vlastnosti jako soucit, něhu a starostlivost.

Hezká holčička - nebo-li „hodná holčička“ symbolizuje čistotu, je to opravdová žena, která je však v srdci stále malou dívenkou, tatínkovou holčičkou. Tyto ženy jsou upravené, čisté, pečují o svůj zevnějšek, dávají si pozor na to, co jedí. K tomuto pojetí opravdového ženství patří i pravidlo „kolena u sebe“, a nikoliv „nohy od sebe“. Existuje iluzorní hranice mezi „hodnými holčičkami“ a „zlými holčičkami“. Žena, která tuto hranici překročí, je pak nazývána různými hanlivými výrazy.

Malá sestřička – symbolizuje podřízenost (submisivitu), může znamenat i pasivitu a vyhýbání se střetům. Světácký „velký bratr“ ví všechno nejlépe a domácká „malá sestřička“ by měla vědět, kde je její místo. Aby dosáhla svého, musí si „malá

princeznička“ místo rivalského střetu, omotat „velkého bratra“ kolem svého prstu. Samozřejmě tak, aby o tom „velký bratr“ nevěděl a „malá sestřička“ pak dosáhla svého.

Domáci bohyně – i když oba partneři chodí do práce, domácí povinnosti v mužsko-ženském partnerství leží s největší pravděpodobností na ženě. Domácnost a femininita (ženskost) jsou spojené nádoby. Přesto, že si žena před příchodem manžela domů již nemusí dávat do vlasů stužku (jak jí radili ženské časopisy z 50.let 20. století), přesto se od ní očekává, že udrží domácí standardy a samozřejmě by neměla být ani příliš unavená, aby mohla plnit i své manželské povinnosti.

Navzdory velkých změn, ke kterým došlo v ženských rolích ve 20. století, jsou však čtyři pilíře kultu ženství stále přítomny v přístupu k ženskému rodu. Mužská rodová role se v průběhu let vyvíjela mnohem méně ve srovnání s úlohou ženy. Maskulinita (mužnost) zůstává v mnoha směrech číslem jedna. Složky tvořící „opravdového muže“ jsou: nezávislost, nadřazenost, společenské postavení, moc a tvrdost. Definice mužnosti je v podstatě založena na tom, co muži nejsou. „Opravdoví muži zkrátka „nejsou ženy“. Čtyři charakteristiky „opravdového muže“:

Drsný chlapík – tzv. hollywoodský „drsný chlapík“, všemocný superhrdina. Je to symbol síly, nezávislosti, soběstačnosti a tradice. „Velcí kluci nepláčou“ je fráze, která je už i malým chlapcům vtlačována do hlavy. Skrývá se v ní určité poselství, že emoce je třeba kontrolovat či potlačovat, což v důsledku znamená, že emoce jsou dobré jen pro holky.

Velké zvíře – „opravdový muž“ je úspěšný, získává společenské postavení a respekt, má potřebu mít nad druhými moc. Součástí stereotypů mužských generových rolí jsou rysy jako ctižádost, soutěživost a nadvláda. Všechno směřuje k tomu být vítězem, jedničkou, někým významným v očích ostatních. Toto se promítá nejen do pracovních vztahů.

Zlobivý kluk – nikdy nikomu nedovolí, aby jej předběhl. Rád dělá ostatním lidem ze života peklo, často jen pro ten pocit samotný. Násilí a agresivita je legitimním prostředkem k dosažení jeho cílů, přičemž cíl světí prostředky. S tímto je spojen rychlý způsob života a přináší i různá rizika. „Zlobivý kluk“ zahrnuje charakteristiky stereotypů mužské genderové role, jako jsou dobrodružnost, drsnost a činorodost.

Žádná baba – charakteristika maskulinity (standardního mužství), je definována vzhledem k tomu, co vlastně muž není, nikoliv k tomu, co je. „Opravdový muž“ se musí lišit od ženy,

což znamená vyhýbat se holčičím (babským) věcem, všemu, co může být považováno za ženské. Musí potlačovat každou stopu citlivosti, něhy, jemnosti a emocí. Chlapci se učí, že není dobré být označován za slabocha (babu). Na druhou stranu klukovské chování holčiček se často považuje za roztomilé, ale jen do doby, než se dostaví puberta.

E. Badinterová (Badinter, 2005, s.127-131) charakterizuje „mužský ideál“, jako doposud živý mužský model, který se skládá ze čtyř imperativů:

No sissy stuff (nic zženštělého) – i když muž má stejné citové potřeby jako žena, jeho stereotypní mužská role jej nutí k obětem. Pravý muž musí být prost veškeré ženskosti, nežádá se tedy po něm nic menšího, než aby část sebe sama zapudil.

The big wheel (velké zvíře, důležitá persóna) – pravý samec musí usilovat o nadřazenost nad ostatními. Mužství je poměřováno množstvím úspěchu, moci a obdivu, kterého se mu dostává.

The study oak (pevný dub) – odkazuje na potřebu být nezávislý a spoléhat jen sám na sebe, nikdy neprojevit dojetí a přichylnost.

Give 'em hell (k čertu se všemi) – zdůrazňuje povinnost být nejsilnější, je-li třeba i použít násilí. Pravý muž musí působit znáním odvahy, dokonce i agresivity, ukazovat, že je odhodlán podstoupit všechna rizika.

Ztělesněním všech těchto imperativů se pak značí nadsamec, o němž mnozí sní. Amerika opravdového muže představila v reklamě na cigarety Marlboro (the Marlboro man), který je známý po celém světě. Je to tvrdák, osamocený, protože nikoho nepotřebuje, pevný a jaksepatří mužný. Zástupci ideálů opravdových mužů jsou například legendární kovbojové, osamělí jezdci, přicházející odnikud, mstitelé stojící nad zákony, ryzí bytosti, které se nemění. K nim neodmyslitelně patří kolt, alkohol a kůň. Ženy v kovbojských příbězích hrají pouze podružné role. Kovboj je muž činu, neustále se potýká s jinými muži. Přátelství mezi muži posiluje mužnost ohrožovanou láskou k ženě. V případě střetu mezi těmito dvěma city vyhrává v drtivé většině mužská solidarita. Ač je westernový hrdina pevný a mlčenlivý, odhaluje svou lidskou slabost. Pohledem prozradí pokušení, lítost, zkrátka, že má srdce, má rád svého koně, přítele, ženu, ale než by se usadil, tak od ženy opět osamoceně odjíždí vstříc novým dobrodružstvím. Modernější američtí hrdinové v podání Ramba a Terminátora už slabosti ani nenaznačují. Celosvětové úspěchy filmů, kde jsou hrdinové nadsamci, spočívá zřejmě v tom, že tajným snem všech kluků, dřímajících v mnoha dospělých mužích, je dělat přesně to, co si přejí, kdykoliv se jim

zachce. Dříve či později si většina mužů uvědomí, že jsou v tenatech mužského typu, který je neuskutečnitelný. Ztělesněný mužský ideál, ale vyjadřuje nadřazenost mužů nad ženami a tím zvyšuje asymetrii mezi oběma pohlavími, která zvyrazňuje hranice.

H. Karsten (2006, s.24,25) se zamýšlí nad vlastnostmi, které jsou typicky mužské a které jsou typicky ženské. K charakteristikám mužů přiřazuje: agresivní, aktivní, autoritativní, bojovní, ctižádostiví, dobrodruzi, dominantní, neohrožení, nesnadno zranitelní, nezávislí, objektivní a věcní, odhodlaní, odolní, odvážní, panovační, podnikaví, přímí, racionální, realističtí, rozhodní, rozvážní, sebejistí, sebevědomí, schopní sebeovládání, silní a energetičtí, soutěživí, spolehliví, stateční a smělí, tvrdí, velcí a silní, vůdci, vyrovnaní, zodpovědní, a – muži nepláčou. Jako charakteristiky žen pak uvádí: bezmocné, citově založené, emocionální, emfatické, jemné, parádnice, milovnice dětí, mírné, náladové, nelogické, nerozhodné, nesamostatné, něžné, ohleduplné, pasivní, pečlivé a opatrné, plné porozumění, poslušné, povolné, přitažlivé a dráždivé, příjemné, přívětivé, senzibilní, slabé, soucitné, šarmantní, taktní, toužící po jistotě, úzkostné, vyžadující ochranu, zaměřené na rodinu, závislé, žvanivé (viz. tabulka tvořící přílohu PI této práce).

B. Friedan (2002, s.21-33) v souvislosti s ženskými generovými stereotypy uvádí „femine mystique“ – ženský mýtus, který byl hluboko zakořeněný a nejvýraznější zejména v padesátých letech minulého století. Ten vykresluje ženy jako matky, manželky a hospodyňky ve stylu románu Iry Levina Stepfordské paničky. Ženy byly utvrzovány, hlavně ženskými časopisy, v přesvědčení, že spokojené děti, úspěšný manžel, hodiny strávené na nákupech s ostatními maminkami, nekonečné klábosení nad kávou a běloskvoucí prádlo je vrcholem ženského snažení. Pod nátlakem televizních reklam si žena, která při drhnutí kuchyňské podlahy nezažila minimálně orgasmus, musela připadat jako blázen, téměř jako zrůda.

2.4 Maskulinita a femininita

Maskulinita a femininita je v podstatě souhrn vlastností, které jsou všeobecně považovány za ženské nebo mužské. Mezi maskulinní vlastnosti patří: technická zdatnost, věcnost, sebevědomí, agresivita, nezávislost, samostatnost, dominance, fyzická síla a silná sexuální orientace na ženy. Femininními vlastnostmi jsou naopak: technická neschopnost, emfatičnost, emocionalita, nesamostatnost, plachost, poddajnost, neagresivita, fyzická

slabost, závislost na jiných, náklonnost, péče o ostatní. Výzkumy z oblasti psychologie chápou maskulinitu a femininitu jako individuální variace v chování souvisejících s genderem, které kolísají jak mezi muži, tak mezi ženami (Lippa, 2009, s.77-103).

Janošová (2008, s.40) uvádí další vlastnosti přiřazované k femininitě: pasivita, soucit, jemnost, pocity odporu při kontaktu s něčím nepříjemným, čistota, emocionalita, takt, silnější potřeba vyjadřovat pocity, klid, krása a upravenost. K mužnosti či maskulinitě dodává ještě potlačování emocí, orientaci na práci, aktivitu, soutěživost a vyšší společenské postavení. Za maskulinní zájmy jsou považovány technické a sportovní aktivity. K zálibám femininním pak aktivity umělecké či domácí a rukodělné.

Dle Badinterové (2005, s.53 a 97) je maskulinita hlavně snaha být silný, samostatný, tvrdý, krutý, polygamní, misogynický a perverzní. Jedním z nejzřejmějších rysů maskulinity je dnes heterosexuality. Pro mužskou identitu je charakteristické vlastnit, brát si, pronikat, ovládat a prosazovat se, klidně i silou. Naopak pro ženskou identitu je to být vlastněná, poslušná, pasivní a pokorná. „V naší civilizaci převládá názor, že pravý muž je ten, který dává přednost ženám. Jako kdyby vlastnění ženy zahánělo přízrak identity, a tím zdůrazňovalo kýženou jinakost: mít ženu, tudíž nebýt ženou. Pro někoho je zárukou maskulinity sama skutečnost, že není homosexuál (Badinter, 2005, s.97).

Jak bylo již výše řečeno, maskulinita i femininita se objevuje v různém zastoupení jak u mužů, tak i u žen. Čím je maskulinita zastoupena více u muže, tím je považován za typičtějšího muže, to stejné platí i u femininity a ženy. V očích veřejnosti je maskulinita připisována ženám s negativním nábojem, taktéž femininita je-li připisována mužům. Maskulitvní ženy jsou chápány jako agresivní, holdující alkoholu, ošklivé, tlusté, nestarostlivé. Femininní muži jsou pak vnímáni jako hubení, nejistí, plaší, slabošší, choulostiví. Lidé mají sklon chápat maskulinitu a femininitu jako protiklady, tedy jako buď a nebo a ne jako dvojdímní koncept (Lippa, 2009, s.103).

3. ROZDÍLY MEZI POHLAVÍMI A TEORIE JEJICH VZNIKU

3.1 Pohlavní rozdíly

Některé rozdíly mezi muži a ženami jsou patrné na první pohled např. fyzický vzhled. Při bližším zkoumání pak nacházíme rozdíly v osobnostních charakteristikách, v řeči, neverbálním chování, v sexuálním chování, v rozdílných reakcích na stejné podněty a v neposlední řadě i v zájmových činnostech, výběru povolání apod. Lippa (2009, s.35-75) shrnul metaanalýzy některých pohlavních rozdílů:

Pohlavní rozdíly v osobnosti - osobnostní vlastnosti definujeme jako vnitřní faktory, které u jedince způsobují charakteristické vzorce chování, myšlení a pocitů. V nejširším popisném rámci lidské osobnosti lze najít dle psychologů pět vlastností, které nazvali „velkou pětkou“. Patří sem extroverze, příjemnost, svědomitost, otevřenost ke zkušenostem a neuroticismus.

Ze závěrů studií a metaanalýz vyplývá, že největší rozdíly se objevily v podfaktorech příjemnost a extroverze. Přičemž bylo zjištěno, že ženy jsou útlocitnější než muži (útlocit je podsložka příjemnosti) a u mužů zase převládá asertivita (je podsložkou extroverze). Další rozdíly byly prokázány v oblasti neuroticismu, kdy výsledky analýz potvrzovaly to, že ženy jsou úzkostnější než muži. U mužů převládá dle výsledků již zmíněná asertivita, pak sociální dominance, otevřenost novým myšlenkám a vyhledávání vzrušení. Naopak ženy jsou svědomitější, příjemnější, úzkostnější a neurotičtější. V ostatních oblastech zkoumaných vlastností nebyly prokázány markantnější rozdíly.

Pohlavní rozdíly v riskování - některé studie hodnotily riskování pomocí osobních výpovědí, jiné pozorovaly skutečné riskantní chování. Z osobních výpovědí vyplývá, že muži riskují více v oblasti alkoholu, drog, sexuálních aktivit a řízení, ženy v oblasti kouření. Při pozorovaném chování vyšlo najevo, že muži riskují více v oblasti fyzických schopností a aktivit, v riskování v intelektuálních úkonech, gamblerství a řízení. Nicméně tento rozdíl není velký, studie uvádí, že 45% žen riskuje více než průměrný muž a jen 55% mužů riskuje více než průměrná žena, dále uvádí, že pohlavní riskování klesá s věkem.

Pohlavní rozdíly v sociálním chování - sociální chování je ve své podstatě chování člověka v interakci se svým okolím. Lippa zveřejnil výsledky v oblastech sociálního chování, kterými jsou agresivita, nápomocné chování, morální chování, přizpůsobivost menšině

a skupinové chování.

Agresivita byla zkoumána jak experimentálními, tak i neexperimentálními studiemi, které dle očekávání shodně potvrdily vyšší agresivitu u mužů, především u fyzické agresivity, ať už šlo o neprovokovanou nebo provokovanou agresivitu. Pouze u jednoho typu agrese převažovaly ženy, a to u nepřímé agresivity, nazývané také vztahová agresivita, která zahrnuje např. ostraktizaci (vyloučení jiných ze skupiny, které jim ublíží), pomlouvání a šíření drbů, ale zde byl rozdíl poměrně malý. Pohlavní rozdíly v agresivitě mají dle výzkumů svůj vrchol obvykle v období rané dospělosti, s věkem mají klesající tendenci.

Co se týče nápomocného chování, je toto podle sociálních stereotypů doménou žen. Záleží však na tom, jaké typy pomoci jsou zkoumány, jestli běžné každodenní pomoci, při kterých pomáhající není vystaven žádnému nebezpečí nebo vzácné, dramatické a velmi riskantní nápomocné činnosti (záchrana z hořícího domu, skok do ledové vody pro tonoucího apod.). Bylo zjištěno, že v modelových situacích byli více nápomocni muži, hlavně vůči ženám. Důležité je jestli tento výsledek napovídá to, že muži jsou kavalíři nebo to, že chtějí vypadat před diváky jako hrdinové. Podle psychologičky L. Taylor mají ženy sklony starat se o ostatní více než muži, hlavně v oblastech každodenního života. Jedním z jejích závěrů je fakt, že např. manželství přináší jak z psychologického, tak i ze zdravotního hlediska větší prospěch mužům než ženám. Každodenní péče, výchova dětí, poskytování emoční podpory, zajišťování adekvátního jídla pro ostatní, starost o nemocného jsou typy nápomocného chování, které vykazují pohlavní rozdíly ve prospěch žen.

Morální chování z části závisí na vnitřním morálním přesvědčení jedince a částečně na vnějších faktorech, kterými jsou společenský tlak a pohnutky ke konání dobra. Některé studie se zabývaly přímo nemorálního chování mužů a žen. Bylo zjištěno, že například v podvádění při testech se rozdíly nevyskytují. Nepatrné rozdíly se ukázaly při odolávání se účastnit zakázaných aktivit ve prospěch žen. Bylo také potvrzeno, že muži selhávají při šetření na horší časy a při odolávání příjemným, ovšem potenciálně nebezpečným sexuálními aktivitám.

Pod pojmem přizpůsobivost většinou si můžeme představit sklony člověka změnit svůj názor, aby se přizpůsobil názoru skupiny, pokud je vyžadován (skupinky teenagerů, členové církve apod.). Výsledkem provedeného zkoumání bylo zjištěno, že ženy jsou v průměru přizpůsobivější než muži a nechají se také ve větší míře přesvědčit poté, co slyšely nebo četly přesvědčivou zprávu.

Skupinové chování můžeme rozlišit na dva základní typy a to sociálně-emoční chování (budování a udržování sociálních vztahů ve skupině) a chování zaměřené na úkol (nabídnutí informací nebo požádání o pomoc při řešení problému). Provedené výzkumy došly k závěru, že 72% mužů se ve skupině zabývá více chováním zaměřeným na úkol ve srovnání s průměrnou ženou. Oproti tomu 72% žen se ve skupině zaměřuje spíše na sociálně-emoční chování ve srovnání s průměrným mužem.

Pohlavní rozdíly v neverbálním chování a vnímavosti neverbálního chování - lidé spolu komunikují, ať už záměrně či nezáměrně, očním kontaktem, výrazem tváře, úsměvem, intonací hlasu, gestem i využíváním osobního prostoru. Muži a ženy se v neverbálním chování specificky liší. Například jedním se závěrů je fakt, že 66% žen se ve společnosti usmívá více než průměrný muž. Dále ženy vykazují více očních kontaktů s ostatními než muži. Muži si zase udržují větší osobní prostor, ať už přistupují k jiné osobě nebo někdo přistupuje k nim. Pokud srovnáme pohyby těla, tak bylo zjištěno, že 85% vykazuje expanzivnější gesta a pohyby než průměrná žena, muži jsou prostě neklidnější. Ženy zase naopak muže předčí v expresivnější mimice. 84% žen používá více výrazů tváře než průměrný muž a také jsou lepší v předstírání emocí pomocí tváře. Ženy nad muži také vynikají v dekódování neverbálního chování. Bylo dokázáno, že 67% žen lépe odhaduje neverbální informace než průměrný muž.

Pohlavní rozdíly v sexualitě - sexuální vztahy, jako nejintimnější forma sociálního chování byly podrobeny 177 studiím. Z jejich závěrů vyplývá, že postoje mužů k sexu jsou liberálnější, 79% mužů uvažuje pozitivněji o příležitostném sexu než průměrná žena a také 83% mužů masturbuje častěji než průměrná žena. Menší pohlavní rozdíly se ukázali i v tom, že muži mají pozitivnější postoj k pohlavnímu styku v rámci partnerského vztahu, že mají častější pohlavní styk než ženy, mají pohlavní styk s větším množstvím partnerů, začínají se sexem v časnějším věku a také uvádějí vyšší výskyt homosexuálního chování.

Muži mají také častější sexuální fantazie než ženy, častěji touží po sexu a různorodých sexuálních aktivitách, nejsou ochotní sex oddalovat nebo se ho dokonce vzdát, podstupují kvůli sexu riziko a vynakládají za něj peníze. Ženy naproti tomu uvádějí více strachu a viny kvůli sexu. Jedním ze základních rozdílů v sexualitě žen a mužů je také to, že sexualita žen je flexibilnější, proměnlivější a citlivější na sociální normy. Naopak sexualita mužů je stabilnější, naléhavější a nereaguje tolik na sociální prostředí. Toto je zřejmě způsobeno i tím, že muži mají v průměru silnější sexuální puzení než ženy. Ženy udávají i vyšší proměnlivost co se týče sexuálních aktivit i sexuální orientace v různých obdobích svého života než muži.

Pohlavní rozdíly ve výběru partnera - výzkum se snažil nalézt odpověď na otázku - zda muži a ženy hledají u svých partnerů stejné vlastnosti. Z odpovědí vyšlo najevo, že 75% žen hodnotí jako důležitější společenskou třídu a ambicióznost než průměrný muž. Nepatrně důležitěji ženy hodnotí ještě povahu, inteligenci, osobnost a humor. Muži potom hodnotili důležitěji než ženy fyzickou aktivitu a atraktivitu, která je preferovaná muži napříč kulturami.

Pohlavní rozdíly v preferencích zaměstnání a zájmů - zkoumat preference jednotlivých zaměstnání by roztránilo zkoumaný vzorek lidí mezi nekonečně mnoho odpovědí. Z toho důvodu je rozlišíme na šest typů povolání. *Realistická* (např. zemědělec, instalatér, truhlář a mechanik) zahrnují práci s nástroji, stroji, výstrojí a hospodářskými zvířaty. *Výzkumná* (např. chemik, biolog, fyzik), zkoumání biologických, fyzických, kulturních jevů i chování. *Umělecká* (např. spisovatel, herec, malíř) jsou charakterizována manipulací s lidským, slovním či fyzickým materiálem, za účelem tvorby uměleckého produktu. *Společenská* (např. poradce, učitel, kněz) zahrnující výcvik, vývoj, organizování, konzultace, vyučování a řízení jiných lidí. *Podnikatelská* (např. burzovní makléř, politik, obchodní partner) s sebou nesou manipulaci s jinými lidmi k dosažení cílů nebo výdělku. *Konvenční* (např. úředník, účetní, pokladní) zahrnují plánování, obsluhu obchodních strojů, zpracování dat a záznamů.

Nejmarkantnější rozdíl byl ve výběru realistických povolání, kdy toto upřednostňovalo o 84% mužů vícekrát než průměrná žena. Naopak 73% žen dávalo více přednost povoláním uměleckým i společenským než průměrný muž. Muži a ženy se neliší ve volbě

konvenčního povolání, jen malé rozdíly ve prospěch žen jsou u podnikatelských zaměstnání a u mužů u výzkumných povolání.

Pohlavní rozdíly v kognitivních schopnostech - podle názoru většiny psychologů nejsou v obecné inteligenci žádné podstatné pohlavní rozdíly, ty můžeme najít pouze u konkrétních mentálních schopností. Ženy jsou v průměru lepší v testech verbálních schopností a naopak muži ve schopnostech matematických. Ženy oproti mužům vynikají v hláskování, větné skladbě, plynulosti řeči. Muži pak dosahují lepších výsledků ve vizuálně-prostorových testech, hlavně v testech mentálních rotací, kde je rozdíl velmi velký a to 77%. Zajímavé výsledky přinesly i testy všeobecných znalostí. Muži vynikali v otázkách z oblastí politiky, financí, elektroniky, geografie, historie, biologie a sportu, ženy pak v medicíně, oblasti potravin a vaření. Na poli znalostí z literatury, podnikání, umění a psychologie rozdíly zjištěny nebyly.

Pohlavní rozdíly ve fyzických schopnostech - vzhledem k tomu, že muži mají větší sílu v horní části těla, bylo dokázáno, že muži dovedou hodit předmětem rychleji, dále, přesněji a větší rychlostí. Ženy mají lepší kolomotorickou koordinaci a ohebnější končetiny než muži. Muži ale vedou i v počtech sed-lehů, krátkodobém rychlostním běhu a skoku do dálky. V souhrnu muži vykazují vyšší míru aktivity než ženy.

Pohlavní rozdíly v duševních poruchách a poruchách chování - podle Americké psychiatrické asociace (verze z roku 1994 a její revize z roku 2000) se u chlapců daleko více vyskytují mentální retardace, poruchy čtení, koktání, artismus, Tourettův syndrom a poruchy pozornosti. V období adolescence a dospělosti častěji užívají drogy. Dále se u mužů vyskytují častěji mentální poruchy, pohlavní poruchy, poruchy pohlavní identity, antisociální, kompulzivní, schizoidní a narcistické poruchy osobnosti. Velké množství studií se zaměřilo na pohlavní rozdíly v depresi. V převážné většině studie odhalily, že depresi trpí minimálně dvakrát více žen než mužů.

Pohlavní rozdíly v prožívání emocí - ženy sdílí více informací o svých osobních životech, myšlenkách a pocitech než muži, znamená to, že jsou více otevřené a obecně považovány

za emotivní. Většina lidí se snadněji svěří ženě než muži. Ženy a muži své emoce různě vyjadřují i prožívají. Muži prožívají své emoce na základě fyziologických dějů (vyšší srdeční tlak, zrychlený tlukot srdce) a svoje emoce zvnitřňují, naopak ženy své emoce ukazují navenek (mimikou i slovem). I zvládání stresu, stresových situací se u žen a mužů liší. Zatím co muž reaguje na stres útokem nebo útekem, žena tendencí pomáhat a usmiřovat se. Ženy se častěji vyrovnávají se stresem tím, že hledají sociální oporu, zatím co muži spíše problém řeší nebo se mu zcela vyhnou.

Pohlavní rozdíly v konceptu sebe sama - muži sami sebe chápou jako nezávislé, vidí se v kontextu svých individuálních úspěchů, vlastností, schopností a hodnot, oproti tomu ženy své sebepojetí posuzují spíše v souvislosti s ostatními, nahlížejí na sebe ve smyslu vztahů s ostatními, s povinnostmi a sociálními rolemi. Sebepojetí v koncepci sociálního vztahu se pak liší tak, že ženská socialita je párová (individuální a intimní vztahy) a mužská je kmenová (šéf, člen týmu, občan státu).

Pohlavní rozdíly v dětských hrách a typech přátelství - mnoho studií je zaměřeno na rozdíly v chování chlapců a děvčat. Bylo zjištěno, že batolata mužského pohlaví mají větší problémy kontrolovat své chování a častěji se dostávají do potíží než dívky batolata. Chlapci si hrají častěji ve skupinách (projevuje se v nich dominance, hierarchie, soutěžení), dívky dávají přednost stejnopohlavním párům (hraní na prodavačku a zákazníci). Chlapci projevují vyšší hladinu energie, zápasí mezi sebou, bojují, častěji testují a překračují pravidla nastavená dospělými. Dívky častěji pomlouvají jiné a pokud chtějí být nepřátelské, tak vytlačují vyvrhele ze své skupiny. Chlapci si ve fantazii přehrávají hrdinské činy, zatímco děvčata spíše příběhy se sociálním kontextem. Rozdíly jsou i v hračkách, které si děti pro sebe vybírají. U děvčat jsou to spíše panenky, hračky z domácnosti, plyšová zvířátka, hudební nástroje, chlapci dávají přednost autíčkům, tankům, stavebnicím a zbraním. Pokud chtějí dívky něčeho ve skupině dosáhnout, spolupracují, vyjadřují se milejším, jemnějším a neverbálně přátelštějším způsobem, chlapci požívají spíše dominanci, mají tendenci požadovat, poroučet a hrozit.

Tyto pohlavní rozdíly se pak přenášejí až do dospělosti, jak již výše bylo uvedeno, ženy více spolupracují, jsou přizpůsobivější, muži jsou verbálně více asertivnější a soutěživější.

3.2 Teorie vzniku pohlavních rozdílů

3.2.1 Biologické teorie

Rozdíly v maskulinitě a femininitě se snaží vysvětlit vzájemně propojená biologická hlediska: teorie zaměřené na hormonální působení a genetiku, teorie zaměřené na rozdíly v nervovém systému mužů a žen a evoluční teorie. Podle biologických teorií se některé prvky chování vyvinuly u mužů a žen odlišně. Podle těchto teorií se muž a žena liší ve složení chromozomů, prožívají rozdílný prenatální vývoj a působí na ně odlišné hormony.

O pohlaví rozhoduje nejprve chromozom

Biologické pohlavní rozdíly se utvářejí v časově pevně stanovených krocích. V knize manželů Moirových je: „Pohádka o chromozomech a hormonech. Při početí se 23 chromozomů matčina vajíčka spojí s 23 chromozomy otcovy spermie, aby tak spolu vytvořily 23 párů. Chromozomy, které rozhodují o našem budoucím fyzickém pohlaví, se nazývají pohlavní chromozomy a tvoří jeden pár z těchto 23. Samčí pár se skládá z chromozomů XY a samičí XX. Vajíčko obsahuje jediný pohlavní chromozom X, který spermie spáruje buď s chromozomem X nebo Y. Pokud je vajíčko oplodněno spermií nesoucí chromozom Y, pak se plod obvykle vyvine v chlapce. Pokud vítězná spermie nese chromozom X pak se s největší pravděpodobností vyvine děvče. Z tohoto vyplývá, že o pohlaví dítěte rozhoduje spermie.

Chromozom Y je klíčem k rozvoji maskulinity, protože je to právě on, kdo v plodu spouští tvorbu vysokých hladin androgenů – mužských hormonů, které aktivují kaskádu genů nacházejících se ve všech ostatních 22 párech chromozomů, co muži a ženy sdílejí. Ženský plod postrádá chromozom Y, takže v něm není spuštěna tvorba androgenů; to znamená, že nejsou aktivovány ani geny vytvářející maskulinitu. Tyto geny jsou přítomny v každé ženě – každá žena v sobě nosí možnost růstu vousů nebo plešatění – ale bez androgenů by tyto geny měly zůstat nečinné. V mužském plodu jsou naopak kohoutky těchto genů roztočeny naplno. Klíčem k tomuto procesu jsou vysoké hladiny hormonů, které jsou velice mocné.

Už před mnoha lety bylo zjištěno, že je možné změnit fyzické pohlaví zvířete zásahem do tvorby chromozomů během nejranějšího období jeho vývoje. Geneticky samčí plod krysy, kterému byly odebrány mužské hormony, se vyvine jako samice, a to jak anatomicky, tak svým chováním. Geneticky samičí plod vystavený vysokým hladinám samčích hormonů se vyvine jako samec.

Nepokoušíme se manipulovat s hormony v lidských bytostech (sice bychom mohli, ale bylo by to nanejvýš neetické); přesto nám příroda sama poskytne řadu důkazů. Existují muži genetického typu XY, kteří trpí poruchou, jenž brání jejich genům reagovat na aktivační působení hormonů. Tito muži se z hlediska fyzického vzhledu vyvinou jako ženy (tato porucha je označována jako syndrom androgenové insenzitivity – Androgen-insensitivity syndrome). A pak existují ženy genetického typu XX, které během vývoje v děloze vytvářejí vysoké hladiny mužských hormonů. (Tato genetická porucha je známá pod názvem vrozená adrenální hyperplasie – AGS). Nadledvinky těchto dívek obsahují jistou abnormalitu, která vede k nadprodukci androgenů. Rodí se s mužskými nebo obojakými genitáliemi, podle toho, jak vysokým dávkám mužských hormonů byly vystaveny“ (Moir, 2000, s.75).

Agresivita jako znak maskulinity

Z biologického hlediska lze mužskou agresivitu vysvětlit působením pohlavních hormonů. Je všeobecně známo, podávají-li se mužské hormony zvířatům, jsou pak tato zvířata agresivnější. Potkají-li se pak dva samci, obvykle spolu bojují. Naopak samice a kastráti spolu nebojují. Ale pokud se aplikují mužské hormony kastrátům, stávají se stejně agresivní jako normální samci. U lidí ale není vztah mezi hladinou hormonů a chováním tak jednoduchý a víme o něm ve skutečnosti velmi málo, protože pokusy se provádějí většinou na krysách a myších.

Vzhledem k tomu, že funkcí pohlavních hormonů je v první řadě zajistit schopnost reprodukce v dospělosti, tak ovlivňují naše sexuální chování. Není to ovšem způsobeno přítomností mužských hormonů u mužů a ženských hormonů u žen, ale sexuální touha je u mužů i u žen dána mužským hormonem. Odstranění varlat ovlivňuje sexuální touhu muže, avšak odstranění vaječnicků podobný dopad na ženu nemá. Jsou-li u ženy aplikovány androgeny, jejich sexuální touha prudce vzroste. Androgeny mají také vliv na svalovou sílu a energii (Oakley, 2000, s.40,41).

Hormony a sexualita

Z pohledu biologie, psychologie nebo sexuologie jsou základem lidské sexuality pudy, hormony a geny. Hormony ovlivňují vývoj primárních i sekundárních pohlavních znaků již od prenatálního období. V těle muže i ženy se nachází jak testosteron, tak i estrogen, záleží pouze na jejich vzájemném poměru. U sexuality musíme rozlišit sexuální identitu (např. jako životní styl), konkrétní sexuální chování a sexuální orientaci (preferenci určitého

pohlaví, které ale nemusí vést k sexuálnímu chování). Všechny tři výše uvedené složky sexuality se mohou, ale nemusí vždy vyskytovat ve vzájemné harmonii. (Sloboda in Valdřová, 2006, s.48).

Sexuální identita se utváří v raném dětství, přičemž rozhodující je pravděpodobně věk do 18.měsíce. Příslušnost k určitému pohlaví se vytváří nejspíše v 2. trimestru prenatalního vývoje na základě genetických činitelů, které jsou zprostředkovány vlivem pohlavních hormonů na centrální nervovou soustavu. Ze sociologického hlediska má sexuální identita návaznost na sebepojetí člověka. Určuje, zda se jedinec považuje za ženu či muže, případně za heterosexuální, bisexuální nebo homosexuální ženu či muže (Weis, 2010, s.102).

Člověk, který odmítá své biologické pohlaví, přebírá jiný gender, než je mu biologicky přisouzen, je označován jako transgender, dříve se používalo transsexuál. Zjednodušeně řečeno jde o jedince uvězněného v opačném biologickém pohlaví, které chce změnit.

Může se stát, že člověk je biologicky nevyhraněný, kdy se mu zpravidla při narození nebo později v pubertě nevyvinou dostatečně výrazně ani jedny pohlavní znaky (nebo také muž má chromozomálně ženské pohlavní znaky a naopak), tento jev se nazývá intersexualita - mezipohlavnost, dříve se používalo slovo hermafrodizmus (Sloboda in Valdřová, 2006, s.55).

Sexuální chování - sexuální chování mužů a žen se liší, zatím co muži mají větší zájem o příležitostný sex, častěji preferují různé sexuální aktivity a u svých partnerek hodnotí více mládí a krásu, ženy dávají u partnera přednost dominanci, materiálnímu zabezpečení a sociálnímu statutu. Sexuální chování se liší také v závislosti na kultuře. Výzkumy ukázaly, že účastníci v některých zemích praktikovali polygynii (mužům je dovoleno mít legálně více než jednu partnerku), v jiných zemích více monogamii. Je zajímavé, že napříč kulturami je polygynie mnohem častější než polyandrie (kde ženy mají více legálních partnerů). Dle průzkumů muži častěji vyhledávají stimulaci pomocí pornografie a vyhledávají sex za peníze. Biologické rozdíly se podílejí na rozdílech v sexuálních zájmech, hladinách aktivit u mužů a žen, především hladinou testosteronu (Lippa, 2009, s. 208,209).

Sexuální orientace - sexuální aktivity se většinou neobjevují před pubertou, ale existují typy dětského chování, ze kterého lze usuzovat sexuální orientaci v dospělosti. Zjednodušeně by se dalo říct, že u chlapce, který se v dětství chová více femininně, je

vyšší pravděpodobnost, že bude v dospělosti gay a chlapec který vykazuje spíše typicky mužské zájmy bude heterosexuální. Dívka, u které v dětství převažují zájmy více maskulinnější, může být v dospělosti lesbou (zdrobnělina „lesbička“ dle Slobody znevažuje status této minority a dělá jej méně seriózním, proto i většina homosexuálních žen preferuje výraz „lesba“). Naopak dívka chovající se více femininně má předpoklad být heterosexuální (Lippa, 2009, s.210).

Výzkumy naznačují, že zjednodušeně řečeno, lidská sexuální orientace je určena vystavením jedince dávkám testosteronu ve třetím měsíci těhotenství. Etika nedovoluje experimentovat s vyvíjejícími se lidskými plody, proto důkazy jsou pouze nepřímé a pocházejí z výzkumů na zvířatech, nejčastěji krysách, kterým byl v kritickém období vývoje samičího plodu podáván testosteron, samičí plod pak přijal samčí sexuální chování. Vědci objevili pak následně i rozdíly v mozcích (zejména v oblasti hypotalamu) samců a samic. Vědci se také zabývali rozdíly ve struktuře mozku homosexuála a heterosexuála, nejdiskutovanější objevy provedl Simon Le Vay, který potvrdil, že homosexualita není sociální konstrukt, ale přírodní jev (Moir, 2000, s.31,32).

Malé ženské mozky, velké mužské mozky

Donedávna se skutečnost, že objem mužského mozku je o 10% vyšší než u mozku ženského, vykládala jako potvrzení vrozené slabomyslnosti žen. Za všeobecný fakt se považovalo, že ženy mají menší a méně diferencovanou kůru mozkovou a z tohoto důvodu jsou více řízeny instinkty a emocemi, protože jim chybí řídicí moc rozumu. Tím, že se jim nedostává produktivní duchovní síly, schopnost racionálního úsudku a svou tělesnou konstitucí nemohou konkurovat mužům, jsou tedy od přírody určeny k tomu, aby sloužily mužům.. Desítky let byla tato patriarchální pozice udržována navzdory všem novým výkladům (Karsten, 2006, s.22).

Mozek je pohlavně odlišný stejně jako tělo. Mužský mozek je v děloze formován vysokými hladinami androgenů, o kterých jsme již mluvili. Dívka v prenatálním období vystavená vysokým dávkám mužských hormonů se chová a jedná jako chlapec. Muži a ženy mají rozdílné předpoklady, protože mají mozky specializované na jiné dovednosti. I nejoddanější rovnostáři z řad učitelů, kteří tvrdí, že mezi schopnostmi chlapců a dívek neexistují žádné biologicky podmíněné rozdíly, připouštějí, že chlapce je obtížnější něčemu naučit. Mozky každého z pohlaví jsou organizovány odlišným způsobem, tato odlišnost dává vzniknout rozdílným ve schopnostech žen a mužů. Výzkumy je prokázáno,

že muži, zabývající se nějakým verbálním úkolem, používají pouze levou polovinu mozku, ale ženy při stejné činnosti zaměstnávají obě hemisféry. Existuje však nepatrná menšina lidí s obrácenou mozkovou polaritou, kdy muži mají mozky organizovány jako většina žen a naopak. Toto je spíš výjimkou, většina z nás má mozek, který odpovídá našemu pohlaví. Ženy mají silnější spojení mezi mozkovými hemisférami, muži zase vlastní silnější spoje uvnitř každé poloviny mozku. Ženy jsou obecně založeny více verbálně, muži více prostorově. To znamená, že žena dokáže lépe zacházet se slovy a muž s věcmi. Muž má lepší smysl pro orientaci, nosí v hlavě obraz mapy celé cesty, kterou prošel. Neznamena to ale, že žena nenajde podruhé tu stejnou cestu, pamatuje si orientační body, které převede do slov (Moir, 2000, s.80-89).

Na závěr by se dalo říct, že při plnění úkolů není znevýhodněn ani muž ani žena, oba dospějí k jeho řešení, akorát každý svou cestou. Díky slabším spojmům mezi hemisférami muž použije přednostně levou hemisféru (tzv. logickou, kde je zakódované logické myšlení, práce s fakty, pravidly, pojem o čase, analýza dedukce, praktické činnosti, matematika, texty písní apod.) nebo pravou hemisféru (tzv. citovou, kde jsou naopak emoce, spontánnost, kreativita, představivost, denní snění, komplexní chápání, prostorové vnímání, melodie písní apod.). Žena použije obě hemisféry současně, i z tohoto důvodu mnohé ženy v rychlosti nerozliší, která ruka je pravá a která levá, ale na druhou stranu mozek ženy nikdy nevypne a dokáže dělat několik nesouvisejících činností najednou. (Peas, 2010, s.29, 32).

Evoluční teorie

Klasická Darwinova teorie se zaměřuje na přežití a rozmnožení jedince a vysvětluje, jak se organismy přizpůsobí svému prostředí a postupně si vyvíjejí nové znaky až ke vzniku nového druhu. Princip přírodního výběru spočívá v tom, že prostředí organismu určuje, které znaky se budou přenášet z generace na generaci. Přírodní výběr není vědomým, účelovým procesem, ačkoliv to vypadá, že jeho výtvořby byly naplánovány. Organismy v měnícím se prostředí zápolí o život a reprodukci. Někteří přežijí, ale mnoho jich zemře ani ti co přežijí, se nemusejí dožít reprodukce. Jakýkoliv znak, který znamená při přežití výhodu se po mnoha generacích stane u daného druhu vrozeným, tyto znaky se nazývají adaptivní. Adaptací jsou například oči - uspořádané, vyvinuté struktury, jež pomáhají přežít (např. utéct před predátorem) a rozmnožit se (např. kontaktovat dosažitelného

partnera). Adaptací je i reflex uhnutí, pokud se k vaší hlavě blíží rychle se pohybující předmět, tento reflex pomohl mnoha našim předkům přežít, proto se stal vrozeným.

Moderní evoluční teorie některé z Darwinových myšlenek prohloubily. Přírodní výběr jako nemyslitelný proces je z tohoto hlediska proces, který maximalizuje přenos genů do příštích generací. Může dojít i k naprostému selhání genu nebo souboru genů, a když přestanou existovat úplně, dojde k vyhynutí druhu. Přežití genů není to stejné jako přežití jednotlivců. Obvykle jedinec přenáší své geny rozmnožováním. Toto ale není jediný způsob. Podle teorie příbuzenského výběru si mohou jedinci zajišťovat přežití vlastních genů tím, že pomáhají v přežití a rozmnožení pokrevně příbuzným, se kterými sdílí stejné geny. Z toho vyplývá, že altruismus vůči příbuzným je genetické sobectví v tom smyslu, že napomáháme šíření vlastních genů. Sobecký gen v pojetí evoluce znamená, že rostliny a zvířata jsou v jistém smyslu stroje vytvořené k tomu, aby nějaký čas přenášely a chránily své geny a pak je předaly dalším genetickým nosičům – potomkům.

Podle evolučních teorií byli muži a ženy vystaveni v průběhu historie našeho druhu odlišným selekčním tlakům. Ženy se vyvinuly jako více pečující proto, že byly zodpovědné za nošení, krmení a výchovu potomků. Muži byli ti, co lovili a bojovali, proto se vyvinuli jako agresivnější, mají lepší vizuálně prostorové schopnosti. Evoluce pohlavních rozdílů se táhne daleko za hranice lidského druhu. Na nejzákladnější biologické úrovni spočívá v tom, že samice produkují relativně málo velkých pohlavních buněk (vajíček), samci naproti tomu produkují mnoho malinkých pohlavních buněk (balíčků genetických kódů – spermií). Mezi základní rozdíly reprodukce ženy a muže patří to, že ženy jsou více limitovány počtem potomků, jež mohou zplodit. Muži naproti tomu denně produkují miliony spermií, a tak mohou mít teoreticky desítky potomků. Z tohoto důvodu se u mužů a žen vyvinuly odlišné reprodukční strategie. Zatím co u žen se vyvinula strategie kvalitních potomků, u mužů je to spíše strategie kvantity potomků. V důsledku tohoto se muži vyvinuli jako sexuálně agresivnější, promiskuitnější a více soutěživí, zatím co ženy jsou spíše sexuálně vybíravé a preferují trvalý vztah, který jim a jejich potomkům zajišťuje ochranu a stálý přísun zdrojů (Lippa, 2009, s.129-140).

Evoluční teorie genderu se nezaměřují výlučně na sexualitu, rozmnožování či získávání partnera. Kdysi bylo všechno jednoduché, muž lovil kořist a žena ochraňovala rodinné hnízdo, sledovala zda v okolí nehrozí nebezpečí, musela mít orientační smysl na malé vzdálenosti podle orientačních bodů a musela mít dokonalý cit na malé změny v chování a vzhledu dětí i dospělých. Nikdy se od ní neočekávalo, že bude lovit zvířata nebo bojovat

s nepřítelem. Muži – lovci nebyli nikdy v okolí jeskyně tak dlouho, aby se naučili vnímat jemné nuance mezilidské komunikace. Testy při skenování mozku dokazují, že mozek muže v klidovém režimu vypne až 70% svých aktivit. Naproti tomu testy ženského mozku ukázaly, že v klidovém režimu i nadále pracuje až na 90% a analyzuje okolní vjemy. Toto je způsobeno tím, že ženy potřebovaly zachytit i jemné změny nálady a chování jiných, které mohlo signalizovat bolest, hlad, zranění nebo agresivitu.

Zajímavé je i vysvětlení v rozdílech periferního vidění u mužů a žen z hlediska evoluční teorie. Oči mužů jsou větší a jsou přizpůsobené tunelovému vidění na velkou vzdálenost, což znamená že muži - lovci vidí přímo před sebe na velkou vzdálenost a jejich oči jsou jako dalekohled. Ženy jako obránkyně hnízda mají mozek nastavený tak, aby mohly přijímat informace až ze 45-stupňového úhlu z obou stran, zprava i zleva, zdola i se shora, mnohé ženy mají periferní vidění v rozsahu téměř 180 stupňů. Rozdílné prostorové schopnosti mají také své vysvětlení z hlediska evoluce. Prostorové schopnosti se u mužů vyvinuly dávno-pradávně, když muž (lovec) potřeboval vypočítat rychlost, směr pohybu a vzdálenosti kořisti, jak rychle musí běžet, aby kořist dohonil a k tomu odhadnout, kolik síly bude potřebovat, aby kamenem nebo oštěpen skolil zvíře, které se mu stane potravou. Lovci museli pak najít cestu zpět, jinak by neměli šanci na přežití. Ženy tuto schopnost nemají tolik vyvinutou, nikdy nemusely sledovat a lovit zvěř a potom trefit zpět do jeskyně, toto vysvětluje, proč mají ženy problém číst v mapách a plánech měst (Peas, 2010, s.10-62).

3.2.2 Psychologické teorie

Biologické teorie se nezaměřují primárně na sociální prostředí jakožto příčinu pohlavních rozdílů v chování nebo jako na příčinu individuálních rozdílů mezi muži a ženami. Biologické teorie berou v úvahu možnost, že některé rozdíly v maskulinitě a femininitě jsou vrozené. Psychologické teorie se zabývají především výchovou chlapců a dívek v rodinách. Psychologové popsali, které rozdíly se dají vysledovat v jejich chování během dospívání, dále se zabývají diferenciací a upevňováním pohlavně specifického chování převážně v raných vývojových stupních. Zanedbávají však sociologické a biologické faktory když jejich význam pro pohlavní diferenciaci je nepopiratelný.

Teorie utvrzování

Teorie utvrzování pracuje s tezí, že chlapci i děvčata jsou již od nejútlejšího věku utvrzováni ve způsobech chování, které společnost považuje za přiměřené jejich pohlaví. Toto je dítěti dáváno najevo pochvalou, souhlasem, uznáním nebo odměnou, v opačném případě pak nesouhlasem, kritikou, upřením privilegií, odepřením lásky nebo jinou negativní sankcí. Teorie utvrzování se zabývala také třemi oblastmi pohlavně specifického chování a to agresivitou, závislostí a hrou. Mimo jiné tato teorie hlásá, že pozitivní a negativní utvrzování má podstatný význam pro vznik a vštěpení si pohlavně specifického chování (Karsten, 2006, s. 32, 35).

Děti se příslušnému sociálnímu pohlaví, svým ženským či mužským rolím od malička učí za asistence společnosti, rodičů, školky, školy, médií a institucí různého druhu. Od chlapců a dívek se již v dětství očekává rozdílné chování. Chlapcům je vštěpováno, že správný kluk nebrečí, ale u dívek se slzy tolerují. Dívky jsou naopak napomínány za přílišnou živost např. slovy: „nelítej, copak jsi kluk?“. Toto chování podporuje systém pochval a trestů. Rozdílný přístup začíná již při pohledu do kočárku, pokud v něm leží holčička vyjadřuje se o ní nahlížející jako o princezně, že je malá a roztomilá. Pokud si v kočárku lebedí chlapec, řekneme o něm, že je to kus chlapa, jak je velký a silný. V podstatě už když se na kočárek nebo na oblečení miminka podíváme, většinou na první pohled poznáme pohlaví dítěte, zjednodušeně se jedná o tzv. růžový a modrý svět. Ruku na srdce, nad holčičkou oblečenou v modré teplákové soupravě se asi nikdo nepozastaví, ale jak by tomu bylo u chlapečka oblečeného v růžových šatech?

Zásadní vliv na utváření ženské a mužské identity mají i hry a hračky. Už kolem jednoho roku věku dítěte si většina hraje s hračkami, které jsou obecně považované za typické pro příslušníky jejich pohlaví. Děvčata si častěji hrají s panenkami či plyšovými zvířátky, posléze se u nich objevuje záliba v oblékání, krášlení, hraní na vaření a jiné domácí práce. Chlapci tráví oproti děvčatům více času hraním s kostkami, jednoduchými skládačkami, autíčky. Později se do popředí jejich zájmu dostávají stavebnice, nákladní auta, letadla a předměty, které jdou nějakým způsobem zkoumat a rozebírat (Janošová, 2008, s. 96).

Po nastoupení dětí do školky je vidět jasná diferenciací kolektivu na skupinky holčiček, které si hrají v tzv. dívčím prostoru, který je uzpůsoben jako obchod, kuchyňka nebo místo k přebalování panenek a na skupinky chlapečků kteří mají ve svém koutku dílničku, stavebnice a autíčka. Brzy se začnou děti hierarchizovat: vařením budou chlapci pohrdat

a dívky se naopak budou cítit poctěny, když je chlapci vezmou mezi sebe při fotbale (Valdrová, 2006, s.15).

V rozporu s teorií utvrzování je fakt, že malé děti přestanou plakat, jakmile se jim dostane pozornosti. Podle této teorie by takováto pozornost měla být odměnou za pláč a v podstatě toto chování posilovala.

Imitační teorie

Jinak také teorie napodobování tvrdí, že chlapci a dívky získávají chování typické pro své pohlaví tím, že pozorují vzory téhož pohlaví, jejich pohlavně typické chování napodobují a přejímají. Imitační teorie má s předchozí teorií utvrzování společné, že nakolik je modelové chování úspěšné setkává se od okolí buď s uznáním nebo s kritikou, může být tedy odměňováno nebo trestáno. Napodobují se ty vzory, které jsou v našich očích úspěšné nebo zajímavé, U dětí je určitá ochota a připravenost napodobovat agresivní chování vzoru navzdory tomu, že tento má v očích dítěte nízký status a je za svůj agresivní čin potrestán.

Imitační teorie poukazuje na to, že chlapci napodobují své otce a ostatní mužské vzory a děvčata napodobují matky a další ženské vzory. Dále tvrdí, že děti mají reálně možnost spíš k napodobování téhož pohlaví, mají k tomu sklony a v raném dětství je nejčastěji imitován právě rodič téhož pohlaví. Vědecké studie potvrdily, že ačkoliv v našem kulturním prostoru se o děti předškolního i mladšího školního věku starají podstatně častěji a déle blízké osoby ženského pohlaví (matky, učitelky, vychovatelky), přesto si chlapci v těchto letech svého vývoje nepřebírají ženské chování. Sklon radikálněji se vymezovat vůči druhému pohlaví se projevuje v pozdějších letech dětství a v pubertě. Podle vývojového psychologa L. Kohlberga si musí dítě nejdříve vybudovat vědomí vlastní pohlavní identity a pak je schopno vnímat a přejímat ty způsoby chování, které se k jeho pohlaví hodí (Karsten, 2006, s.36,37).

Jak uvádí Lippa (2003, s.100) mezi osoby, které děti nejvíce napodobují, patří nejen rodiče, starší sourozenci nebo vrstevníci, ale i pedagogové a mediální osobnosti. Teorie napodoby působí přesvědčivě i z toho důvodu, že každý z nás někdy viděl princip napodobování v praxi. Děti velice dobře dovedou imitovat a to někdy až do té míry, že tím své rodiče mnohdy přivedou i do rozpaků.

Tvrzení teorie napodobování, že synové se identifikují se svými otci a dcery se svými matkami, není výzkumy zcela prokázáno. Děti napodobují vzorce chování obou rodičů. Pohlavně typické vzorce chování se samozřejmě mohou ustavovat také díky identifikačním procesům. Teorie napodobování má svůj význam při objasňování získávání pohlavně typického chování, pakliže je v kombinaci s ostatními teoretickými koncepty. Její platnost se vztahuje pouze na určitá životní období, jako je raný, předškolní a mladší školní věk.

Kognitivní teorie

Tuto teorii vývoje pohlavních rolí formuloval psycholog Lawrence Kohlberg, který ji i částečně potvrdil vlastními výzkumy. Kohlberg rozvinul základní předpoklady kognitivního vývoje, kterou popsal Jean Piaget. Ten vycházel z toho, že duševní vývoj člověka se děje vnitřně, v řadě na sebe navazujících stupňů. Dítě takto postupně získává schopnost rozlišit a jednoznačně přiřadit k jednomu nebo druhému pohlaví sebe i osoby ve svém okolí. Jako záchytné body mu slouží nejprve vnější znaky a to tělesná stavba, oděv, vlasy, hlas apod., později pak přibývají rozlišující znaky jako postoje, názory, způsoby chování, záliby a druh zaměstnání. Podle Kohlberga začíná dítě chápat, ke kterému pohlaví náleží kolem třetího roku života, neví ale ještě jestli jeho příslušnost k pohlaví neměnná, kolem čtvrtého roku života pak už dítě ví, že z chlapců se stávají muži a z dívek ženy. Až mezi 6. a 8. rokem života dítěte se podle Kohlberga ustanoví neměnnost vlastní pohlavní příslušnosti. Dle této teorie se dítě definitivně přesvědčené o trvalosti své příslušnosti k ženskému nebo k mužskému pohlaví snaží chovat typicky pro své pohlaví a snaží se vyhledávat takové situace, aby mohlo samo sobě znovu potvrzovat svou pohlavní příslušnost. Dosahují toho mimo jiné i identifikací s rodičem téhož pohlaví. Dalším způsobem je přejímání vzorového chování dalších modelů stejného pohlaví – starších sourozenců, kamarádů apod. Kohlberg se domnívá, že se tak snaží o duševně rozumovou shodu se sebou samým tj. o kognitivní konzistenci. Dle kognitivní teorie vývoje pohlavní identity je kognitivní zařazení sebe samého mezi „ženy“ nebo mezi „muže“ základním předpokladem vytváření psychologických pohlavních rozdílů a ustanovení své pohlavní role (Karsten, 2006, s.41-43).

Psycholožka Sandra Bem obohatila kognitivní teorii tím, že zformulovala alternativní teorii procesu nabývání genderu. Bem poukazuje na to, že každá společnost se skládá ze souborů skrytých předpokladů, jak by měl člověk dané společnosti vypadat, jak má

uvažovat, jednat a cítit. Tyto předpoklady jsou zakódovány do společenských institucí, kulturních diskursů i do duševního ustrojení jednotlivců. Takto se systematicky reprodukuje určité vzorce chování z generace na generaci. Tyto předpoklady Bem nazývá „optickými skly“ (Renzetti, 2003, s.103). Lippa (2009, s.159,160) uvádí, že Bem svou teorii rozšířila i na dospělé jedince, nazývá ji jako teorii generového schématu. Tato teorie překračuje Kohlbergovu teorii v tom smyslu, že podle ní generové schéma nemotivuje muže a ženy, aby se pouze chovali jako příslušníci svého pohlaví, ale také oni sami ovlivňují způsob, jakým vnímají své chování i chování ostatních. Jakmile si totiž člověk osvojí genderová schémata, která jej obklopují, jako utříděné názory a znalosti na pohlaví, pak vnímají své vlastní chování i chování jiných lidí prostřednictvím těchto schémat.

Největší zásluhou kognitivní teorie je to, že upozornila na nutnost pochopení průběhu tvorby pohlavní role, na němž se podílí samo dítě tím, jak aktivně zpracovává informace. Děti vstřebávají gender a genderové stereotypy v rámci svého mentálního úsilí nalézat řád ve světě, který je obklopuje. Jedna z kritik kognitivní teorie je ta, že děti si dle výzkumu vytvářejí svou pohlavní identitu již kolem druhého roku života. K této výhradě se pojí další, která vyvrací, že děti se realizují samy. Souhlasí sice s tím, že aktivně vytvářejí svůj rámec pro výkladu okolního světa, avšak koncept pohlaví je spíše odrazem genderově založené společnosti. Silné genderové chování rodičů posiluje v dětech genderově typizované chování, které je spíše tedy odrazem chování okolí než jejich duševní vyspělosti.

Vývoj k ženství x vývoj k mužství

Psycholog Jan Poněšický (2004, s.36-75) uvádí, že vývoj k ženství prochází různými fázemi, které mají na tento vývoj rozdílný vliv. V první fázi jde o vztah k matce (tedy ke stejnému pohlaví), o přejímání, přijímání a vzájemné vcítění, které upevňuje a podporuje její ženství. Podmínkou individualizace je další vývojový krok, kdy se dívka musí vymanit ze symbiózy s matkou, toto osamostatnění je ztíženo tím, že se musí odlišit od svého vzoru a zároveň nezavrhnout svoje ženství a příbuznost s matkou. Vyřešení vnitřního vztahu s matkou je podmínka psychické rovnováhy. Trhlina v prvotním vztahu k matce mezi druhým a čtvrtým rokem života se projevuje i následným příklonem k otci (k opačnému pohlaví). Oidipální vztahová krize se opakuje v pubertě. Vztahovost je tedy v životě ženy velmi důležitá, jedná se o silnou potřebu, a tím i její slabina a pramen možných krizí,

úzkostí, nejistot a depresí. Na druhou stranu díky vztahům má žena vyšší schopnost empatie, umí vytvářet a udržovat vztahy. Žena hledá harmonii, vzájemné porozumění, které vyplývá z její ženskosti. Úzkost ze ztráty vztahu je u žen vědomější, má širší repertoár chování, který vztahovost zaručuje. Má to však i své stinné stránky, kdy ženy pro udržení rodiny a partnerského vztahu jsou schopny snášet tyranii.

Vývoj k mužství je problematictější nejen kvůli prvotnímu vzájemnému vcítění s matkou (tedy opačným pohlavím), ale i z důvodu krize mužství, která se projevuje od sedmdesátých let minulého století. Udává se, že tím, že je mužská identita sekundární, je křehčí než-li ta ženská, muž si své mužství musí neustále dokazovat. V dětství mají rádi pohádky o neohrožených princích, o zkrocení pyšných princezen, hrdinské činy v dobrodružných příbězích, rádi si mužnost dokazují ve sportovních utkáních, potyčkách, kde si dokazují odvahu a sílu. Toto mnohdy přerůstá i do dospělosti, jako zájem o rychlá auta, soutěživost v zaměstnání, snaha ovládnout hospodářský i politický svět. Holčičí chování chlapců podléhá sankcím a posměškům a ti se snaží k separování od ženských prvků. V tomto má muž jednodušší a připravenější cestu k separaci od matky ke své individualitě. Přejít k otci pak vede i k jeho vzrůstajícímu zájmu o syna. V některých kulturách si muži ženy podrobují, považují je za své vlastnictví, existuje zde přísný patriarchát. Bohužel právě na úkor žen si někteří muži budují z velké části svůj narcismus, své sebevědomí tím, že ženy ponižují, vysmívají se jim coby řidičkám, poukazují na jejich emocionalitu.

3.2.3 Shrnutí

Všechny výše uvedené teorie nejsou škatulky typu buď a nebo, naopak se navzájem doplňují, jsou na sebe v jistém smyslu i závislé. Stěžejní biologickou teorií je Darwinova evoluční teorie, která popisuje, jak se určité znaky přenášejí, na základě potřeby v daném prostředí, aby napomáhaly přežití a reprodukci. Reprodukce se pak děje pomocí genů a fyziologie. V souvislosti s genderem se jedná hlavně o hormonální působení v prenatálním věku a o zkoumání mozku vývoje plodu. Psychologické teorie se naopak zabývají spíše sociální stránkou utváření pohlavní identity, zaměřují se na výchovu, podmiňování, identifikaci, na chápání maskulinity a femininity, genderu, sociálních rolí a genderových schémat.

4. GENDER A SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA

Vzhledem k tomu, že gender se vyskytuje ve všech oblastech života, je zapotřebí, aby se sociální pedagogika, coby multidisciplinární společenská věda, která se zabývá pedagogickými způsoby a metodami řešení lokálních i globálních problémů současné společnosti, zaměřovala mimo jiné i na osvětu a způsoby řešení konfliktů, vyplývajících z genderově stereotypního přístupu k oběma pohlavím. V podkapitolách se budu zabývat sférami každodenního života, ve kterých je gender nejvíce patrný.

4.1 Genderové stereotypy a školství

Vzdělání má velkou moc, školám je oficiálně svěřována odpovědnost za to, aby žáci nabývali znalostí, schopností a dovedností k plnění různých společenských rolí. Jak uvádí Curran a Renzetti (2003, s.125-128) v historickém pohledu do vzdělávání. Ženy neměly k formálnímu vzdělávání přístup až do 18.století a muži vyšších vrstev byli zasvěcováni do klasické literatury, morální filosofie, matematiky a rétoriky. Když už byly ženy vzdělávány, tak pouze v domácím prostředí a spíše v hudbě, literatuře a cizích jazycích. Podíváme se na vzdělávání žen českých zemích. Až do čtyřicátých let 19. století se výchova dívek z měšťanských vrstev také odehrávala především v rodině. Cílem vzdělávání ať už v rodině s pomocí soukromých vychovatelů, v penzionátu či klášterní škole nebylo vzdělávání v takovém smyslu, jak je chápeme dnes. Bylo to spíše vedení dívky v duchu dobových požadavků k úspěšnému se zhoštění role ženy-manželky a matky. (Bauertová, Bártová, 1987, s.28). Od šedesátých let 19. století se proměňují názory na cíl a obsah dívčího vzdělávání. Vzdělávání dívek je již chápáno jako základ pro kvalifikovanou práci mimo domov. Role a vzdělání žen se odvíjí i od toho z jaké sociální vrstvy tyto ženy pocházejí (Vodáková, Vodáková 2003, s.69). Dalším velkým krokem žen ke vzdělání byl od roku 1896 přístup na univerzitu jako hospitantky, což znamenalo, že přednášky mohly navštěvovat jen se souhlasem vyučujícího, ale vstup na univerzitu jim mohl být kdykoliv zakázán. Roku 1897 Filozofická fakulta Univerzity Karlovy poprvé přijala ženy jako řádné posluchačky a v roce 1902 první ženy na Univerzitě Karlově směly studovat farmacii a medicínu. S rovnoprávným vzděláváním žen šlo ruku v ruce i uznání ženského volebního práva.

Jak už bylo výše uvedeno, děti mají velmi dobře zakódovány stereotypy o ženách a mužích, už od útlého věku, proto je třeba vést výuku citlivě a obezřetně směrem k rovnému a spravedlivému pojetí rolí obou pohlaví. Dětem je třeba postupně vštěpovat, že každý člověk, má právo na přístup ke vzdělání, na rovné a spravedlivé hodnocení a také to, že ať je muž nebo žena, může se uplatnit v jakémkoliv povolání, které si svobodně vybere bez ohledu na mínění společnosti. Genderově rozdílnému přístupu jsou děti vystavovány od nejnižší úrovně vzdělávání. Je všeobecně známo, že chlapci se už na základní škole projevují více asertivně, jsou hluční, dominantnější, více vyrušují a pedagogové jim toto chování více tolerují, protože některé projevy jsou prostě od chlapců očekávány. Na dívky je vyučujícími pohlíženo odlišně, i když školy oficiálně zaručují rovné zacházení se svými žáky a studenty, nebývá tomu tak a vyučující podvědomě uplatňují rozdílný přístup. Od chlapců jsou očekávány lepší studijní výkony zejména v matematických a technických předmětech. U dívek ale bývají kladně hodnoceny i vlastnosti jako jsou ukázněnost, příjemné vystupování, ochota pomoci i mimo vyučování a laskavost. (Curran, Renzetti, 2003, s.132, Věšínová, Maříková, 1999, s.154). Dosud se setkáváme s přesvědčením, že dívky spíše tíhnou k péči o druhé lidi, zajímají se o vztahy. Zatímco chlapci mají zájem o vědní obory, které souvisejí s neživým světem, dávají přednost technice a přírodním vědám, disponují větší racionalitou. Snadno se tak může stát, že například v hodině matematiky vyučující řekne děvčatům, že následující příklad nemusí počítat a zadá jej pouze chlapcům v domněnání, že jim bude v budoucnu k užítku (na rozdíl od děvčat). Jedná se přitom o typický příklad genderových stereotypů, které dívky a chlapce spojují s určitými činnostmi a budoucímu uplatnění na základě jejich pohlaví, čímž opomíjí individuální rozměr zájmů a schopností jednotlivce, kdy se tzv. holčičí a chlapecké činnosti přibližují a prolínají (Smetáčková, 2005, s.15).

Genderově stereotypní přístup pedagogů, ať už vědomý nebo nevědomý, může u dívek vést k poklesu jejich sebedůvěry, tím i ke zhoršení prospěchu a k přizpůsobení se dané realitě. K vlastnostem, které hochům zajišťují sociální úspěšnost již na základní, ale hlavně na střední škole, patří: dominance, sportovní zdatnost, aktivní vystupování, vůdčí schopnosti, asertivita. Tyto vlastnosti jsou všeobecně považované za maskulinní. Děvčata jsou hodnocena spíše podle femininních vlastností jako je: atraktivní vzhled, módní oblečení, líčení a účes a příjemné vystupování. Tyto stereotypy vedou chlapce k tomu, aby k dívkám přistupovali jako k sexuálním objektům. Závažným důsledkem zakotveného stereotypního myšlení je to, že hoch či dívka, kteří by výrazným způsobem projevovali

některé z vlastností, charakteristické pro jim opačné pohlaví, riskují sociální odsouzení a verbální či v horším případě fyzické útoky (Curran, Renzetti, 2003, s.140).

Genderové rozdíly se projevují i na vysokých školách. V dnešní době už je samozřejmě zpřístupněno vzdělání na vysokých školách všem, ženy však preferují jiné obory než muži.

Na webových stránkách Českého statistického úřadu jsou zveřejněny výsledky šetření, ze kterých vyplývá, že: „Ženy zaznamenaly vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob ve věku do 34 let než muži, od 35. roku věku je situace opačná. Výrazně vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob mají muži oproti ženám v nejvyšší věkové kategorii, 65 a více let. Na středních odborných školách, gymnáziích, vyšších odborných školách a už i na vysokých školách převažují dívky nad chlapci. Mezi absolventy vysokých škol převažují ženy v případě zdravotnictví, lékařských a farmaceutických věd a nauk, v případě pedagogiky, učitelství a soc. péče a v humanitních a společenských vědách a naukách, muži pak v případě technických věd a nauk. Mezi učiteli převládají většinou ženy, výjimkou jsou střední odborná učiliště a vysoké školy“ (Český statistický úřad, ©2014). Učitelská práce byla v minulosti dlouhodobě ztělesněna především muži, kteří měli možnost pro tuto profesi získat patřičné vzdělání. Ženám byla svěřovaná spíše pozice vychovatelek a učitelské povolání se jim otevřelo až ve 20. století, avšak jejich kvalifikace pro tuto práci byla spatřována spíše v jejich „přirozené“ úloze v rodině, zejména výchově dětí. K tomu se přidaly některé dovednosti, které vychovatelky, později učitelky mohly získat v rámci své vlastní domácí výchovy, jako je péče o domácnost a děti, ruční práce, případně ve vyšších společenských vrstvách pak hra na klavír, výuka cizích jazyků apod. (Helšusová in Smetáčková, 2005, s.20).

Obecně se uvádí, že k postupnému nárůstu počtu žen ve školství docházelo přibližně od druhé poloviny 19. století (Havlik, Kořa 2002, s.159).

V dnešní době převládá v našem školství feminizace, Helšusová (in Smetáčková, 2005, s.21) tento jev vysvětluje tím, že učitelské povolání není vnímáno jako povolání vhodné pro muže. a nelze v něm nalézt vhodný kariérní postup, který u mužů společnost očekává. Ve srovnání s řadou jiných profesí je učitelství také dlouhodobě spojeno s nižší mzdou. Muži, kteří jsou i v moderní společnosti v rámci genderové konstrukce vnímáni jako „živitelé rodiny“, hledají zaměstnání, která by je a jejich rodiny lépe uživila. Ženy naopak vnímají učitelskou profesi jako vhodnou pro skloubení s rodinným životem a výchovou

vlastních dětí. Důležitým faktorem je rovněž skutečnost, že učitelství je pro ženy povoláním, ve kterém mohou dosáhnout určité prestiže, aniž by narušily genderové vzorce.

Platí zde ale přímá úměra a to – čím vyšší vzdělávací stupeň, tím nižší podíl žen. V roce 2005 bylo zastoupení žen v mateřských školách 100%, na 1. stupni základních škol 94%, na 2.stupni 75%, na středních školách už jen 55%, na vysokých školách pouze 31% a ve vychovatelských profesích 96%. Poměr zastoupení mužů a žen se mění jakmile se podíváme na pomyslný vrchol struktury školního prostředí, ředitele či ředitelku a jejich zástupce či zástupkyně. Na tento post častěji dosahují muži a tím dochází k paradoxním situacím, kdy z dominantně ženského pedagogického sboru, v němž je třeba i jediný muž, je právě on vybrán do vedení školy. Objevuje se zde klasické stereotypní hodnocení, kdy je muž vnímán jako manažer, jako ten, kdo umí rozhodovat a určovat druhým práci. Samy ženy-učitelky se někdy zřikají možnosti vést školu s odůvodněním, že by je nikdo neposlouchal, že i tak mají dost práce atd. Statistická ročenka, věnující se školství sleduje i údaje o vedoucích místech, kde uvádí, že na středních školách je pouze 37% ředitelk a zástupkyň (Jarkovská, 2006, s. 21-22).

4.2 Genderové stereotypy a zaměstnání

Právo a zákony západních společností přiznávají ženám i mužům stejná práva na trhu práce, ženy jsou dokonce ve výhodě, jsou jim zaručeny jisté záruky a výhody v souvislosti s mateřstvím a výchovou dětí. Mnohé výzkumy a studie zaměřené na trh práce a zaměstnanost však hovoří spíše o znevýhodnění žen. I v dnešní době činí průměrný plat žen celosvětově pouze 80% až 30% průměrného příjmu mužů (Věšínová, Maříková, 1999, s. 53).

Genderové rozdíly lze nalézt i v typu vykonávané práce. Z rozsáhlého průzkumu amerického ministerstva práce z roku 1997 uvedu několik údajů, které v podstatě odrážejí situaci v západní společnosti (Curran, Renzetti, 2003, s.274). Na prvních místech s vysokou zaměstnaností mužů se objevují technické profese - mechanik či opravář motorových vozidel (98,6%), stavební dělník (98,3%), řidič nákladního vozu (95,9%), manipulace s materiály (95,4%), inženýr (90,7%), bezpečnostní služby (84,3%). Na pomyslném vrcholu žebříčku tzv. ženských zaměstnání se umístilo povolání sekretářka (98,7%), hned za ní vystudovaná zdravotní sestra (92,5%), pomocný zdravotní personál

(88,6%), administrativní pracovnice (82,8%), prodavačka za pultem (77,1%), zdravotní technička nebo technoložka (76,7%), učitelka, kromě vysokoškolských (74,3%). Zajímavostí je, že převaha mužů vzniká rovněž v zaměstnáních s 90% účastí žen, kde muži tvoří většinu ve vedoucích pozicích a na místech kontrolorů nebo pracovního dohledu (Curran, Renzetti, 2003, s.275). Podobné údaje přináší také Křížková, Sloboda (2004, s.19-22), jejich statistika zachycuje podíl žen a mužů v jednotlivých skupinách zaměstnání v roce 2008. Muži dominují v zaměstnáních jako jsou kvalifikovaní dělníci z oboru těžby surovin a stavební dělníci (97,7%), řidiči a obsluha pojízdných strojních zařízení (90,8%), kovodělníci a strojírenští dělníci (84,3%), následují pak vědci ve fyzikálních a příbuzných vědách, architekti a techničtí inženýři (83,5%). Nejvyšší procento žen se objevuje v zaměstnáních jako jsou techničtí pracovníci v oblasti biologie, zdravotničtí a zemědělní pracovníci (91,2%), úředníci ve službách a obchodě (88,4%), prodavači, manekýni a předváděči zboží (81,3%). Jedná se o tzv. segregovaná zaměstnání s převahou jednoho pohlaví (60% a více). Mezi tzv. integrovaná zaměstnání (40-60% žen a mužů) se u nás řadí tato povolání: vědci, odborníci a inženýři v biologických, lékařských a příbuzných oborech (51,2% mužů), dále zákonodárci, vyšší úředníci (57,3% mužů), vedoucí, ředitelé, kteří řídí malý podnik (57,8% mužů), obsluhující pracovníci (41,8% mužů), kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví, rybářství, myslivosti – orientovaní na trh (51,6% mužů) a další. Jak to u nás vypadá, ve školství již bylo rozebráno v předchozí kapitole. Z výsledků Českého statistického úřadu, zveřejněných v 2013, uvedu ještě několik údajů například při srovnání příslušníků ve služebním poměru armády České republiky, na nižších postech je 13,9 % žen, ale ve vedení Armády České republiky už jen 5,5%, o něco lépe je na tom Policie České republiky, kde ve vedení je 8,2% žen ve služebním poměru, přičemž celkové zastoupení žen u PČR je 14,7%. Zajímavý pohled je i ministerstva České republiky, vezmeme procentuální zastoupení žen v roce 2010 jako náměstkyň ministra, mezi ministerstva s nulovým zastoupením náměstkyň patří ministerstvo dopravy, financí, obrany, průmyslu a obchodu, zdravotnictví a životního prostředí. Naopak nejvyšší zastoupení náměstkyň ministra mají ministerstva spravedlnosti (42,9%), kultury (40%) a zahraničních věcí (33,3%), přičemž průměrné zastoupení žen náměstkyň je 13,9% (Český statistický úřad, ©2014).

Zaměstnání vykonávané převážně ženami (ať už učitelky, sekretářky, prodavačky, ošetřovatelky, zdravotní sestry apod.) vyžadují specifické vlastnosti, které společnost

přisuzuje pouze ženám – příjemnost, laskavost, ochota pomoci, empatičnost, soucítění, schopnost komunikace. Pokud se podíváme na fyzické dispozice průměrné ženy, není příliš pravděpodobné, že většina z nich by byla ochotna pracovat v oborech s převahou namáhavé manuální činnosti. Pracovní prostředí hraje také svou roli při výběru zaměstnání. Pracovní místa uvnitř budov a v kancelářích poskytují ženám mnoho výhod. Mnoho zaměstnání poskytuje ženám pevnou pracovní dobu, která umožňuje se po návratu z práce věnovat dětem a rodině, splňuje jejich potřebu komunikace s ostatními pracovníky a některá zaměstnání umožňují i práci na částečný úvazek. Muži zase svými vlastnostmi a schopnostmi – dominance, agresivita, asertivita, touha po vzrušení a riziku, převaha v prostorové orientaci, matematice, informatice a fyzické síle – tíhnou spíše k práci s technikou, v nebezpečném prostředí, s určitou mírou rizika a možností nadvlády a moci. Genderově zabarvené jsou také inzeráty nabízející práci např. hledáme „sekretářku“ versus hledáme „manažera“ nebo přijmeme „zdravotní sestru“ versus přijmeme „řidiče sanitky“.

Problém nižšího platového hodnocení žen, je také stále aktuální u nás i ve světě. Z šetření Českého statistického úřadu (Český statistický úřad, ©2014) z roku 2013 vyplývá, že průměrná roční mzda žen a mužů v Evropské unii se liší o 23,18% ve prospěch mužů. Ani v jedné z dvacetisedmi zkoumaných zemí není rozdíl ročních mezd ve prospěch žen. Mezi země s nejvyšším rozdílem patří Spojené království (31%), Estonsko (29,9%), Rakousko (27,1%), Německo (24,2%) a Česká republika (24,1%), naopak nejnižší rozdíl mezd je ve Slovinsku (5,9%), Rumunsku (8,8%), Lucembursku (10,9%), Maltě (14,2%) a Belgii (14,3%). Podíl průměrné mzdy žen na průměrné mzdě mužů v České republice činí 78,4%. Podíl průměrné mzdy žen na průměrné mzdě mužů v jednotlivých oborech pak vypadá následovně: Zaměstnanci v ozbrojených silách (99,1%), pracovníci ve službách a prodeji (85,8%), kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybnářství (85,0%), úředníci (83,4%), obsluha strojů a zařízení, montéři (80,3%), techničtí a odborní pracovníci (80,1%), pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (78,2%), řemeslníci a opraváři (74,3%), specialisté (73%), zákonodárci a řídicí pracovníci (71,3%).

Všeobecně panuje názor, že jednou z příčin nižšího zastoupení žen v některých oborech a na dobře placených funkcích, které vyžadují odpovědnost je potenciální a předpokládané mateřství žen, které odrazuje zaměstnavatele, aby ženám nabízeli taková pracovní místa. Zaměstnavatelé operují s předpokladem, že zaměstnankyně bude muset kvůli porodu a následné péči o dítě přerušit pracovní kariéru a po návratu do zaměstnání se bude

obtížně adaptovat na nové podmínky. Při přijímacím pohovoru se může stát, že se vedoucí pracovník přímo svobodné ženy zeptá v kolika letech plánuje rodinu. Sice je toto jedna z diskriminačních otázek, ale pokud adeptka chce dané místo získat, nezbyvá jí než odpovědět a třeba i lhát. U přijímacího pohovoru se může objevit i otázka na zajištění hlídání již narozeného potomka v době nemoci, prázdnin apod. Mnohé ženy jsou dnes také nuceny plánovat mateřství mimo jiné i s ohledem na pracovní kariéru tak, aby první dítě přišlo v době, kdy už mají za sebou několik let praxe, protože narození dítěte krátce po ukončení studia s absencí praxe oddaluje a znesnadňuje nástup do prvního zaměstnání. Dalším fenoménem dnešní doby je studium na mateřské, aby se žena mohla vrátit zpět do zaměstnání jako konkurenceschopná. Podle údajů Českého statistického úřadu činil v roce 2009 podíl žen starších 30let na celkové plodnosti 46 %, přičemž nejvíce dětí měly ve sledovaném období ženy ve věkovém rozmezí 27-32 let (Český statistický úřad, ©2011).

Dnes stát umožňuje zapojit do péče o dítě i muže formou poskytnutí příspěvku na rodičovskou dovolenou. Samozřejmě nezáleží jen na zrovnoprávnění péče o dítě, ale hlavně na rozhodnutí ženy a muže, ve kterém nemalou roli hraje ekonomická zajištěnost rodiny, spíše než generové stereotypy. Lippa (2009, s.347) nastínil možnost dvou konceptů profesních drah pro ženy a to mateřskou a nemateřskou kariéru. Mateřská kariéra by svými parametry (více volného času, časová flexibilita, práce na jednom místě bez nutnosti práce na částečný úvazek, atd.) vyhovovala ženám, které chtějí upřednostnit výchovu dítěte před zaměstnáním. Naopak nemateřská profesní dráha by byla totožná s mužskou kariérou, umožňovala by ženám budovat neomezeně kariéru, ovšem za cenu absolutních nároků na pracovní nasazení a pracovní dobu. Pokud existuje ochota vyhovět ze strany zaměstnavatele a nejlépe i podpora státu, nabízejí se dalšími možnosti vhodné pro skloubení práce a rodiny, jako jsou třeba práce na částečný úvazek, pružná pracovní doba, sdílení pracovního místa dvěma pracovníky, práce doma na počítači (Křížková, Pavlica, 2004 s. 77, 78).

Za různými preferencemi zaměstnání, rozdílnými zájmy a odlišnými schopnostmi stojí celý komplex vnitřních i vnějších faktorů. Ať už budou ženy a muže přitahovat zaměstnání generově klasická nebo neobvyklá, měla by společnost usilovat o odstranění vnímání generových stereotypů a spíše brát jedince jako osobnost i vzhledem k jeho preferovanému pracovnímu uplatnění.

4.3 Genderové stereotypy a média (televize, rozhlas, tisk, internet + knihy a učebnice)

Nejrozšířenějším masmédiem na světě v současné době je televize, ta je také považována za nejvýznamnějšího zprostředkovatele hodnot, pravidel, norem a očekávání (Janošová, 2008). Podle Beal (In Janošová, 2008) je velmi silné stereotypní znázornění ženské a mužské role zejména ve filmové tvorbě. Zde se projevuje vliv stálého zdůrazňování generově stereotypního obrazu mužů a žen, který v televizi sledují nejen děti, ale i dospělí napříč světem. Výše uvedené má za následek, že nedochází k rozvoji tradičního kulturního potenciálu, ale dochází jen k pasivní konzumaci západní kultury (zejména populární je americká kultura) a tím i k postupnému přijetí jejích hodnot.

Z analýzy televizního vysílání, která byla provedena na konci 70. let vyšlo najevo, že 2/3 hereckých rolí ve filmové tvorbě tvoří mužské postavy. Dnes již došlo k posunu, kdy poměr mužů a žen obsazovaných do hereckých rolí se částečně vyrovnal, přesto však stále platí, že ženy v mnoha případech ztvárňují až nerealistické postavy plné stereotypie. Představitelky filmových ženských postav jsou ve většině případů štíhlé, mladé a také atraktivní. Jejich věk by měl být do 35 let, případně nad 50 let (Janošová, 2008, s.58).

Nejvýznamnější jsou však genderové stereotypy zobrazovány v reklamách. Reklamní spoty prezentují plošně ženy jako méně inteligentní bytosti, neautoritativní, které jsou bezradné, nudné, silně afektované a bez pomoci mužů v podstatě nejsou schopny dělat ani nejzákladnější činnosti v domácnosti (Janošová, 2008, s.60). Reklama totiž nenabízí jen konkrétní výrobky, ale zároveň s nimi propaguje hodnoty, názory, postoje a životní styl majoritní společnosti. Na charakter a obsah reklamních sdělení mají rovněž vliv subjektivní postoje samotných reklamních pracovníků, kteří jsou součástí určité společenské vrstvy, jejíž hodnoty a vzorce chování vědomě i nevědomě vysílají směrem k příjemcům reklamy (Kubálková, Čáslavská, 2009, s.49,50).

Beal (In Janošová, 2008) uvádí, že v dnešní době je pohled na ženy v televizním vysílání sice už více realistický, ale pořady tohoto typu jsou vysílány buď dopoledne, kdy je většina lidí v práci a děti ve škole, anebo pozdě večer. Občas se ve filmové tvorbě objevují snahy scénáristů zobrazit ženu jako velmi atraktivní a odvážnou hrdinku. Toto zobrazení ženy je však stejně nerealistické jako její opačná podoba uváděná v reklamních spotech a ve velmi populárních ženských telenovelách (soap operách). S nerealistickým zobrazováním se setkáváme také u mužských aktérů. Ti jsou zobrazováni jako atraktivní,

většinou představitelé prestižních povolání, sebeovládající se, vždy konající správná rozhodnutí a jejich typickým znakem bývá hrdinská záchrana křehké ženy v nesnázích. Poslední dobou se v zejména akčních seriálech objevují mladé, sem tam i starší, ovšem vždy dynamické, atraktivní a nezávislé ženy se silným profesním statutem, oddané svojí práci, většinou osamělé, bezdětné a bez stálých partnerů, občas se zaplétající se svými kolegy. Velmi často jsou zobrazeny jako špičkové odbornice různých profesí – právničky, policistky, soudkyně, lékařky, policistky. K dalšímu pokroku v seriálech a filmech došlo i v tom, že se častěji pozitivně zobrazují lesby a homosexuálové, už ne jako patologičtí jedinci, ale normální lidé se svým místem ve společnosti.

L. Oates-Indruchová (2007, s.96) zkoumala i způsob stereotypního zobrazování žen na billboardech. Na základě těchto výzkumů bylo zjištěno, že ženy jsou zobrazovány jako aktivní bytosti jedině v případech, kdy se starají o muže nebo o svůj vlastní vzhled.

Dle výzkumu, který byl proveden v 70. letech v USA, je uvedeno, že stereotypie týkající se znázorňování mužů a žen v masmédiích je ještě více zdůrazňována v pořadech pro děti. Důvodem může pravděpodobně být přesvědčení filmových producentů, že postavy mužského pohlaví jsou pro děti obou pohlaví zajímavější a přitažlivější než postavy ženského pohlaví (Beal in Janošová, 2008). V dnešní době se i toto již narovnává, avšak pokud se podíváme na tvorbu pro dívky a chlapce, tak se může odlišovat, hlavně v animované tvorbě, kdy chlapci se rádi dívají na hrdiny typu Spiderman, Ben10, Gormiti, Transformers, děvčata naopak dávají přednost kouzelnému světu víl Winx, čarodějníc Witch a zvířátek Little Pets Shop, My Little Pony apod. V televizních programech zaměřených na dospívající dívky se v převážné většině probírají témata jako partnerství a vztahy s muži, nakupování, péče o vlastní vzhled a image apod. Už se zde ale nesetkáme s tématy, jež by se týkaly volby budoucí profese, vzdělávání, školy atd. Podobný přístup se ve velké míře týká i časopisů pro dívky (Lovestar, Joy, TOP dívky, IN atd.) a z velké části i magazínů určených pro dospělé ženy (např. Elle, Marianne, Paní domu, Blesk pro ženy apod.). Televizní programy pro chlapce se naopak zabývají sportem, novinkami v informatice, počítačovými hrami apod. Stejně jako časopisy (McSport, ExtraPC, ABC, Svět atd.), pro muže pak přibývají další technická témata, která se týkají aut a motorek se spoře oděnými ženami, které zastávají funkci dekorací (např. Maxim, Menhouse, ForMen, Auto TIP apod.). Velmi rozšířeným jevem je zvýšený důraz na sex, v ženských časopisech je přehršle návodů a postupů, jak nejlépe dosáhnout orgasmu, doporučují různé strategie jak poznat a získat vhodného sexuálního partnera, jak s ním manipulovat. Vytvářejí tím

obraz moderní sexuchtivé ženy, kariérně úspěšné, která je posedlá nakupováním a módou a může tak podněcovat ve čtenářkách touhu k naplňování tohoto životního stylu. Sex se samozřejmě nevyhýbá ani časopisům, které jsou určeny pro muže, ženy jsou zde prezentovány spíše jako vhodný doplněk, sexuální objekt a jak jinak - jsou v nich zobrazeny dívky a ženy mladé, atraktivní. Velmi zajímavý je výzkum tisíců ženských a mužských fotografií, z kterého vyplynulo, že u žen jsou na fotografiích zobrazovány celé jejich postavy. Naopak fotografie mužů zobrazují obvykle jen jejich portrét. Tento fenomén byl označen jako faceismus.

Mezi masovými médii nesmíme opomenout zmínit internet, který má v současné společnosti obrovskou moc. Sděluje nejrůznější informace v některých případech on-line, přičemž příjemci sdělovaných obsahů mají většinou tendenci považovat tyto informace za skutečný obraz reality. Výhodou internetu je možnost okamžitého vyhledání různých pohledů na určitou věc. Nevýhodou je ale možnost anonymního užívání internetu a tím spojeného nebezpečí. Z hlediska genderových stereotypů není internet ničím odlišný od ostatních zmíněných médií.

V roce 1995 proběhla v Německu výstava na téma „Dívky v obrázkových knížkách. Pohlavně specifické a pohlavně neutrální zobrazování v obrázkových knížkách posledního století.“ Tato výstava ukázala, že generové stereotypy ve vykreslování mužů a žen v literatuře stále existují. Zajímavým závěrem bylo konstatování, že pouze v 10% zkoumaných publikací je ženská postava jako hlavní a její zobrazování se stále drží v kolejiích genderových stereotypů. Ženské hrdinky jsou povětšinou pasivní bytosti, které jsou zcela bezmocné, slabé a čekající až mužský hrdina vyřeší jejich problémy. Naopak hrdina-muž je podnikavý, vždy aktivní, inteligentní, velmi sebevědomý a slabou ženu vždy zachrání. Z tohoto lze tedy vyvodit, že mnoho knih nejen pro děti se drží jednoduchého stereotypu: dívčí hrdinka zůstává tiše v pozadí příběhu, zatímco chlapec zažívá mnoho vzrušujících a často nebezpečných dobrodružství a jediným úkolem dívky je k němu obdivně vzhlízet a uctívat ho jako jejího „zachránce“ a „hrdinu“. Typickým příkladem rozdělení pohlavních rolí jsou pohádky staré i stovky let, kde nejkrásnější dívkou ze všech je vždy princezna, jejíž jediný úkol je být krásná, nemusí dělat nic jiného než být krásná a naopak hlavní úlohou mužského hrdiny - prince - je zdolávat všudypřítomné nebezpečí světa. Odměnou za svou odvahu dostane od otce princezny její „ruku“ a k ní půlku nebo celé princeznino království (Karsten, 2006, s.125-128).

Jak dále uvádí Karsten (2006, s.132), podobných stereotypních šablon, které najdeme v tradičních dětských knihách, se drží také učebnice a jiné školní knihy. Dívky a ženy jsou opět spojovány s domácností, její údržbou a péčí o členy rodiny. Chlapci a muži se častěji věnují činnostem mimo domácnost, jako práci v zaměstnání, sportu nebo opravě auta. Dnes již není sice typickou součástí ženského oděvu zástěra, nicméně tradiční zobrazení žen v učebnicích a knihách pro děti stále přetrvává. Výrazným a stále přetrvávajícím stereotypem v učebnicích pro děti je dělení zaměstnání na ryze ženská a mužská. Je-li žena zobrazena jako pracující, tak pak buď jako mladá, svobodná žena, anebo v podobě starší úspěšné matky. Zobrazení ženy jako pracující matky s malými dětmi se objevuje jen sporadicky a přitom v běžném životě jsou dvě třetiny matek plně kvalifikované a chodí do práce.

4.4 Chování dle generových stereotypů

Na ženy a muže jsou v každé lidské společnosti kladeny určité, pro každé pohlaví specifické nároky, a požaduje se od nich sociální interakce odpovídající jejich pohlaví. Sociálním učením se děti v průběhu svého vývoje seznamují s genderovými stereotypy prostřednictvím rodičů (pohlavní nerovnosti se projevují, pro dítě nejzřetelněji, v partnerských vztazích rodičů), školy, vrstevníků, působením médií a dalšími společenskými vlivy. Kromě těchto vnějších faktorů si i děti samotné vytváří svoje vnitřní pojetí mužského a ženského světa. Projevuje se pak u nich pohlavně typické chování (hra s genderově typickými hračkami, autíčka versus panenky apod.), ještě předtím, než se naučí chápat kategorie dané pohlavím. Vysvětlením takového jevu může být v jim nabízených hračkách dospělým okolím. Od věku asi 4 let, kdy děti začínají mít schopnost vnímat genderové rozdíly, se posiluje jejich rozlišování na typicky mužské a typicky ženské, tím se zvyšuje důraz na výběr genderově stereotypních aktivit a zájmů. V období dospívání dochází u pubescentů k růstu povědomí o tom, že ne všechny ženy a všichni muži se chovají pohlavně typicky, nicméně jim to nebrání v dalším osvojování a upevňování genderových stereotypů, které jsou ve společnosti pevně zakotveny (Lippa, 2009, s. 250).

Jak Lippa (2009, s.253) dále uvádí, dospělí lidé se nezřídka kdy chovají podle genderových stereotypů záměrně, a to nejčastěji v případech, kdy jim umožní zisk nějaké výhody. Jako typický příklad uvádí ženy a muže komunikující s partnery opačného pohlaví, kteří jim

připadají atraktivní. Jejich jednání se v těchto případech daleko více řídí patřičnými genderovými stereotypy, než když hovoří s osobami, ke kterým nic necítí. Pokud se například žena uchází o místo, kde se očekávají typická femininní vlastnosti (ochota, poddajnost, nevýbojnost, laskavá péče), přizpůsobuje se její chování tímto směrem, ve snaze získat zaměstnání. Muži vystavení pozornosti okolí, zejména žen, se projevují více mužně a maskulinitě než obvykle. Vzhledem k tomu, že generové stereotypy jsou v lidech pevně zakotveny, ženy a muži jednají stereotypně povětšinou nevědomě, ale jak je již výše uvedeno, svoje jednání dle situace umí generově přizpůsobovat i zcela záměrně. Lidé, kteří se ve svém životě sami řídí pohlavními stereotypy, také očekávají od ostatních, že jejich chování a jednání rovněž přizpůsobí genderovým normám. V tomto případě je pro muže typické požadovat od žen ve svém okolí, aby se chovaly femininně a plnily tak tradiční ženské role, pokud s tímto ženy souhlasí, podřizují se očekáváním ze strany mužů, a tím potvrzují, že mají nižší sociální status. V silně stereotypním společenském prostředí může být jedinec, který vybočí z této normy, vystaven negativnímu hodnocení okolí. Může se též objevit efekt sebenaplňujícího proroctví, jinak nazývaného také jako hrozba stereotypů, týkajících se především žen, které chtějí vykonávat pro ně činnosti pohlavně netypické a hrozba genderové stereotypizace pak způsobí, že v těchto činnostech vykazují horší výsledky než muži. Např. žena studující informatiku může díky stereotypům podávat horší studijní výkon než muži – studenti (Lippa, 2009, s.255-258).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5. VÝZKUM

5.1 Cíle výzkumu

Cílem empirické části mojí práce je obsahová analýza fantasy ságy Stmívání (originální název: The Twilight Saga) a ságy Bratrstvo černé dýky (originální název: Black Dagger Brotherhood), z hlediska zobrazování genderových stereotypů u hlavních románových postav. Účelem této obsahové analýzy je popsat a rozebrat (z pohledu genderové problematiky), jak tato díla působí na své čtenáře. V závěru bude také srovnání dle genderových kritérií.

Průzkum bude zaměřen na ověření či vyvrácení hypotézy:

- V současné fantasy literatuře se již genderové stereotypy neobjevují, žádné současné autorky je nepoužívají.

Pro testování této hypotézy jsem stanovila následující podpůrné (pracovní) hypotézy:

- Sága svým celkovým vyzněním, (příběh, pojetí jednotlivých postav, prezentace postojů, myšlenek a hodnot) podporuje v čtenářích a čtenářkách všeobecně známé genderové stereotypy – muži jsou silní, nezávislí, dominantní, ženy naopak submisivní, slabé a závislé na mužích.
- Sága svým celkovým vyzněním podporuje přesvědčení, že muži jsou ženám nadřazení, toto se odráží v prezentaci hodnot, postojů, hlavních myšlenkách i vykreslení jednotlivých postav.
- Ve zkoumaných ságách jsou ženy respektovány v rolích, které jim dle genderové stereotypizace přísluší, pokud se staví do genderově mužských rolí, je to přijímáno negativně nejen muži, ale i ostatními ženami.

5.2 Výběrový soubor

Výzkumný soubor obsahuje čtyři díly ságy Stmívání (Stmívání, Nový měsíc, Zatmění a Rozbřesk) spisovatelky S. Mayer a deset dílů ságy Bratrstvo černé dýky (Milenec z temnot, Probuzený milenec, Milenec z věčnosti, Nalezený milenec, Nespoutaný milenec, Milenec je můj, Pomstěný milenec, Milenka pout zbavená a Vytoužený milenec) spisovatelky J. Bird píšící fantasy pod pseudonymem J. R. Ward.

5.3 Použité metody

Základní metodou bude obsahová analýza jednotlivých knih ve výše uvedeném pořadí. Nejdříve budou určeny hlavní a další klíčové postavy s jejich základními charakteristikami, ve stručnosti pak bude popsána hlavní dějová linka (v příloze této práce) a následně obsahová analýza se zaměřením na genderové aspekty chování a jednání postav v jednotlivých scénách nebo důležitých částech děje. Na závěr bude zhodnoceno celkové vyznění ságy. Na základě provedených analýz již bude možné potvrdit či vyvrátit předem stanovené hypotézy, včetně hypotézy nulové. V příloze této práce je dále umístěna tabulka nejčastějších generově stereotypních charakteristik žen a mužů podle H. Karstena (příloha PI), pro posouzení, zda jsou aktéři obou sérií příběhů vylíčení ve světle genderových stereotypů.

5.4 Obsahová analýza

5.4.1 Sága Stmívání

Knihy:

- **Stmívání** : originální název Twillight, autorky Stephenie Meyer, vydavatelství Egmont, rok vydání 2008, 408 s., ISBN 978-80-252-0898-4

Postavy románu: mladá dívka Isabella (Bella) Swan – hlavní postava a vypravěčka příběhu, její rodiče – Charlie a Renée, mladý chlapec Edward Cullen, jeho adoptivní rodina – rodiče Carlisle a Esme, adoptivní sourozenci – Rosalie, Alice, Emmet a Jasper, upířilovci lidí – James, Laurent a Victoria, Bellini kamarádi ze střední školy Jessica, Angela, Erik, Mike, Tyler, indiáni z rezervace – starý muž Billy Black (přítel Charlieho) a jeho syn Jacob.

Stručný popis děje viz příloha PII.

Analýza vybraných epizod a dialogů:

Hlavní hrdinka Bella přijíždí do nového bydliště, zamračeného a deštivého městečka Forks. Seznamuje čtenáře a čtenářky se svými rodiči, emotivní matkou Renée a uzavřeným otcem Charliem, který vykonává funkci policejního náčelníka ve Forks.

Bella o sobě:

Možná, že kdybych vypadala jako správná holka z Phoenixu, mohla bych toho využít ve svůj prospěch. Ale fyzicky jsem nikdy nikam nezapadala. Měla bych být opálená, se sportovní postavou, blondýnka – hráčka volejbalu nebo třeba roztleskávačka.....

Vždycky jsem byla štíhlá, ale tak nějak měkká, ochablá, na první pohled žádná sportovkyně, neměla jsem potřebnou koordinaci mezi okem a rukou, abych mohla provozovat sporty, aniž bych se ponižovala – a ublížila jak sobě, tak každému, kdo by stál příliš blízko (s.10).

Nebylo to jenom po fyzické stránce, že jsem nikdy nezapadala. A když jsem nedokázala najít své pevné místo ve škole s třemi tisíci lidí, jaké byly moje šance tady?

Neuměla jsem najít společnou řeč se svými vrstevníky. Možná to však bylo tím, že jsem neuměla najít společnou řeč s lidmi. I moje matka, ke které jsem měla blíže než ke komukoliv jinému na planetě, se mnou nebyla nikdy harmonicky sladěná....Někdy jsem si říkala, jestli vidím svýma očima stejné věci jako vidí všichni ostatní (s.11).

Když jsem se zlobila, bylo mi obvykle do pláče, což je ponižující sklon (s.23).

Bella o Renée:

Maminka vypadá jako já, až na to, že má krátké vlasy a mimické vrásky. Když jsem se upřeně dívala do jejích širokých, dětských očí, najednou mě zachvátila panika. Jak můžu nechat svou milující, nevyzpytatelnou, ztřeštěnou matku, aby se o sebe sama postarala? Samozřejmě, teď měla Phila, takže pravděpodobně bude mít kdo zaplatit účty, v ledniče bude jídlo a v jejím autě benzín a ona bude mít komu zavolat, když se ztratí, ale přesto...(str. 5)

Bella o Charliem:

Ale stejně to s Charliem bude trapas. Ani jeden z nás nebyl zrovna upovídáný, a beztoho jsem nevěděla, co si s ním povídat... (s.6)

Charliemu nebylo příjemné, když měl svoje city vyjadřovat hlasitě. To jsem po něm zdělila (s.8).

Když byl člověk v tomhle domě, nemohl si nevšimnout, že se Charlie z rozchodu s mámou nikdy nevzpamatoval (s.12).

První den ve škole ve Forks potkává Bella zvláštní skupinku studentů – mladé upíry a upírky rodiny Cullenových. Autorka knihy je popisuje takto:

Ze tří kluků byl jeden veliký – vypracovaný jako hotový vzpěrač, s tmavými, kudrnatými vlasy. Další byl vyšší štíhlejší, ale taky svalnatý, s vlasy medově blondatými. Poslední byl vysoký a hubený, ne tak rozložitý a vlasy měl rozčuchané, zbarvené do bronzova. Byl chlapečtější než ti druzí dva...

Dívky: Ta vysoká se svou krásou podobala soše. Měla nádhernou postavu, patřila k tomu typu jaký člověk vidá na obálce časopisu..a s kterými nemůžete setrvat v jedné místnosti, aniž by tím neutrpěla vaše sebeúcta. Její vlasy byly zlaté, jemně se jí vlnily do půli zad. Menší dívka se podobala elfovi, šíleně hubená, s jemnými rysy.

...jejich tváře, tak rozdílné, a tak podobné, byly všechny úchvatně, nelidsky krásné, jejich rysy byly dokonalé, ostře řezané. Takové tváře nikde nevidíte, jedině snad na vyretušovaných stránkách módního časopisu (str. 17,18).

Vzhledem k tomu, že příběh je určen především dopívajícím dívkám, vystupují zde velmi krásní muži, ale také velmi krásné ženy. Pro popis postav používá autorka jazykové výrazy, které pojmenovávají tělesné znaky a vlastnosti charakteristické pro fyzickou atraktivitu obou pohlaví v rámci současných genderových norem: vypracovaný jako vzpěrač, rozložitější, vysoký, štíhlý, svalnatý, chlapečtější (v případě mužů - fyzická síla a výška, chlapecký vzhled, nádherná postava, jemné rysy, hubenost, fyzická krása – v případě žen). Upíři v této sáze symbolizují to nejlepší z genderových stereotypů, týkajících se těla.

Edward se dívky vyptává na důvody jejího příjezdu do Forks. Bella prozrazuje, že ke stěhování se rozhodla jen velmi nerada a to především kvůli matce a jejímu novému manželovi, a ačkoliv s oběma dobře vycházela, nechtěla jim být na obtíž. Odluka od matky ji však velice trápí.

Edward: „Ale teď jsi nešťastná ty.“

Bella: „No a?“

Edward: „To se nezdá spravedlivé.“

Bella: „To ti ještě nikdo neřekl? Život není fér.“

Edward: „hraješ to dobře. Ale klidně se vsadím, že trpíš víc, ale nedovolíš, aby to na tobě někdo poznal.“

Bella (podrážděně): „Co na tom záleží?“ (s.43)

V tomto rozhovoru odhaluje Edward v chování Belly rysy ženy trpitelky (pozemské matky), jednoho ze stereotypů, idealizujících schopnost žen obětovat se pro druhé, hlavně pro členy své rodiny. Edwardovi se to nezdá správné, domnívá se, že by nikdo neměl trpět, i když to činí ve prospěch svých blízkých. Autorka knihy hlavní hrdinku od začátku líčí jako ženu, která není spokojená sama se sebou, trápí se a nedokáže si najít svoje místo v životě. Matka ani otec nemohou Belle pomoci, dívka v jejím věku se snaží odpoutat od svých rodičů a najít si nový střed života – muže, který dá jejímu životu smysl a význam.

Tím pravým mužem pro Bellu je z jejího pohledu jediné Edward, jiný než ostatní chlapeč, které zná a k tomu nadpozemsky krásný. Jeho jinakost se naplno projeví v situaci, když Belle poprvé zachrání život. Holou rukou zastaví auto, jež dostalo smyk a řítí se na Bellu. Ta začíná tušit, že Edward není jen obyčejný kluk. Proto po Edwardovi požaduje přiznání pravdy o tom, kým doopravdy je, on však stále tvrdí, že není co objasňovat. Bella vyslechne v indiánské rezervaci La Push pověsti o Studených a na internetu pátrá dál, ale již tuší, že Edward je upír. Při výletu do Port Angeles, kde ji Edward za pomoci svých nadlidských schopností zachrání podruhé život, její podezření sám potvrdí. Upíří schopnosti několikanásobně převyšují fyzické schopnosti lidí a Edward mimo toho, že se umí velmi rychle pohybovat, vládne ve srovnání s lidmi velikou silou, je prakticky nezničitelný, navíc má také jedinečný dar čtení myšlenek. Upíří jsou zde všeobecně popisováni jako velmi silné, mocné a tedy výrazně maskulinní bytosti. Edward musí projevit velké sebeovládání, protože jeho upíří podstata jej nutí vysát milované dívce krev, přestože sám patří k upířím vegetariánům, kteří se živí výhradně zvířecí krví. Bella po odhalení pravdy zůstává do Edwarda zamilovaná a věří, že se dokáže v její přítomnosti ovládnout.

Bella: „Jak to funguje – to čtení v mysli? Můžeš číst v mysli kohokoliv, kdekoliv?“

Edward: „Musím být dost blízko. Čím líp „hlas“ toho dotyčného znám, tím dál ho mohu slyšet.“

Bella: „A čím to je, že mě slyšet nemůžeš?“

Edward: „Nevím. Jediná odpověď, která mě napadá, je to, že tvoje mysl nefunguje stejným způsobem, jako mysl všech ostatních. Jako kdyby tvoje myšlenky byly na dlouhých vlnách a já chytal jen ty krátké.“

Bella: „Moje mysl nefunguje správně? Jsem divná?“ (s.150)

Hlavní hrdinka se dozvídá, že Edward a jeho rodina jsou nadpřirozené bytosti s nadlidskými schopnostmi a ji vyvede z rovnováhy fakt, že Edward nemůže číst její myšlenky. Bojí se toho, že s ní je něco v nepořádku. Edward jako muž je dokonalý, ale ona ne.

Bella: „Ne. Nezáleží mi na tom, co jsi.“

Edward: „Nevadí ti, jestli jsem monstrem? Jestli nejsem člověk?“

Bella: „Ne.“ (s.153)

Dívka je natolik okouzlena magickou přitažlivostí svého partnera, že ignoruje všechna možná rizika vztahu s ním. Bella je vykreslována jako nezkušená a nezralá dívka, nejistá a hledající svoje místo v životě, se chce stát součástí života silného, mocného a zkušeného muže (Edwardův skutečný věk je dle autorky 104 let - str. 236). Edward si na rozdíl od Belly uvědomuje nebezpečí, která hrozí nejen jí samotné, ale také jemu a jeho upíří rodině. Edward a jeho adoptivní rodina jsou sice z lidského pohledu velmi mocní a silní., jejich schopnosti jsou však z jejich podstaty spojeny s nepřekonatelnou touhou po lidské krvi. V tom právě spočívá jejich slabost, protože oni se rozhodli, že budou „upíří vegetariáni“, aby neublížovali lidem. Pokud by kdokoliv z nich neodolal pokušení zabít člověka kvůli krvi, ohrozil by tím i ostatní, mohli by být prozrazeni a nuceni opustit městečko Forks.

Edward: „Vím, že láska a tělesná touha nejdou vždycky ruku v ruce.“

Bella: „Pro mě ano. Teď jsem ráda, že pro mě vůbec existují.“

Edward: „To je pěkné. Aspoň tuhle věc máme společnou.“

Bella: „Tvoje lidské instinkty...No, připadám ti v tom ohledu vůbec přitažlivá?“

Edward: „Možná nejsem člověk, ale jsem muž“ (str. 256).

Pro přitažlivého mladého muže s nadlidskými dovednostmi představuje Bella slabé místo v jeho jinak roky vytrénované schopnosti odolávat touze po lidské krvi. Mužská genderová role nepřipouští přílišné projevy emocí, jedinou výjimkou je jeho rodina. Muži se mohou citově vyjadřovat, zejména o ženách ve své rodině, aniž by to bylo znakem slabošství.

Edward a Bella jsou k sobě přitahováni, ale jejich vztah je v podstatě platonický, jsou popsány pouze vzájemné doteky nebo polibky. Pod záštitou Edwardova ovládnutí, aby své milované neublížil, je zobrazen generový stereotyp, který u mladých dívek předpokládá pouze platonické projevy milostných citů, ne však projevy sexuální, naopak u mladých mužů jsou tolerovány, vzhledem k jejich biologické předurčenosti. Edward je, co se týče

sexuality, vyličen mimo obvyklé představy o nezvladatelném pohlavním puzení sedmnáctiletých mladíků, toto je vysvětlováno hlavně jeho „skutečným stářím“. Avšak namísto sexuální touhy sužuje nejen Edwarda, ale také Emmeta i Jaspera, touha po lidské krvi, kterou se snaží ukojit lovem a vysáváním divokých zvířat. Divokost a vášnivost sexu zde nahrazuje bažení po krvi a lovu. Upíří ženy se v tomto ohledu ovládají daleko lépe.

Bellu Edwardova rodina přijímá veskrze kladně, ale nejsou zcela přesvědčeni o možném fungování jejich vztahu do budoucna. Při rodinné hře baseballu na osamělém místě v lese, které je daleko od turistických cest, dojde k setkání s trojicí cizích upírů, kteří nežijí na jednom místě, ale kočují, aby mohli nerušeně lovit lidi a žít se jejich krví, aniž by na ně padlo podezření. Po krátkém zdvořilostním rozhovoru mezi upíry trojice odhaluje, že Bella je člověk a snaží se ji napadnout. Skupinku cizích upírů tvoří žena jménem Victoria a dva muži - Laurent, a James. Na konci knihy dostává tímto příběh akční zápletku. Krvežíznivý upír James se pokusí napadnout Bellu a tím rozehrává záchrannou akci řízenou hlavně Edwardem.

Akční scény všeobecně genderově bývají doménou mužů, pokud v nich vystupují ženy, pak jako oběti (v našem příběhu Bella), případně jsou jim připsány role záporné (Victoria). I v této zápletce tvoří děj muži. Prvotní rozhovor mezi oběma skupinami upírů obstarává hlavně Carlisle s Laurentem. Následnou záchranu Bellu řídí hlavně Edward s Emmetovou pomocí, i když Bella s jeho postupem nesouhlasí, Edward chce Bellu odvézt co nejdále od hrozícího nebezpečí v podobě kořisti lovců upírů.

Bella: „Kam jedeme?“ (Nikdo neodpovídá). „Zatraceně Edwarde! Kam mě to vezeš?“

Edward: „Musíme tě dostat pryč odsud - hodně daleko – hned.“

Bella: „Otoč to! Musíš mě odvézt domů!“ (Bella se chce vysmeknout z bezpečnostních pásů).

Edward: „Emmete.“ (Emmet přidrží Bellu tak, aby se nemohla z pásů vyprostít).

Bella: „Ne! Edwarde! Ne, to nemůžeš udělat!“

Edward: „Musím, Bello, tak teď prosím tě mlč!“

(Do sporu se vkládá Alice).

Alice: „Edwarde, zajed' na stranu.“ (Edward nereaguje). „Edwarde, promluvme si o tom.“

Edward: „Poslouchej mě, Alice. Já mu viděl do hlavy. Stopování je jeho vášeň. On ji chce Alice. Začne lovit dnes večer.“

Bella: „Charlie! Nemůžeš ho tam nechat.“ (Bella mlátila do pásů).

Alice: „Má pravdu. Zajed' na stranu, Edwarde. Udělej to, Edwarde.“ (Edward Alici odporuje)

Alice: „Jenom si na chvílku přehlédněme naše možnosti.“

Edward konečně zastavuje na okraji silnice. Vzrušeně se domlouvají na dalším postupu (s.314).

Z této scény je patrné, že tuto situaci plně ovládá Edward, který řídí auto, na Belliny protesty nebere ohled. Až se do hovoru vmísí Alice a přemlouvá jej, chvíli ještě odolává, nakonec ustupuje, zastaví auto a poslechne si Bellin nápad na svedení upíra-stopaře na falešnou stopu. Alice jako žena s určitou autoritou v rodině Cullenů zastává funkci prostředníka mezi Bellou a Edwardem. Můžeme se domnívat, že pokud by místo Alice odporoval Edwardovi upír-samec, pravděpodobně by mezi nimi došlo ke střetu i fyzickému. Použití násilí pro prosazení svého názoru se však pro ženu nehodí, je zde ukázána typicky ženská schopnost řešit spor diskusí a vyjednat tak kompromis. Jediný, kdo se nestaví proti Edwardovým rozhodnutím, je Emmet, který s jeho postupem také nesouhlasí, ale i když je tělesně zdatnější, respektuje Edwarda jako vůdce záchranné akce, zřejmě proto, že se jedná o jeho družku. Cullenovi jsou pevně semknutý klan a na záchraně Belly se podílí, Alice s Jasperem ji odváží pryč z Forks do Phoenixu, aby odlákali Jamese a Victorii od Charlieho, který by se mohl stát terčem jejich útoku. Alice dříve vysvětluje všechna nebezpečí, která ji jako kořisti lovcího upíra hrozí. Přirovnává upíra ke žralokům, kteří také milují krev (s.340). Nastihuje tím Belle situaci, ze které se sama, bez pomoci ochranných upírů nemá šanci dostat.

Autorka zde využívá scénář milostného příběhu s jasným rozdělením úloh. Žena jako oběť, muž zachránce a padoucha. James, pomocí smyšlené informace o zajetí dívčiny matky, vyláká samotnou Bellu do prázdného tanečního studia. Stereotypní je opět to, že další potenciální obětí se stává žena. Bella se v této situaci zachová předvídatelně, zamlčí vše před svými ochránci a snaží se na vlastní pěst zachránit matku. Jakmile se s Jamesem setká, přichází na to, že únos Rennée byla jen léčka. Stopař má konečně svou oběť, chce si vychutnat její smrt jako hlavní cenu lovu. Na scéně se objeví zachránci Cullenovi, kteří zlého upíra zabijí. James ještě stačí oběť kousnout, což by mělo za následek dívčinu transformaci na upíra. Edward ji naposledy v této knize zachrání tím, že vysaje jed z upířího kousnutí. Scéna, kdy Edward vysává z Belliny ruky upíří jed, je klasickým

happy-endem, kdy dokonalý mužský hrdina, za cenu svého nadlidského utrpení, vysvobodí ženu svého srdce.

Po převozu do nemocnice její zranění vysvětlili Cullenovi obvyklou Bellinou nešikovností, nad kterou nikdo nezapochoyboval. Bella již pochopila, že měla zachovat jinak a omlouvá se.

Edward: „Málem jsem přišel pozdě. Mohl jsem přijít příliš pozdě.“

Bella: „Byla jsem tak hloupá, Edwarde. Myslela jsem, že má mou maminku.“(str. 375)

Edward: „Chutnáš ještě líp – líp, než jsem si představoval.“

Bella: „Promiň.“

Edward: „Ze všech věcí se omlouváš zrovna za tohle?“

Bella: „Za co bych se měla omlouvat?“

Edward: „Za to, žeš mě o sebe málem navždy připravila.“

Bella: „Promiň.“ (omlouvá se znovu)

Edward: „Vím, proč jsi to udělala. Samozřejmě i tak to byl holý nerozum. Měla jsi počkat až na mě, měla jsi mi to říct.“

Bella: „Nepustil bys mě.“

Edward: „Ne, nepustil.“ (s. 376,377)

Tento dialog zobrazuje snad všechny myslitelné genderové stereotypy o ženách coby podřízených, závislých, nesvéprávných osobách, které nepřežijí bez vedení a pomoci svých mužů, hrdinů.

Vykreslení hlavních postav autorkou v oficiálním ilustrovaném průvodci (Meyer,2011) viz příloha P II.

- **Nový měsíc** : originální název New Moon, autorky Stephenie Meyer, vydavatelství Egmont, rok vydání 2006 , 464 s., ISBM 978-80-252-0899-1

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: Sam – vůdce vlčí smečky, jeho družka Emily, Jared a Paul – členové smečky, Jacobovi indiánští kamarádi – Embry a Quil (později také vlci), upířský královský klan Volturiových – Aro (vůdce), Caius, Marcus, jejich garda – Alec, Demetri, Felix, Jane.

Stručný popis děje viz příloha PIII.**Analýza vybraných epizod a dialogů:**

Druhá kniha ságy začíná oslavou narozenin hlavní hrdinky, která přes bolestivou zkušenost s upířím kousnutím nepolevuje ve své touze stát se upírkou, aby tak získala nejen nadlidské schopnosti, čímž by se přiblížila na roveň svému vyvolenému, ale rovněž tak nesmrtelnost, jenž by jí umožnila zůstat navěky s Edwardem. Když přijíždí na oslavu do domu Cullenových, doufá, že proměna je jedním z dárků, po počátečním zklamání má z oslavy a dárků radost. Oslava však dostane rychlý spád, jakmile se při rozbalování řízne do prstu. Jasper na Bellu zaútočí, Edward ji samozřejmě zachrání, tím že ji odstrčí z Jasperova dosahu, Bella se však pořeže o střepy.

Carlisle ošetřuje řezné rány (s.29)

Bella: „Jdi pryč Edwarde.“

Edward: „Já to snesu.“

Bella: „Nemusíš si hrát na hrdinu, Carlisle se o mě postará i bez tvé pomoci. Jdi radši na vzduch.“

Edward: „Zůstanu tady.“

Bella: „Proč se musíš chovat jako masochista?“

Edward sice Belle opět zachránil život, ale uvědomil si, že ji do tohoto nebezpečí dostal sám, proto se trestá. Utrpěla tím jeho gentlemanská a ochranná sebedůvěra. A protože jako správný maskulinní muž, který má slabší ženu chránit, ne ji nebezpečí vystavovat, se rozhodl odjet, aby se nenacházela v nebezpečí kvůli němu a jeho rozhodnutí je to jediné správné.

Edward: „Bello, odjíždíme.“

Bella: „Když jsi řekl, odjíždíme...“

Edward: „Měl jsem na mysli sebe a svou rodinu.“

Bella: „Dobře. Půjdu s vámi.“

Edward: „To nemůžeš, Bello. Tam kam jdeme...není to pro tebe vhodné místo.“

Bella: „Pro mě je vhodné místo tam, kde jsi ty.“

Edward: „Bello, nechci, abys se mnou odešla.“

Bella: „Ty...mě...nechceš?“

Edward: „Ne. Nehodíš se ke mně Bello.“ (s.61,62)

Edward opouští Bellu, protože si myslí, že je to pro ni nejlepší, místo toho, aby si s ní promluvil, učiní rozhodnutí, jako správný pán tvorstva. Bella v tomto dialogu naopak ukazuje touhu následovat svého vyvoleného kamkoliv půjde. Od tohoto ji odradí až Edwardovo strohé odmítnutí. Autorka zde ukazuje Edwardovu dominanci a Bellinu podřízenost.

Po odjezdu Cullenových zůstává Bella zcela netečná ke svému okolí, po čtyřech měsících se s ní snaží Charlie jako otec promluvit, snaží se navázat na to, že není první člověk, který prožil rozchod, naráží na odchod její matky, ale mluvení o emocích mu moc nejde. Belle to také není příjemné, proto slibuje, že si někam vyjde se spolužáky (s.75). Pozve kamarádku Jessicu do kina, aby udělala radost Charliemu. Po filmu se vracejí domů, když Bella zhlédne čtyři muže a vzpomene si na nebezpečí, kterému unikla jen díky Edwardovi při její druhé záchraně života. Je fascinována nebezpečím a ve skrytu duše doufá, že se bude scéna opakovat. V návalu adrenalinu uslyší v hlavě Edwardův hlas, rozkazující, aby si nezahrávala s nebezpečím (s.87). V knize není vysvětleno, jestli Bella slyší hlas jen pro slib, že nebude vyhledávat nebezpečí nebo je důvodem silné pouto mezi Edwardem a Bellou, přes nějž ji může varovat.

Stesk po své lásce Bella popisuje na s.95 – jako fyzickou bolest. *Byla jsem ochromená. Cítila jsem se, jako kdyby mi někdo prorazil do hrudi obrovskou díru a vyřízl životně důležité orgány. Zbyla tam jenom obrovská nezahojená rána, po okrajích rozedraná, která dál pulsovala a krvácela, navzdory času, který od té doby uplynul. Rozum mi říkal, že mám plíce v pořádku a nedotčené, a přesto jsem lapala po dechu a hlava se mi točila, jako kdyby moje úsilí dýchat vycházelo vniveč. Srdce mi také určitě tlouklo, ale neslyšela jsem zvuk tepu v uších; ruce mi připadaly zmodralé chladem. Stulila jsem se do klubička a objala si žebra, abych se udržela pohromadě. Zoufale jsem se snažila přivolat zpátky svou otupělost, schopnost popírat skutečnost, ale nedařilo se mi to.*

Cílové publikum toho románu tvoří především mladé dívky, ve kterých takové líčení stesku jen podporuje představu o nepřekonatelnosti ukončení vztahu.

Bella se upne na adrenalinem vyvolané halucinace a využije k tomu Jacoba, když ví o jeho citu k ní, který nehodlá opětovat. Koupí dva vraky motorek a Jacoba požádá, zda by je

opravil a posléze ji naučil řídit. S tímto Jacob souhlasí, chce využít každé možnosti mít Bellu ve své blízkosti.

Bella o Jacobovi po osmi měsících, co jej neviděla (s.105):

Jeho měkké dětské tělíčko se změnilo v pevné štíhlé tělo dospívajícího chlapce; pod hnědočervenou kůží paží mu vystupovaly šlachy a žíly. Jeho tvář byla stále stejně líbezná, jak jsem si pamatovala, ačkoliv také ztvrdla – lícní kosti byly vystouplejší, čelist hranatější, všechna dětská zaoblenost byla ta tam. Zde autorka opět zdůrazňuje atraktivnost kladného hrdiny.

Mezníkem v knize bylo období, ve kterém se Jacob Belle zapírá, ta se opět dostává do stavu, kdy trpí noční můrou a opět popisuje stav – díry v hrudníku. Vydává se tedy hledat louku, na kterou chodili s Edwardem, připomenout si ztracenou lásku. Zde narazila na hladového upíra Laurenta, který Belle prozradí, že ji sleduje Victoria, aby pomstila smrt svého druha Jamese, tím že Edwarda připraví o jeho družku. Uvažuje nahlas o zabití Belly a následné pochvale od Victorie. Před smrtí Bellu zachrání smečka obrovských vlků, před nimiž se dá Laurent na útěk (s.199).

Zde autorka uplatňuje klasický generový stereotyp - vlčí smečku tvoří krásní indiánští mladí muži, měnící se v impozantní zvířata, kdykoliv jejich rezervaci hrozí nebezpečí, jsou to ochránci slabších.

Jelikož byla Bella zasvěcena do vlčího tajemství, seznámí ji Jacob se Samovou družkou Emily. Ta má zjizvenou půlku obličeje od Sama, který tím trpí při každém pohledu na svou milovanou. Při jedné přeměně ve vlka byla moc blízko něj. Protože smečka ve vlčí podobě slyší navzájem své myšlenky, Samovy výčitky znají všichni (s.272). Díky informacím o Victorii začala smečka hlídat Bellu.

Děj knihy pokračuje tím, jak Jacob zachraňuje Bellu po jejím skoku z útesu, kdy díky Alicinému vnitřnímu zraku je Edward přesvědčen o tom, že je Bella mrtvá a vydává se na sebevražednou misi do italského města Volterra, kde sídlí prastarý královský rod Volturiových, kteří rozhodují a trestají prohřešky upírů po celém světě, aby provedl něco, zač by jej potrestali smrtí. Role obrací a Bella má možnost zachránit život Edwardovi, samozřejmě nezaváhá. Bella s Alicí dorazí na poslední chvíli, což by mohl být krásný happy-end. Situaci komplikuje Aro – hlava rodu Volturiových, která nad Bellou vynáší

rozsudek smrti, protože zná jejich tajemství. Aro, čte myšlenky pomocí dotyku. Alice jej přesvědčí svou vizí, ve které je Bella upírkou. Ara fascinuje nejen silný vztah mezi Edwardem a Bellou, navíc také dívčina schopnost chránit své myšlenky i před ním. Všechny tři propouští domů pod podmínkou, že Bellu promění v upírku a on sám to přijde zkontrolovat (s.385-393).

Na klanu Volturiových autorka zobrazuje klasický patriarchát, v jeho čele stojí starý kmet Aro a jeho dva pobočníci, ve své ochranné gardě má dvě ženy – obě s vyjímečnými nadpřirozenými schopnostmi.

Po návratu domů se Charlie nemůže smířit s návratem Cullenových, hlavně Edwardovi nechce odpustit, co udělal jeho holčičce. Ani Jacob a jeho smečka nejsou nadšeni z návratu upírů (s.407).

Edward si konečně upřímně promluví s Bellou (s.416-417):

Edward: „Ty jsi mě nechtěla opustit. To jsem viděl, nechtěl jsem to udělat - měl jsem pocit, že mě to zabije, jestli to udělám – ale věděl jsem, že pokud tě nedokážu přesvědčit, že už tě nemiluju, bude ti trvat déle se přes to přenést.“

Bella: „Čistý řez.“

Edward: „Přesně tak.....lhal jsem, abych tě zachránil a nepovedlo se. Promiň.“ Ale jak jsi mi mohla uvěřit? Když jsem ti tisíckrát řekl, že tě miluju, jak jsi mohla dopustit, aby jediné slovo zlomilo tvou víru ve mě?“

Na toto Bella reagovala pláčem a nechtěla uvěřit, že je vše skutečnost.

Další ukázka toho, jak hlavní hrdina přiznává důvody svého chování, vysvětlí, že jeho jednání bylo pouze pro dobro vyvolené, která samozřejmě vše pochopí, odpustí a září štěstím.

Vykreslení některých zde vystupujících postav autorkou v oficiálním ilustrovaném průvodci (Meyer,2011) viz příloha P III.

- **Zatmění** : originální název Eclipse, autorky Stephenie Meyer, vydavatelství Egmont, rok vydání 2008 , 480 s., ISBN 978-80-252-0834-2

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: Leah – bývalá přítelkyně vůdce vlčí smečky Sama, která se stala první vlkodlačí ženou v historii indiánského kmene a její bratr Seth.

Stručný popis děje viz příloha P IV.

Analýza vybraných epizod a dialogů:

Třetí díl ságy začíná Jacobovým omluvným dopisem a napjatou atmosférou mezi Charliem a Bellou, kvůli jejím vztahu s Edwardem. Belle přicházejí odpovědi z univerzity, kam byla přijata, ta z nich není nadšená tak, jak by měla být, protože jedinou svou budoucnost vidí po boku Edwarda.

Bella o Edwardovi s.16:

Se směšnou dychtivostí jsem otevřela dveře a v nich stál on, můj zázrak. Můj úžas nad dokonalostí tohoto obličejem s časem neslábl a byla jsem přesvědčená, že mi jeho krása nikdy nezevšední..... Nakonec jsem si nechala jeho oči, protože jsem věděla, že jakmile se do nich podívám, pravděpodobně zapomenou, nač jsem myslela.....Pohled do nich ve mně vždycky probouzel zvláštní pocit – najednou jsem si připadala jako hadrová panenka. Jímala mě lehká závrať, ale to mohlo být způsobeno tím, že jsem zapomínala dýchat. Pokaždé.

Mladým čtenářkám je zde předkládáno, jak vypadá „pravá“ láska a pocit zbožňování, které zasahuje i základní fyziologické potřeby.

Bella o Renée s.37:

Pročítala jsem mamčin e-mail a tu a tam jsem vrtěla hlavou nad některými ztřeštěnostmi, které zase provedla...To bylo mé matce podobné, že zapomene, jak ji paralyzuje strach z výšek, a vzpomene si na to až ve chvíli, když už je připoutaná k instruktorovi s padákem na zádech a chystá se k seskoku. Trochu jsem se zlobila, že Phil, který už byl jejím manželem dva roky, tohle dovolil. To já bych na ni lépe dohlížela. Roztržitá Renée....

Po návštěvě u matky:

Bella: „Renée je v jistých ohledech o tolik.... vnímavější než Charlie. Byla jsem jako na jehlách.“

Edward: „Tvoje matka má velmi zajímavou mysl. Skoro jak dítě, ale velmi jasnozřivou.“

Bella (si myslí): „Jasnozřivou, to se k ní hodilo – když dávala pozor, většinu času byla Renée tak udivená svým vlastním životem, že si ničeho ostatního nevšimla.“

Vidíme zde opětovně líčení Renée v souladu s ženskými genderovými stereotypy: emocionální, hysterická, roztržitá, závislá. Její muž by na ni měl dle Belly lépe dohlížet.

Následující dialog mezi Bellou a Jacobem odhaluje pro změnu typicky femininní chování Belly jako nejisté, nerozhodné ženy s malým sebevědomím, která má výčitky svědomí, že utekla za svým nejlepším přítelem za zády partnera. Jeho jednání pak omlouvá i sama před sebou (s.90).

Jacob: „Bude se na tebe zlobit?“

Bella: „Ano. Opravdu nesnáší, když dělám věci, které považuje za riskantní.“

Jacob: „Tak se nevracej. Budu spát na gauči.“

Bella: „To je skvělý nápad. Protože pak si pro mě přijde.“

Jacob: „Vážně?“

Bella: „Kdyby se bál, že jsem zraněná nebo něco – asi by přišel.“

Na následujících stranách vypráví Jacob o Samovi, který chodil s Leah, ale jakmile uviděl Emily „otiskl“ se do ní. Podle starých indiánských legend se to stává u mužů-vlků, když potkají svou pravou družku, tento prastarý rituál nezávisí na jejich vůli. Pokud je vyvolená v době otisku ještě dítě, to jí pak muž opatruje, chrání a čeká, dokud nevyroste.

Po návratu domů, se Bella Edwardovi omluví, že odjela za Jacobem bez jeho svolení. Jakmile se totiž Edward dozvěděl o Bellině cestě do La Push, vrátil se z lovu, aniž by se posilnil (s.111). Když odjíždí znovu na lov, nenechává nic náhodě a aby byla Bella chráněná, domluví Alice s Charliem dívčí večírek ve vile Cullenových. Ten večer přichází na Bellou Rosalie a vypráví svůj příběh přeměny (s.123-126). Rosalie pocházela ze střední vrstvy, v roce 1933 byla zasnoubena s bohatým mužem a život se jí zdál dokonalý. Sama vztah popisuje takto: *Royce představoval všechno, o čem jsem snila. Princ z pohádky, který přišel, abych se vedle něj stala princeznou.* Jednou ho ale potkala opilého s jeho kamarády, kteří ji znásilnili a pak nechali ležet na ulici v domnění, že je mrtvá. V tom stavu ji našel Carlisle, odnesl ji domů a přeměnil. Rosalie, ale nikdy nezapomněla na svou touhu vdát se za někoho, kdo by ji miloval a mít s ním hezké děti. Vysvětluje tím, proč se staví odmítavě k Bellině touze stát se dobrovolně upírkou.

Zde je podporován klasický genderový stereotyp – žena je především matka a její touhou je vdát se, starat se o manžela a děti. Tím, že se toho Bella dobrovolně vzdá, její život ztratí hlavní smysl.

Celým třetím dílem ságy se prolíná vztah Edward – Bella – Jacob, na obě strany je tento vztah z fyzické stránky nenaplněn. Edward s Bellou nechce mít sex, dokud je člověk, aby jí svou silou neublížil, Bella se snaží jeho rozhodnutí zvrátit. Ačkoliv Bella Edwarda miluje, na druhé straně ví, že její city k Jacobovi nejsou pouze přátelské, naopak Jacob ji miluje a trpí představou její změny v nestvůru, které jsou jeho úhlavním nepřítelem.

Další ukázka nerozhodné ženy, která v podstatě neví, co chce.

Upíří klan a vlčí smečka začne spolupracovat za jediným cílem, ochránit Bellu i ostatní obyvatele městečka Forks před pomstychtivou upírkou Victorií, která založila armádu novorozených, protože přišla na to, že sama se přes ochranu Cullenových ke své oběti nedostane. I na pozadí chystané bitvy se stále Bella zabývá svým vztahem k oběma chlapcům-mužům. Zřejmě proto, aby autorka udržela pozornost čtenářek, které zajímá jak milostný boj dvou soků dopadne, více než smrt přinášející bitva mezi ochránci a novorozenými upíry.

V horách, kde Edward chrání Bellu daleko od zuřících bojů se najednou objeví Victoria, se svým novým druhem, aby vykonala pomstu za Jamesovu smrt. Oba se utkají s Edwardem, který – jak jinak – zvítězí a opět zachraňuje své vyvolené život (s.412-420). Bitvu samozřejmě také vyhrávají hodní upíří ve spojení s vlkodlaky, na straně novorozených upírů nikdo boj nepřežil, na kladné straně zůstává zraněn pouze Jacob, který se bezhlavě vrhnul na pomoc Leah – jediné vlčici v historii.

Třetí kniha tedy končí opět happy-endem, kdy mužští hrdinové prokázaly své maskulinní vlastnosti, ochránili své milované i své druhy v boji. Bella s Edwardem umocnili vzájemné pouto a rozhodli se o chystané svatbě promluvit na veřejnosti.

Vykreslení Leah autorkou v oficiálním ilustrovaném průvodci (Meyer,2011) viz příloha P IV.

- **Robřesk** : originální název Breaking Dawn, autorky Stephenie Meyer, vydavatelství Egmont, rok vydání 2009 , 680 s., ISBN 978-80-252-1160-1

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: Renesmé – dcera Belly a Edwarda, přátele Cullenových – Amazonská smečka (Kachiri, Senna a Zafrina), smečka z Denali (Carmen, Eleazar, Garrett, Irina, Katrina, Tanya), Egyptská smečka (Amun, Benjamin, Kebi, Tia), Irská smečka (Liam, Maggie, Siobhan), Mexická smečka (Lucy, Maria, Nettie), Rileyho

smečka (Riley Biers, Diego, Fred, Raoul, Bree Tannerová), Rumunská smečka (Štefan, Vladimír), Nomádi (Alistair, Charles, Charlotte, Makenna, Peter), Joham a upíří hybridi Huilen a Nahuel, J.Jenks – padělatel dokladů.

Stručný popis děje viz příloha P V.

Analýza vybraných epizod a dialogů:

Zatím poslední a nejobsáhlejší díl ságy Stmívání začíná tím, jak Bella jede po městě v novém autě, dárkem od Edwarda, které vzbuzuje pozornost. Jedná se Mercedes Guardian. Auto je obrněné, aby odolalo malým ručním raketám podle armádních standardů, spolu se spoustou dalších vychytávek se jedná o vozidlo obecně určené pro ropné šejky, kteří se potřebují vyhnout pozemním minám.

Opět ukázka přehnaného ochrání Edwarda vůči nešikovné, slabé dívce.

Kniha pokračuje poslední nocí před svatbou, kdy Bella opět opěvuje Edwardovu fyzickou krásu (s.25): *Nikdy jsem nepřestala žasnout nad jeho tělem – bílým, chladným a hladkým jako mramor. Rukou jsem přejížděla po jeho kamenných prsou, po plochem, vypracovaném břichu, a byla jsem unesená.*

Na několika desítkách stran autorka popisuje krášlení Belly, svatební výzdobu i obřad, aby si ji čtenářky mohly představit v živých barvách, protože jeden ze zažitých stereotypů je i to, že dívky již od mala sní pouze o své svatbě, šatech a princí na bílém koni.

Bella o jejich svatebním odrazu v zrcadle (s.51-52):

Dívala jsem se na Edwardův odraz – dokonalý duplikát jeho dokonalého obličeje – s tmavovlasou krasavicí po boku. Její pleť byla smetanová a růžová, oči, orámované hustými řasami, měla rozšířené vzrušením. Úzký živůtek třpytivých bílých šatů se jemně rozšiřoval do sukně s vlečkou jako obrácený květ kaly, střižený tak dovedně, že její tělo vypadalo elegantně a půvabně – alespoň dokud se nehýbalo.

Bella popisuje Edwarda i sebe jako krásný pár. Na Edwardovi nevidí žádný kaz, u sebe nezapomene dodat, že všechno není tak, jak to vypadá.

Po dokonalé svatbě následuje svatební cesta na opuštěný ostrov „Esmé“, který koupil Carlisle své ženě. Zde dojde k prvnímu fyzickému sblížení novomanželů. Autorka akt

popisuje pouze jako ranní probuzení s následnými výčitkami Edwarda a Bellou nechápající jeho zasmušilost. Zatím co Bella vzpomíná na nejúžasnější zážitek ve svém dosavadním životě, Edward se zlobí sám na sebe za modřiny na těle své milované, protože zcela nedokázal ovládat svou sílu. Kniha pokračuje líčením toho, jak se Bella snaží Edwarda svést, ten ke konci svatební cesty podléhá. U Belly se v podstatě okamžitě začnou projevovat těhotenské příznaky a silný mateřský instinkt.

Nikdy jsem si nepředstavovala sebe samu v roli matky, nikdy jsem po ničem takovém netoužila. Byla hračka ujišťovat Edwarda, že mi nevadí, že se kvůli němu vzdávám dětí, protože jsem je opravdu nechtěla.....Když jsem snila o tom, že by mi Rennée opatřila bratříčka, vždycky jsem si představovala staršího bratra. Někoho, kdo by se staral o mě, a ne naopak. Tohle dítě, Edwardovo dítě, to bylo něco úplně jiného. Chtěla jsem ho, jako jsem chtěla vzduch k dýchání. Žádná volba – nutnost (s.111).

Při zpáteční cestě z ostrova (s.112):

Edward: „Neboj se. Budeme doma za šestnáct hodin. Budeš v pořádku. Carlisle bude připravený, až přijedeme. Postaráme se o to, budeš v pořádku.“

Bella: „Postaráte se o to? Jak to myslíš?“

Edward: „Dostaneme to ven, dřív než ti to ublíží. Neboj se. Nedovolím, aby ti to ublížilo.“

Bella: „To?. Ne. Ne. Já to nedovolím.“

Zde se Bella projevuje opět v souladu se genderovou charakteristikou „pozemská matka“ dokonce silněji, než kdy před tím. V zájmu ochrany svého dítěte opouští svou manipulovatelnost, tendenci se za svá rozhodnutí stále omlouvat a naopak si pevně stojí za svým proti vůli Edwarda – svého milovaného i proti odbornému názoru lékaře Carlislea.

Jako spojenkyni si zvolila Rosalii, i přes to, že si navzájem nikdy nepřiřostly k srdci. Spojuje je silný mateřský instinkt a touha po dítěti. V Rosalii získala fyzicky silného ochránce a ošetřovatele. Jakmile se na její stranu přidá Rosalie, podporu získává i u Esmé, všechny tyto ženy spojuje to stejné. Zbytek rodiny zůstává nestranný.

Kniha pokračuje líčením děje z pohledu Jacoba, ten se stává jeho vypravěčem, uvidí pravou příčinu dřívějšího návratu novomanželů ze svatební cesty, i to, jak Edward zdravotním stavem Belly trpí. Dokonce Jacobovi navrhuje, aby se pokusil Bellu přesvědčit,

že by měla mít děti raději s ním, pokud po nich tolik touží (s.158). Je ochoten vzdát se své milované, za cenu záchrany jejího života (i proti její vůli).

Jacob se vrací ke smečce, vysvětluje jim situaci. Podle jeho názoru smlouva porušena nebyla, Bella je stále člověk a o dítěti smlouva nemluví. Alfa smečky Sam jeho názor odmítá a chystá útok na dům Cullenových. Jacob je sice ze svého statutu podřízeného nucen poslechnout, avšak začnou se v něm projevovat geneticky zakódované schopnosti vůdce, proto je schopen se příkazu Sama vzepřít a ze smečky odchází. Tím ztrácí i schopnost slyšet myšlenky ostatních vlků smečky. Vrací se k domu Cullenových, protože nemůže překonat potřebu Bellu chránit. Po jeho vzoru opouští smečku i Seth a jeho sestra Leah. Nová smečka se střídá v hlídání sídla upírů proti členům své bývalé smečky. Jacob a Seth chodí do vily, ale Leah nemůže překonat svůj přirozený odpor k nepřítelům, odmítá i oblečení a jídlo, které jí Esmé posílá. Esmé má výčitky, že Leah jim pomáhá a přitom je sama venku, bez zázemí. Vychází najevo i další důvod, proč Leah ochraňuje své nepřítelky.

Myšlenkové spojení Leah a Jacoba (s.257-259):

Leah: „Znáš Samův názor na to, proč se otiskujeme...“

Jacob: „Abychom zplodili další generaci.“

Leah: „Správně, abychom přivedli na svět hromadu novejších vlkodláčat.... Jsi přitahován k osobě, která ti nabízí nejlepší šanci předat vlčí gen. Kdybych byla v tomto ohledu co k čemu, Sam by cítil přitažlivost ke mně. Ale já nejsem. Něco je se mnou špatně. Zjevně nemám schopnost předávat vlčí gen, navzdory své pokrevní urozenosti. Takže se ze mě stala zrůda – vlčice-, která se k ničemu nehodí. Jsem geneticky slepá ulička. Po přeměně jsem přestala jako žena fungovat. Já...Já mám menopauzu. Je mi dvacet a jsem v přechodu. Chápu, proč je ta blond'atá upírka tak chladná – je soustředěná. Pošilhává po hlavní ceně, protože nejvíc chceš to, co nikdy, nikdy nemůžeš chtít.“

Jacob: „Ty by jsi se chovala jako Rosalie? Zabíla bys někoho, abys měla dítě? Odkdy máš mateřský pud?“

Leah: „Jenom chci možnosti, který nemám.“

Jacob: „Zabíjela bys kvůli tomu?“

Leah: „O to se ona nesnaží. Spíš jako by žila tak nějak zástupně, jako kdyby mohla být těhotná místo Bely. A..kdyby Bella požádala mě, abych ji s tím pomohla... Ikdyž o ní nemám velký mínění, asi bych udělala to samý co ta pijavice. Protože kdyby to bylo

obráceně, chtěla bych, aby to Bella udělala pro mě. A Rosalie taky. Obě bychom to udělali podle ní.“

Autorka tady promítá mateřský instinkt do všech zúčastněných žen, bez rozdílu jejich původu i věku.

Děj pokračuje komplikovaným porodem. Ten vede hlavně Edward, pomáhá mu Rosalie a Jacob. Dítě se narodí v pořádku, Bella jako člověk umírá, ale Edwardovi se podaří ji přeměnit v upíra, takže jí opět zachraňuje život. Jacob je rozhodnutý dítě-netvora zabít a pomstít tak svou milovanou přítelkyni. První setkání s novorozenou Renesmé popisuje na s.291:

Zabiják se na mě díval....teplé hnědé oči – stejné barvy, jakou měla Bella. Zaplavilo mě teplo, mohutněji než před tím, ale tohle bylo jiné – nepálilo. Sálalo. Všechno se ve mně zhroutilo.....všechno, co mě činilo tím, kým jsem byl – moje láska k mrtvé dívce nahoře, láska k otci, věrnost k nové smečce, láska k ostatním bratrům, nenávisť k nepřítelům, můj domov, mé jméno, mé já – vše se ode mě v té vteřině odpoutalo. Ale mě na místě držel nový provázek. A nebyl jen jeden, byl jich milion. Ne provázků, ale ocelových lan, a všechna mě vážala k jedné věci – k samému středu vesmíru.....přitažlivost zemská už mě nepoutala k místu, kde jsem stál. Byla to ta holčička v náruči blondáté upírky, kdo mě tu držel. Renesmé.

V tomto odstavci je vykreslena síla vlčího „otisku“. Jak už bylo vysvětleno v předešlé pasáži, jde o mystickou záležitost. Z hlediska genderových stereotypů tady můžeme vidět, že ten kdo se „otiskuje“ a je svázán je muž. Žena si nevybírání, v podstatě nikde není napsáno, co by se stalo, kdyby s tím vyvolená nesouhlasila, automaticky se předpokládá, že tato se osudu nevzpírá.

Následuje třetí část, vyprávěná opět Bellou, kde popisuje svoji proměnu a pocity, sžívání rodiny s Renesmé, tu si všichni zamilovali, včetně Charliho, kterému Jacob přiměřeně vysvětlí situaci, aby mohl svou vnučku navštěvovat. Bella je šťastná, že může mít starou i novou rodinu zároveň.

V celém příběhu nastává poslední zvrat. Rodina Cullenových se musí naposledy postavit královské rodině Volturiových. Bella se teprve sžívá se svou upíří podstatou, pomalu se učí ovládat svou sílu nejen fyzickou, ale hlavně svůj dar ochranného štítu. Boj, který následuje, je trochu odlišný od bitvy v předchozím díle. Rodina Volturiových s Cullenovými svede psychický souboj, který však vyhrává Bella pomocí svého

psychického štítu, do kterého zahrne svou rodinu, spřátelené klany upírů, kteří jim přišli na pomoc i obě vlčí smečky, spojené k ochraně vyvolené jednoho ze svých členů (Jacoba).

V závěru knihy autorka zdůraznila mimo jiné i to, že Bella se proměnou v upírku nezměnila a nadále zůstává věrna generovému stereotypu „pozemské matky.“ Vše dobře dopadlo, každý má svou spřízněnou duši, všichni žijí šťastně až do smrti...

Ještě bych chtěla uvést popis postav z hlediska genderu, u nichž jsou nejvíce zřetelné silně femininní a maskulinní charakteristiky.

Bella - ze začátku je tichá stydlivá, manipulativní, naivní, starostlivá, postupem času se u ní objevuje rozhodnost stát si za svým cílem, nabývá sebevědomí a chrání svou rodinu proti všem

Edward - ochraňující, oddaný, milující, ale zároveň panovačný s přesvědčením o své neomylnosti

Renée - hysterická, silně emocionální, závislá, ale nadevše milující svou dceru

Charlie - uzavřený, málo komunikativní, svou dceru miluje, avšak city moc neumí dávat najevo

Esmé - umělecky založená se silně vyvinutým mateřským instinktem

Jacob - oddanost své rodině i smečce, odvaha, spolehlivost, hrdost

Sam - velitelský, hrdý, vědomý si svých povinností vůči kmeni

Leah – trpitelská, ochraňující své blízké

Příběh odehrávající se na stránkách všech čtyř dílů upírské ságy *Stmívání*, má daleko k modernímu zobrazování genderové rovnosti mezi pohlavími. Cílem této ságy zcela určitě není, na rozdíl od propagované moderní literatury, bourat klišé a odhalovat neplatnost genderových stereotypů. Chce zaujmout, pobavit vyprávěním příběhu, který obsahuje všem dobře známé prvky, předvídatelné jednání a postupy, což činí pro většinu mladých čtenářek příběh pochopitelnější.

5.4.2 Sága Bratrstvo černé dýky

Knihy:

- **Milenec z temnot** : originální název *Dark Lover*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2010, 461 s., ISBN 978-80-7384-293-2

Postavy románu: Wrath – dědic upířího trůnu, Beth – poloviční člověk, novinářka, Darius – upírí otec Beth, Wellasandra – upírka, družka Thormenta, členové Bratrstva – Thorment, Rhage, Zsadist, Phury, Stvořitelka – matka upířího rodu, Omega (čisté zlo) – stvořitel bezduchých, bratr Stvořitelky, Marissa – upírka z řad glymery (aristokracie), Havers – upírí doktor, bratr Marissy, Fritz – hlavní sluha v sídle Bratrstva, Pan X – velitel bezduchých (nepřátelé upírů), Butch O`Neal – člověk, policista, kamarád Beth. Tato série je psaná ve třetí osobě.

Stručný popis děje viz příloha P VI.

Analýza vybraných epizod a dialogů:

Autorka ve svém díle rozvíjí netradiční svět upírů, jak je již popsáno výše. Ti se neproměňují kousnutím člověka, ale musím mít k proměně genetické dispozice. Matkou všech upírů je Stvořitelka (něco jako bohyně), žijící mimo svět – ve Stínu, kam se odebírají upíři po smrti. Upíři žijí sice mnohem déle než lidé, ale nejsou nesmrtelní, mohou utrpět smrtelná zranění nebo zemřít stářím. Ve vrcholné kondici se mohou libovolně odhmotňovat a tím se přesouvat z místa na místo. Další upírí přirozeností je umění číst emoce a vycítit zeměpisnou polohu svého druha/družky, protože v sobě mají navzájem svou krev. Krmení u partnerů je většinou spojeno se silným sexuálním puzením. Muži-upíři si partnerky označují tzv. vázacím pachem, jako výstrahou ostatním upírům samcům, jsou silně teritoriální. Pro zachování svého rodu v tajnosti, jsou schopní lidem mazat vzpomínky.

Bratrstvo černé dýky (s.11) – „elitně vycvičení upíři, kteří chrání svou rasu proti Vyhlažovací společnosti. Díky efektivnímu křížení v rámci svého druhu jsou bratři obdařeni mimořádnými tělesnými i duševními schopnostmi a rychlou regenerací organismu. Jsou od přírody agresivní, tajnůstkářští, spoléhají sami na sebe a žijí stranou společenství. V říši upírů, kde o nich koluje řada legend, jsou zbožně uctíváni. Smrt jim může způsobit pouze vážné zranění.“

Děj se začíná odehrávat v nočním klubu, kde Darius žádá svého „bratra“ Wratha, aby se postaral o jeho napůl lidskou dceru, které se blíží proměna a Wrathova královská krev by ji

mohla zachránit život. Wrath nejprve žádost nepřijímá, avšak po Dariusově smrti se mu cítí zavázán.

První popis hlavního hrdiny: „Dvoumetrová Wrathova postava zahalená v kůži ztělesňuje čirý děs. Dlouhé černé vlasy mu spadají do obličeje, panoramatické sluneční brýle ukrývají oči, které ještě nikdy nikdo nespatriil. V ramenou je dvakrát mohutnější než většina upírů a pohybuje se s cílevědomostí lovící šelmy. Tvář nesoucí jak ušlechtilé, tak drsné rysy prozrazuje vládce, jímž se narodil, i vojáka, jímž se stal řízením osudu.“ (s.18)

Wrathovi jeho otec, před svou smrtí, zaslíbil Marissu, členku upírů šlechty-glymery. Wrath k ní však nic necítí, ani ona k němu, nicméně krmí se od sebe. Marissa byla vychovávána přísnými pravidly, jak má svému zaslíbenému muži sloužit. V následující ukázce je zobrazena podřízenost žen z řad aristokracie.

Krmení Marissy s.39-41:

Marissa se před ním hluboce poklonila; její štíhlé tělo vysílalo do okolí směsici stísněnosti a oddanosti.

Marissa: „Můj pane.Omlouvám se, že vyrušuji. Ale déle jsem čekat nedokázala.“

Wrath: „Pojď blíž.“ (vybídl ji, položil si předloktí na stehno, zápěstím nahoru) „Hladoviš. Neměla jsi čekat tak dlouho, než jsi mě zavolala.“

Wrath se následně dozvídá o smrti svého „bratra“, proto se rozhodne Beth navštívit. Stojí za oknem, když se Beth baví se svým kamarádem Butchem o jejím přepadení dvěma muži a pokusu o znásilnění.

„Wrath stál nehybně ve tmě a pozoroval postavu Dariovy dcery. Konstatoval, že na lidskou ženu je poměrně hodně vysoká a má černé vlasy, víc mu ale jeho slabý zrak neprozradil. Zalétla k němu její vůně, Wrath zadržel dech. Voní přenádherně. Jako opojná květina. Jako noční růže. Jeho tělo okamžitě zareagovalo nepokojným čeřením krve (s.54-55).“ Při prvním setkání Beth panikařila, proto ji musel Wrath vymazat vzpomínky, Beth si ráno myslela, že prožila jen děsivý sen.

Druhé setkání (s.85-87):

„Ve vzduchu zachytila zvláštní vůni. Za oknem stál muž z jejího včerejšího snu.... Když vešel do místnosti, ta nádherná vůně zhutněla.... Nežvaný host byl jednoduše kolosální...A v té černé kůži se zdál ještě mohutnější...Měla by před ním utéct. Ale

nezmohla se na nic...Páni byl nádhernej. Výrazná brada s rovnými liniemi, plné rty. Černé rovné vlasy mu spadají až na ramena, na tvářích náznak strniště. V černých panoramatických brýlích, které mu zcela zakrývají oči, vypadá jako nájemní vrah. A pak se stalo něco naprosto nečekaného. Jak stál těsně u ní, zaplavila ji vlna ryzí, nezkalené touhy.....Když promluvil, měl sytý a hluboký hlas.“ Scéna na dalších čtyřech stranách pokračuje popisem prvního sexuálního sblížení hlavních hrdinů, se všemi detaily, končící uspokojením obou milenců.

Tento román určen primárně pro ženy, je zde popisována fyzická krása, mužnost hlavního hrdiny, z něj vyzařující síla a sexualita. Hlavní hrdinka mu podléhá hned při prvním setkání.

Wrath se stává vůči Beth velmi majetnický, když ji v autě Butch na rozloučenou políbí, Wrath reagoval – „měl sto chutí vyrvat dveře a vyřídít si to s tím, kdo si na ni dovolil sáhnout, ať je to kdokoliv. Prostě ho vytáhne za límec a pěkně mu prokousne hrdlo. Ztracenej hajzl. Wrath byl tak rozběsněný, že doslova viděl rudě (s.138).“

Butch – kamarád Beth, vyšetřující případ jejího přepadení byl dočasně zbavený funkce po dobu prošetřování použití nepřiměřené síly vůči podezřelému, kterého mu Beth popsala. „Policejní brutalita. Kecy. On je ochráncem nevinných, ne kdejaký řezník, kterého vzrušuje, že někomu může rozbít ciferník (s.217).“

Další mužský hrdina, který aby ochránil/pomstil slabou ženu, neváhá použít násilí.

Večeře Beth a Wrath s.237:

Wrath: „Bojuju pro ochranu, ne proto, abych ukojil svoje vražedné sklony. Ale zabil jsem tisíce. Umíš si to představit? Proto po mě nežádej, abych předstíral, že smrt je pro mě něco exotického. Ani kvůli tobě bych se nepřetvařoval. Nedokážu to.“

Beth: „A proti komu proboha bojujete?“

Wrath: „Proti mizerům, co by tě odstranili ve chvíli, kdy projdeš proměnou.“

Beth: „Lovci upírů?“

Wrath: „Bezduší. Lidi, kteří prodali svou duši Omegoví a oplátkou za to můžou zabíjet a mučit podle libosti.“

Znovu opakující se genderový stereotyp muže ochránce, který je hrdý na to, že ochraňuje slabé. Další ukázkou jsou „zlý“ bezduší, kterými jsou pouze muži, vyčlenění jako zabijáci

upířích žen i mužů, neváhající mučit, jednak pro zjišťování informací a jednak pro nalákání upírů na pach krve, protože oni sami krev již v těle nemají.

V době, kdy u Beth začala přeměna, byl u ní doma Butch. Myslel si, že ji Wrath předávkoval drogami a chtěl ji odvést do nemocnice. Beth jej přesvědčila, aby ji odvezl do sídla Bratrstva. Beth svou proměnu za pomoci Wratha přežila a slíbila, že si jej vezme. Butch, ačkoliv nevěděl, kde se ocitnul, vzhledem ke své povaze bojovníka si po počátečních nesnázích s „bratry“ padl do oka a potkává zde poprvé upírku Marissu (s.319-329).

Beth přišla hledat Wratha do jídelny, byli zde i ostatní „bratři“. Wrath odešel, aby jí přinesl něco k jídlu s. 339: „Jako na povel odsunulo všech pět válečníků židli. A vykročili k ní jako jeden muž. Načež tasili dýky. ... Pak všichni naráz, jako by pod vedením choreografa zabodli dýku do podlahy u jejích nohou a sklopili hlavu.

Beth: „Děkuji.“

Muži zvedli hlavu. Jejich ostré rysy zjihly bezpodmínečnou zbožnou úctou.

Vrátil se Wrath: „Líbíš se jim.“

Beth: „Díky Bohu.“

Tento projev úcty znamenal přijetí Beth, jako oficiální partnerky svého spolubojovníka, bratra a krále. Wrath si Beth označil svou vůní, aby dal najevo, že patří pouze jemu. Bratrstvo funguje na principu bezmezné věrnosti sobě navzájem.

Beth má v sobě geneticky zakódovanou svou lidskou část, proto může na denní světlo, aniž by ji spálilo slunce, zdržovala se v prosklené části sídla, když na dům zaútočil „bezduchý“, v tu chvíli ji nikdo z bojovníků nemohl pomoci a Beth byla unesena nepřáteli. Wrath ji sice zachránil, ale utržil při tom smrtelné zranění. Zachrání jej Marissina čistá krev, je silnější než krev Beth. U Marissy je popsán genderový stereotyp „trpitelky – pozemské matky“, která i když byla svým snoubencem odmítnuta kvůli původně lidské ženě, neváhá a svou aristokratickou krví mu zachrání život.

Celým prvním dílem této ságy se prolíná neustálé sexuální napětí a erotické scény mezi Wrathem a Beth, s vykreslováním bojů „bratrů“ v terénu proti „bezduchým“, pro ochranu

upírského společenství. Mezi boji se Bratrstvo neustále špičkuje, chvástá a soutěží mezi sebou o cokoliv, projevují tak svou mužnost.

Beth je zde popisována jako hrdinka, odolná, superchytrá, fyzicky krásná, dokáže milovat s vášní a zápalem, avšak svou osobnost plně rozvinula až po boku partnera. Marissa je naopak popisována jako něžná duše, osamělá a toužící po dni, kdy Wrath konečně pozná, co vše mu může nabídnout.

Wrath je vykreslen jako vůdčí osobnost, agresivní, autoritativní, dominantní, odolný, odvážný, panovačný, sebejistý a energický.

V dalších dílech ságy se opakují podobná schémata, láska na první pohled, velká sexuální přitažlivost, popřípadě záchrana života bezmocné ženy, proto dále uvedu vždy jen stručný popis děje, vykreslení hlavních postav autorkou a podrobný rozbor provedu pouze u těch dílů, kde se objevují znaky zrovnoprávnění nebo zajímavé genderové momenty.

- **Milenec z věčnosti** : originální název *Lover Eternal*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2010, 459 s., ISBM 978-80-7384-313-7

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: Mary - lidská žena pracující na krizové lince, Bella – řadová upírka, sousedka a kamarádka Mary, John - upír před proměnou, který o tom neví.

Stručný popis děje viz příloha P VII.

Popis hlavních postav a vyznění příběhu:

Stěžejní dvojici příběhu tvoří upír Rhage a lidská žena Mary.

Rhage – blond vlasy, modrozelené oči, není to vyložený Ken, i přes oslnivě úchvatný vzhled postrádá onu frajerskou pohlednost a hejskovství. Naopak má v sobě něco živočišného. Prostě se nenosí jako drtivá většina ostatních lidí. Po pravdě se pohybuje jako šelma. Mohutná ramena jsou synchronizovaná s krokem, otáčí hlavu do stran, jako by své okolí neustále pozoroval a po něčem slídl. Mohutná kostra, samý sval. Ani gram tuku. Mary malinko znepokojeně napadlo, že kdyby chtěl, všechny by odtud vyházel holýma rukama. Má pestrobarevné tetování v podobě draka přes celá záda, tohoto draka má v sobě,

projeví se, když je ve stresu, je to trest udělený Stvořitelkou. Rhage je divoký, vznětlivý, miluje ženy, je bojovný, nezávislý, sebevědomý, soutěživý, statečný a nesnadno zranitelný. Mary – muži se chtějí bavit a ona většinou každou zábavu pokazí. Jednak je vážná od přírody a jednak má za sebou poměrně tvrdé životní zkušenosti. Myslí si o sobě, že není typ ženy, se kterou by se chtěl průměrný muž ukazovat na veřejnosti. Obyčejné vlasy má hladce sčesané do prostého koňského ohonu a pevně stažené gumičkou, vypadá spíš jako tuctová mamina – kterou ovšem nikdy nebude. Nepatřila k ženám, které jsou vyloženě ošklivé, ale ani vyloženě krásné (s.97-98). Rhage miluje její hlas a svěží, citronovou vůni. Mary se podaří ochočit si bestii, ve kterou se Rhage v boji proměňuje, za což získává obdiv ostatních „bratrů“ a opět se v knize odehrává spousta erotických scén. Mary je však těžce nemocná, její smrt se pomalu blíží. Rhage se kvůli ní přimlouvá u Stvořitelky, aby učinila zázrak, ta jej zprvu odmítne. Mary je citově založená, něžná, empatická a pomáhající.

Stvořitelka se zjeví Mary při vyšetření s.456:

Stvořitelka: „Je mi líto, že jsi přišla o schopnost plodit nový život. Hluboce mě rmoutí, že nebudeš držet v náručí krev své krve, že nikdy nepohlédneš do svých očí, které se na tebe budou dívat z tváře jiné bytosti, že nikdy nespojíš s milovaným mužem to, co je v tobě nejlepší. Tvá ztráta je už sama o sobě velkou obětí. Odepřít ti navíc tohoto válečníka by bylo příliš kruté. Dávám ti věčný život, dokud se sama z vlastní vůle nerozhodneš odejít do Stínu. A mám tušení, že se rozhodneš tehdy, až přijde čas, kdy tuto zemi opustí muž, kterého nade vše miluješ.“

Výše uvedený text, byl nejsilnější ukázkou genderového stereotypu tohoto dílu. Žena je nejvíce zraněna svou neplodností, přepokládá se, že celý svůj život zasvětil muži a bude chtít zemřít v okamžik, kdy zemře on.

- **Probuzený mileneček** : originální název *Lover Awakened*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2010, 459 s., ISBM 978-80-7384-344-1

Stručný popis děje viz příloha P VIII.

Popis hlavních postav a vyznění příběhu:

Stěžejní dvojici příběhu tvoří upír Zsadist a upírka Bella.

Zsadist – pestrobarevné vlasy, dohola ostříhané, oči v klidu žluté, černé, když se zlobí, pásy otroka vytetované kolem šíje i zápěstí; jizva přes obličej od čela k ústům, která znetvořila horní ret; rozsáhlé zjizvení na zádech; bradavky propíchnuté (vlastnoručně). „Zsadist poklekl nad jedním z bezduchých, zjizvenou tvář zkřivenou nenávistí, znetvořený horní ret ohrnutý, tesáky dlouhé jako tygří zuby.... Stejně jako smrt i on pracoval v chladu. Rád zabíjel tak nějak osobně, beze zbraně. Po pravdě řečeno, byly to jediné chvíle, kdy se mohl s někým sblížit. Bellu okamžitě upoutá jeho kypící energie, kterou v sobě Zsadist chová (s.18).“ Když zpívá, má hlas anděla. Zsadist je agresivní, bojovný, odvážný, racionální a tvrdý.

Bella – měří metr osmdesát a husté kadeře hnědých vlasů jí spadají do pasu. Obličej má tak překrásný, že Mary trvalo několik měsíců, než si odvykla na ni okouzleně zírat, a se svou dokonalou postavou by klidně mohla dělat reklamu na dámské plavky, měla v sobě něco nadpozemského, vyzařuje z ní zvláštní síla a energie, ale je tichá a přirozená. (Milenec z věčnosti, s.40). Bella je krásná, citově založená, plná porozumění a soucitu.

V tomto dílu se na jedné straně odehrává spousta bitev s bezduchými, pak akční záchranná akce Belly a na straně druhé pak sonda do Zsadistovi minulosti s Bellinou terapií. Nesmí chybět oblíbené erotické scény, s tou změnou, že pro Bellu jsou potřebou. Období potřeby nezůstane bez následků, ale Bella nechce Zsadistovi komplikovat život, tak odchází, jakmile se jí těhotenství potvrdí. Zsadist si své priority srovná, přichází pro Bellu do domu jejího bratra Rehvena s.455-456:

Rehvenge: „Tak ty si chceš vzít mou sestru, když už jsi ji zbouchnul? Nebo je to jen společenská návštěva?“

Zsadist ucítil, jak mu černají oči a svrběly ho špičáky: „Jo, hodlám si ji vzít. Nehraj si na tvrdáka, civilisto, a možná tě pak pozveme na obřad. Jinak na seznamu nebudeš.“

Rehvenge: „Klídek bratře. Jen se chci ujistit, že je o mou sestru dobře postaráno.“

Zsadist: „Pro tebe švagr. A postaráno o ni bude, žádný strach.“ (podali si ruce)

To byla závěrečná ukázka rozhovoru dvou „samců“.

- **Nalezený milenec** : originální název *Lover Revealed*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 519 s., ISBM 978-80-7384-384-7

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: Xhex – kříženec upíra a symphantha (upíří poddruh), šéfka ochranky nočního klubu Zero-Sum, oblíbeného odpočinkového místa „bratrů“

Stručný popis děje viz příloha P IX.

Popis hlavních postav a vyznění příběhu:

Stěžejní dvojici příběhu tvoří upírka Marrisa a zezačátku lidský muž Butch.

Butch – oříškové oči, hnědé vlasy, u upírů přišel na chuť elegantnímu oblečení, jako policista z oddělení vražd doplatil na svůj silný smysl pro spravedlnost, kdy při vášnivé obraně práv obětí občas přesáhl únosnou míru. Sám sebe nachází až při záchraně Beth, kdy se ocitá mezi upířími bojovníky. Nejen, že zde nachází muže stejného ražení i zájmů (ryze „chlapských“- sledování sportovních utkání, rychlá auta, terénní auta, noční kluby, alkohol a hlavně boj), ale potkává i nekrásnější ženu, jakou kdy viděl – Marissu. Butch je agresivní, bojovný, neohrožený, odhodlaný, sebejistý a zodpovědný.

Marrisa - je étericky krásná, má jemnou tvář, jasně zelené oči a po zádech jí splývá vodopád plavých vlnitých vlasů. Její odraz v zrcadle je ztělesněním ženské dokonalosti a zhuštěním neuvěřitelného půvabu, jaký se vidá spíše u sochy než u živé bytosti. Butch si o ní při prvním setkání pomyslí – *je tak čistá...je skrz naskrz čistá*. Marissa byla vychována podle přísných pravidel upírské glymery, kde žena musí být pokorná a sloužit svému muži. Marissa je citově založená, empatická, něžná, poslušná, příjemná, šarmatní a taktní.

Butch a Marisa v nemocnici (s.100):

„V okamžiku, kdy se zakymácel, ztratil pevnou půdu pod nohama..., vyskočila a zachytila ho. Nehledě na útlou postavu, podpírala jeho mohutné tělo bez viditelné námahy... Pomohla mu zpátky do postele a přetáhla přes něj příkrývku. Fakt, že je slabý jako dítě a ona s ním podle toho instinktivně jedná, zasadil ránu jeho hrdosti.“

Mezi oběma partnery je popisováno mimo jiné i silné erotické napětí. Marissa, jako správně vychovaná aristokratka je stále panna a Butch bojuje sám se sebou, jestli ji o pannenství připravit. Samozřejmě, jak tomu bylo i v předchozích dílech, ke spojení dojde a kniha se hemží „postelovými“ scénami. „Marissa objevila mocnou sílu sexu. V tu chvíli ovládá situaci ona. On je bezbranný, odevzdaný, dobrovolně bezmocný. A ukrutně se jí to líbí“ (s.152).

Marissin bratr Havers je šokován vztahem své urozené sestry a obyčejného člověka, staví se striktně proti němu. Butch jeho jednání v zájmu Marissy chápe. Ona jediná se musí za svou lásku postavit a vydobýt si ji. Tím se z poslušné, vždy pravidla dodržující, pokorné ženy, stává žena bojovnice, která si musí prosadit své štěstí.

Butch se po zotavení z únosu stává zbraní proti bezduchým, ale je stále jen zranitelný člověk. Vishous pátrá po jeho původu, protože se s Butchem cítí spjat nejen kamarádsky, přichází na to, biologickým otcem Butche byl upír. Jeho geny však neměly takovou sílu, aby Butch prošel přirozenou proměnou. Butch chce být upír, protože jednak našel své kořeny i místo, kam patří a jednak i pro to, že jako pokrevní příbuzný upířího krále, má větší šanci na zachování Marissina společenského postavení. Proto Vishous zkouší proměnu experimentem, který jej může zabít. Marissa s proměnou nesouhlasí, nechce o Butche přijít a nechce, aby se stal upířím bojovníkem, na jejím postavení ve společnosti už jí nezáleží. Její bratr však podá návrh k radě glymery, kde má hlasovací právo, o povinnost poručnictví nezadaných urozených žen, s úmyslem odříznout Marissu od Butche.

Jednání glymery s.482-484:

Předseda se rozhlédl kolem stolu, přičemž Marissu okatě ignoroval: „...nyní přečtu seznam všech šesti hlasujících urozených....Havers, plnokrevný syn Wallena....“.

Když se její bratr zvedl ze židle, Marissa hlasitě zaklepala do stolu. Všichni k ní stočili pohled.

Marissa: „Nesprávné jméno.“

Předseda vytřeštil oči: „Co to má znamenat?“

Marissa se opřela rukama o desku stolu a zpřímá pohlédla na předsedu: „...došlo k nedorozumění. Shodou okolností jsem se narodila o jedenáct let dříve než Harves. To znamená, že se může posadit, jelikož hlasovací právo náleží nejstaršímu žijícímu příslušníku rodiny. A tím jsem já. Tudíž je na mně, zda se vyslovím pro nebo proti. A v tomto případě s konečnou platností hlasuji.....proti.“ Vypukla vřava, jako by nastal konec světa.

Samozřejmě nesmí chybět happy-end lásky, kdy proměna Butche v upíra se povede, získává tak upířské jméno Dhestroyer a jako v předchozích dílech dvojice podstupuje rituál

(obdoba svatby), při kterém je bojovníkovi vyřezáno nožem na záda jméno jeho družky, zasypano solí, aby nedošlo k zahojení.

Autorka se v tomto díle mimo jiné také pouští do závažnějších sociálních témat. Marissa a Mary zakládají nadaci pro pomoc týraným ženám-upírkám i jejich dětem. Dává tak ženským postavám možnost uplatnit se nejen jako hezká ozdoba mužů – válečníků.

- **Nespoutaný milenec:** originální název *Lover Unbound*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 554 s., ISBN 978-80-7384-399-1

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: Jane – lidská doktorka, Manny Manello – lidský doktor, kolega Jane, Cormia, Amalya, Layla – Vyvolené, pod ochranou Stvořitelky, poskytující žílu nezadaným členům Bratrstva, Payne – sestra Vishouse a jejich společný, již mrtvý otec Bloodletter.

Stručný popis děje viz příloha P X.

Popis hlavních postav a vyznění příběhu:

Stěžejní dvojici příběhu tvoří upír Vishous a lidská žena Jane.

Vishous - černé vlasy, oči bílé s tmavě modrými ráfky, bradka, tetování i obličej, částečná kastrace. Je mimořádně inteligentní, což může leckomu způsobit pocit méněcennosti, a ani po ostatních stránkách mu nelze nic vytknout. Je přitažlivý, všestranně vzdělaný, urostlý, zkrátka muž, se kterým by žena měla děti, už jenom proto, aby jeho genetická výbava zůstala v oběhu. Narodil se jako přímý syn stvořitelky a v pravé ruce nosí její záři – což je energie s nesmírnou ničivou silou. Má léčitelské schopnosti a vize budoucnosti. Než se na scéně objevila Jane, sex a emoce u Vishnouse vůbec nebyly ve spojení, v podstatě kromě „bratrů“ a Butche emoce do jeho života prostě nepatřily. Vishous je agresivní, bojovný, dominantní, neohrožený, panovačný, racionální, sebejistý, sebevědomý, spolehlivý a zodpovědný.

Jane – hodná, starostlivá, chápavá, milující žena, která není jen zásobárnou lékařských znalostí a dovedností. Vishousovi mimo jiné imponuje, že není slabá a nejistá. Sám ji popisuje na s.143:…“není ani tak krásná, jako podmanivá. Tvář má hranatou, rysy takřka mužské“ žádné našpulené rtíky. Žádné husté řasy. Žádné vyklenuté, žensky rafinované obočí. Bílý lékařský plášť, co má na sobě, nevzdouvají žádná velká ňadra, žádné divoké

křivky, pokud se dá pozorovat. Toužil po ní, jako by byla nahá královna krásy, žadonící, aby ji obsloužil. *Moje.*“

Vishous Jane po pobytu v sídle vymazal myšlenky a vrátil ji do jejího světa, protože to tak pro ni, z jeho pohledu bylo lepší. Vzpomínka na něj byla však silná a Janin mozek se se změnami nemohl vypořádat, nenapomáhal tomu ani fakt, že Vishous ji chodil ve spánku navštěvovat. Vzniklo mezi nimi pouto, bez kterého nedokázal žít, musel jí myšlenky znovu otevřít. Plány jak budou žít spolu v sídle Bratrstva, zničil v jedné vteřině bezduchý, který chtěl zaútočit na Vishnouse, ale do cesty se mu připletla Jane. Ta zemřela při převozu k Haversovi. Vishous se propadl do takového smutku, který bolel i všechny ostatní v sídle Bratrstva. Jeho obrovský žal zasáhl i Stvořitelku, jeho matku. V rámci zachování rovnováhy se vzdala své jediné radosti (zpívajících ptáčků na jediném stromě), aby jeho žal mohla zmírnit. Tímto vykoupila milovanou Jane ze Stínu, ale pouze jako ducha, který má schopnost se zhmotnit při dotyku.

V této knize vykresleny genderově stereotypní Vyvolené a jako jejich protiklad sebevědomé partnerky upírů bojovníků. Mimo stojí Stvořitelka, která ač se snaží vládnout své rase pevnou rukou, je ochotna vzdát se jediného potěšení v jejím světě, aby přivedla zpět ze Stínu svému synovi milovanou družku. Nadsamcům-upírům se genderové změny vyhýbají, stále jsou to rozhodní, majetníci, tvrdí a agresivní bojovníci.

- **Vyvolený milenec** : originální název *Lover Enshrined*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 562 s., ISBN 978-80-7384-414-1

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: Lassiter – padlý anděl, který má za úkol přivést zpět bojovníka Thormenta, který zmizel po tom, co mu jeho těhotnou družku Wellsii zabili bezduší, iAm, Trez – temní, pracující pro Reverenda v jeho nočních klubech, Saxton – právník, bratranec Qhuinna.

Stručný popis děje viz příloha P XI.

Popis hlavních postav a vyznění příběhu:

Stěžejní dvojici příběhu tvoří upír Phury a Vyvolená Cormia.

Phury – oči žluté, vlasy pestrobarevné, splývající mu přes ramena, samé plavé a rudé a hnědé vlny. Hezoun by byl i bez nich, ale s tou hřívou byl krásný. Phury je agresivní, bojovný, odhodlaný, schopný sebeovládání, silný a spolehlivý.

Cormia – krásná, éterická bytost, tichá, milá, hodná, něžná, mírná, jak už je o Vyvolených výše zmíněno, jsou vychovávány Stvořitelkou pro povinnost sloužit bojovníkům a tím i rase. „Díky dlouhé bílé říze vypadala spíš jako stín s vůní jasmínu než bytost z masa a kostí. Po pěti měsících k sobě neměli o nic blíže než předtím, takže sexuální hrátky nepřipadaly v úvahu. Cormia mluvila zřídka kdy a ukazovala se pouze při jídle. Pokud vůbec vyšla z pokoje, pak jen do knihovny pro knížky.“ (s.27)

„Cormia uviděla Primala a honem klesla do pukrlete, ačkoliv věděla, že Primalovi jsou formality nepříjemné. Nehledě na to, kolikrát už jí řekl, aby se chovala přirozeně, nedokázala si to odpustit.“ (s.35)

Cormia: „Milosti.“ (uklonila se)

Phury: „V noci mám službu, takže budu pryč.“

Bojovat, pomyslela si. Zaplavil ji strach. Jak ráda by se k němu rozběhla a připomněla mu, aby byl opatrný. Ale na to nemá nárok...On je plodná síla rasy a sotva stojí o její zájem (s.55-56).

Cormia je charakterově nejvíce podobná Marisse, na rozdíl od ní se z ní ovšem silná, nezávislá osobnost, která vezme osud do rukou, nestane. Phury se čím dál hloub dostává do své závislosti a začíná zkoušet heroin. Projeví se v něm ale povaha bojovníka, začne se svou závislostí zápasit, kvůli Cormii i „bratrům“. Postupem času si ti dva k sobě najdou cestu a jak jinak, ani v této části nesmí chybět sex.

- **Pomstěný milenec** : originální název *Lover Avenged*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 723 s., ISBN 978-80-7384-442-4

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: Ehlena – řadová upírka, pracující jako zdravotní sestra na upíří klinice, princezna – Rehvangova vyděračka

Stručný popis děje viz příloha P XII.

Popis hlavních postav a vyznění příběhu:

Stěžejní dvojici příběhu tvoří symphant Rehvenge a upírka Ehlena.

Rehvenge – jako ho vidí Ehlena (s.62-65) „...měl v sobě něco z *Kmotra*, ty černé obleky s tenkým proužkem a nakrátko ostříhané číro a ametystové oči, ze kterých sršelo nešťivě-jestli-chceš-zůstat-na-živu. A bylo tady to tetování na hrudi.... Tenhle muž je kobra...uhračivý, je smrtonosný a je krásný, když promluvil, měl nebeský bas. S výraznou, chytrou tváří a mohutným tělem je to sex a síla a nepředvídatelnost...“ Rehvenge je agresivní, bojovný, panovačný, podnikavý, racionální, realistický a tvrdý.

Ehlena (s.71-72) – (Rehv umí číst emocionální grafy všech okolo sebe) „...byla osamělá, stejným způsobem jako on, její cítění bylo obklopeno odtrženou prázdnotou někoho, kdo je odloučen od svého kmene. Její hlas, oči a vůně přišly až po tom, její inteligence a hbitá ústa mu také imponovala. Ehlena byla prostě tak krásná. Ne tím vyumělkovaným způsobem jako jeho zaměstnankyně. Ehlena byla přirozeně líbezná, s jemnými, drobnými rysy a rusými vlasy a s těmi dlouhými štíhlými údy, rty měla růžové a karamelové oči jí zářily...“ Ehlena je citově založená, empatická, pomáhající, plná porozumění, zaměřená na rodinu a soucitná.

Telefonický rozhovor s.146-147

Rehv: „Váš otec je nemocný?“

Ehlena: „Ano.“

Rehv: „To mě mrzí. Starat se o něj, je pro vás určitě těžké.“

Ehlena: „Jsem sestra.“

Rehv: „A dcera.“

Ehlena: „Proč si nechcete nechat prohlédnout tu paži?“

Ehlena je opět ukázkou genderového stereotypu „pozemské matky“. Rhev se na konci postaví své vyděračce, bez pomoci druhých, své trápení musí ukončit sám, tím, že zinscenuje svoji smrt. Zachrání ho Ehlena a Xhex ve spojení s Bratrstvem. Wrath se také staví čelem svému osudu, přestává bojovat. Vzhledem k jeho slepotě už je to nebezpečné, přijímá pomocníka ve formě slepeckého psa s důstojností sobě vlastní, u něj se projevuje genderový stereotyp „velké zvíře“, nadvláda je jeho přirozeností a vždy směřuje k tomu, stát se vítězem.

- **Milenec je můj** : originální název Lover Mine, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 635 s., ISBM 978-80-7384-460-8

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: nevyskytují se zde nové postavy, výrazněji zasahující do děje.

Stručný popis děje viz příloha P XIII.

Popis hlavních postav a vyznění příběhu:

Stěžejní dvojici příběhu tvoří upír John a symphantka Xhex.

Xhex - „...šéfka ochranky nočního klubu je nezapomenutelná, výška metr osmdesát, vlasy černé jako uhlí, pánský střih, tmavě šedé oči barvy hlavně pistole. Černý nátělník na vysportovaném trupu: svaly, vystupující žíly, ani gram tuku. Jako by svému okolí sdělovala, že hravě láme kosti a že jí to působí nesmírné potěšení. Dlouhé silné prsty, takové, co umějí ublížit.“ (Nalezený milenec s.22 – setkání s Butchem, ještě člověkem), svou symphantovskou stránku drží na uzdě bolesti – nosí ostnatý řemen kolem stehna.

John – v uplynulých knihách vyrostl z malého neduživého chlapce těsně před proměnou, v sebevědomého a silného muže, jež by pro svou vyvolenou položil život. „Jde o tohle: Xhex je jeho žena, ať už chce nebo ne. A on není z těch, co budou sedět na zadku, když je jeho družka kdesi ve světě utrpení.“ (Pomstěný milenec, s.715). Byl krásný, měl tvář, o jaké ženy sní.

Xhex o Johnovi: „...má mladistvou tvář, ale staré unavené oči, jako by měl leccos za sebou. Xhex z vlastní zkušenosti ví, že když jde do tuhého, jsou nepříjemné zážitky a vzpomínky nejlepší roznětkou.“ (Vyvolený milenec. s.111)

John o Xhex: „Vysoká a statná jako muž, měla superkrátké tmavé vlasy a obličej, který zvěstoval hlasitě a jasně, že s ní lze laškovat jen na vlastní riziko. Oči měla smrtónosně chytré a bojovně vážné.... Její chůze byla pružná a sebejistá, jako by stopovala kořist, a chlapi, kteří vážili víc než ona, jí prchali z cesty jako vyplašené myši.fakt, že bez mrknutí zvládne chlapa dvakrát tak velkého jako je sama, je absolutní senzace.“ (Nespoutaný milenec, s.259)

Xhex v zajetí (byla Lashem fyzicky i psychicky zablokovaná):

Když k ní Lash přistoupil, obnažila tesáky a on se na okamžik zatvářil polichoceně.

Lash: „Miluju tvůj úsměv.“

Xhex: „To není úsměv.“

Lash: „Říkej si tomu, jak chceš, mně se to líbí.“ Lash se skláněl, nepochybně aby se ji pokusil políbit, ale když vydala hluboké hrdelní zasyčení, zarazil se a rozmyslel si to. Čím víc odmítala hrát tuhle hru, tím víc se do toho zaplétal a tím jasnější ona měla hlavu....Při tom, kolik bojů se v této ložnici odehrávalo, měla dost bolesti, aby se utlumily její zlé sklony – ne že by na tom vlastně záleželo. Nebyla ve společnosti „normálního“ a její temná stránka jí pomáhala vypořádat se s touto situací. ...Patrně tu zemře. A patrně brzy, protože už nějakou dobu nepila z ničí žíly a prožívala velký fyzický i emocionální stres. Byla nájemný vrah a smrt byla jejím řemeslem... Ten proces ji odjakživa fascinoval. Každý z těch, které zabila, bojoval s obdivem, i když věděl – když nad ním stála se zbraní v ruce – že kdyby se mu podařilo vymanit ze spirály smrti, Xhex prostě udeří znovu (s.75-79).

Při záchranné akci je Xhex v mentálním vězení, přes kterou ji „bratři“ ani John nevidí, ale ona je ano. To jí dodá sílu a mentální hradbu překoná. Nechala vzkaz Rehvovi: „Jsem venku....Jsem v bezpečí...ale nějakou dobu se nevrátím....Potřebuju trochu času...Lash je můj. Rozumíš mi? Nesejme ho nikdo jiný, než já.“(s.194)

John našel Xhex v jejím tajném bytě, byla poseta modřinami a podlitinami v různém stupni hojení, hodně zhubla, kosti ji div netrhalý kůži. Pokožka byla šedá a její přirozený pach takřka neexistoval. Umírala. Nezbývá moc času. Jestli má Xhex přežít, musí se John ujmout velení... Přistrčil jí zápěstí přímo k ústům a čekal, až převládne její instinkt. Její mysl ho nechtěla, ale tělo nedokázalo odolat tomu, co nabízel. Pud sebezáchovy vždy zvítězí nad záležitostmi srdce. John byl toho živoucím důkazem (s.208).

Po celou dobu, co je Xhex v nemocnici se o ni John stará, ona nemůže pochopit, jak to, že jí tak rozumí, proto jí vypráví o svém životě na ulici i o znásilnění, to je stmelí více, než cokoliv jiného. Spolu se pak opět naučí vychutnávat si plně jeden druhého.

Xhex: „Poslyš, Johne Mathewe... Neuděláš ze mě jednu z těch ženských, co jsou ze svých milenců celé paf. To se nestane. Na to nejsem stavěná.“ (s.390)

Problém nastává, když John chce zabít Lashe sám a bude mu pomáhat Bratrstvo místo Xhex, toužící po pomstě. Xhex si u krále vyžádá souhlas jít sama. Lashe nenajde, tak se vrací zpět do sídla.

John (znakuje): „...říkáš, že máš právo dostat Lashe? Já taky.... Bude to takhle, a nebudu o tom vyjednávat. Společně ho najdeme a dostaneme a zabijeme. Pracujeme jako tým, což

znamená, že kde je jeden, tam jde druhý. A nakonec případně ta pocta tomu, kdo ho složí. Tak se věci mají.“

Xhex vydechla úlevou, okamžitě věděla, že to je správné řešení. Nebylo jí dobře, když byla na té farmě bez něj. Připadalo jí to nesprávné. „Platí.“ řekla (s.446).

Při jedné výpravě s Bratrstvem narazí Xhex na Lashovi stopu, dojde k boji, kdy ji Lash poraní, John jej chce zabít, ale v poslední chvíli se zarazí, vloží dýku ruky zraněné Xhex a její cíl jí podrží (s.583-585).

Xhex v sobě skrývá vlastnosti jak ženské tak mužské. Je agresivní, bojovná, nezávislá, rozhodná, sebevědomá, tvrdá, ale i emocionální, dráždivá a toužící po jistotě.

John je bojovný, odhodlaný, racionální, spolehlivý a tvrdý.

V tomto díle opět autorka upouští od generových stereotypů a ukazuje ústřední dvojici v partnersky rovném vztahu, můžeme zde vidět, jak psychicky zraněnou ženu, tak i psychicky zraněného muže, jejichž uzdravení probíhá podobně.

- **Milenka pout zbavená** : originální název *Lover Unleashed*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 555 s., ISBM 978-80-7384-474-5

Postavy románu o které se sága rozšiřuje: Nijaká – pomocná síla v říši Stvořitelky, vyjde najevo, že je matkou Xhex, *Band of Bastards* (Xcor, Throe, Zypher) – upíři ze Staré země.

Stručný popis děje viz příloha P XIV.

Popis hlavních postav a vyznění příběhu:

Stěžejní dvojici příběhu tvoří upírka Payne a lidský muž Manny.

Payne – jak ji vidí Vishous (s.39) „...dlouhý černý cop měl přesně stejnou barvu jako Vishousovi vlasy a její pleť měla stejný odstín a měla i stejnou stavbu těla jako on, štíhlou a silnou. Ale ty oči...duhovky, které se k němu obrátily, byly ledově bílé, docela jako jeho. A tmavě modrý okraj kolem nich bylo to, co vídal každý večer v zrcadle. A intelligence...chytrost v těch arktických hlubinách byla přesně tím, co se vyskytovalo i v jeho lebce.“ Payne je nejen přitažlivá, citově založená, náladová, ale i bojovná, dominantní, silná a soutěživá.

Manny – vysoký statný člověk, měl vypracovanou postavu, sošně tesanou muskulaturu, hrud' a paže mohutné nad úzkými boky a dlouhýma silnýma nohama. Oči měl hnědé, ne jako dubová kůra nebo stará kůže...měly načervenalý odstín, jako naleštěný mahagon. Byl zběhlý v udílení rozkazů a ve své práci velmi sebejistý (s.117 a 237). Manny je bojovný, dominantní, panovačný, racionální, realistický, spolehlivý, vyrovnaný a zodpovědný.

Před operací s. 86, scéna z pohledu Payne:

Butch k doktoru Manellovi: „Musíš se zklidnit chlape. Nebo ho pustím a on z tebe nadělá fašírku, když na něj mluvíš tímhle tónem. *Capisce?*“

Musela obdivovat, jak se její doktor postavil agresivitě čelem.

Manello: „Jestli chcete, abych operoval, bude to podle mého a já si budu určovat podmínky. Takže on počká na chodbě, jinak si shánějte jiného doktora. Přes to vlak nejede.“

S Manellovou pomocí se Payne postavila opět na nohy a vrátila se jí síla k životu (s.344).

Vishous: „...Nezvykej si na ni. Jsi tady, jen dokud tě potřebuju – a vzhledem k tomu, jak dobře se jí daří, už to dlouho nebude...“

Payne: „Jak se opovažuješ – to já se rozhodnu, s kým se spojím.“

Vishous: „Pak si vyber někoho jiného než člověka, který je o polovinu menší než ty a má čtvrtinu tvé síly...je slabý, představuje bezpečnostní riziko a musí se vrátit tam kam patří.“

Ledové oči se Payne rozhořely, černé obočí se stáhlo: „Vypadni.“

Payne k Manellovi (s.350-351): „...nejsem dobrá družka pro žádného z mužů. Víš kdo jsem? Jsem dcera bohyně, Manueli... A můj otec? To byl jen sadistický lump, který mi odkázal nutkání zabíjet – to byl jeho dar. A chceš vědět, co jsem s ním udělala? Chceš? Zabíla jsem ho, Manueli. A za ten zločin, proti vlastní krvi, za ten přestupek proti pravidlům chování žen jsem byla uvězněna a zadržena na celá staletí.“

Manny: „Šlo o tvého bratra. Vid'....viděl jsem v jakém je stavu....viděl jsem jeho jizvy, někdo se ho pokusil vykastrovat...Je možné, že mu to udělal váš otec?“

Payne: „Náš otec ho nařídil přidršet na zemi. Kovář dostal rozkaz....a pak vzal kleště.“

Manny: „Je mi to vážně...zatraceně líto.“

Payne: „Nemohla jsem zůstat v nečinnosti....Bloodlettera jsem dostihla....a spálila na popel.... Nezaleží ti na tom, co jsem udělala?“

Manny: „Ne. Aby bylo jasno, já jsem stoupenec *lex taloinis*, zákona odplaty. Tvůj bratr mohl na ta zranění zemřít.“

Hlavní hrdinka tohoto dílu se stejně jako Xhex vymyká genderovým stereotypům. Má bojovnost v krvi, ale není nájemným vrahem a bojovnicí jako žena minulého příběhu. Payne je více ženská i svým vzezřením. Hlavní mužský hrdina zůstává věrný maskulinním stereotypům, fyzicky krásný, cílevědomý, rozhodný a dominantní i mezi tvory silnějšími, než je on sám.

- **Vytoužený milenec** : originální název *Lover at Last*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2013, 640 s., ISBM 978-80-7384-757-9

Postavy románu o které se saga rozšiřuje: v zatím posledním díle se neobjevují nové postavy

Stručný popis děje viz příloha P XV.

Popis hlavních postav a vyznění příběhu:

Stěžejní dvojici příběhu tvoří upíři Blaylock a Qhuinn.

Blaylock – „po proměně má obrovské tělo samý sval. Rozložitá ramena, širokou hrud', pevné břicho, nohy jako sloupy a bicepsy jako vzpěrač“ (Nalezený milenec, s.348). Blay měl rudé vlasy, modré oči a smetanovou pleť.

Qhuinn o Blayovi (Milenec je můj, s.417) – „Blay byl takový zvláštní. Všechno jaksepatří a vůbec: převlékal se k jídlu, měnil kožené kalhoty a trička do boje za košile s manžetovými knoflíčky a nažehlené kalhoty. Sprchoval se nejméně dvakrát denně. Fritz si v jeho pokoji naprosto zoufal, protože tam nikdy nebyl žádný binec k uklízení. Měl hraběcí způsoby, psal děkovné dopisy a vůbec nikdy nemluvil sprostě před ženami.

„Svaly, na něž narážel, se vůbec nepodobaly lidem, se kterými kdy souložil – tohle byl upír, bojovník, voják, který měl za sebou tvrdý výcvik a vypracoval své tělo do stavu, který byl nejen užitečný, ale přímo smrtonosný. A u všech čertů, byl to rajc – ale nejen to, tohle byl Blay.“ (s.229)

Qhuinn – i když pochází z řad glymery, díky tomu že jeho oči mají každé jinou barvu, je svou rodinou odvržen, u bratrstva dostává svou šanci, nejprve jako kadet bojových umění,

pak jako osobní strážce Johna a poté jako „bratr“. Nachází tak rodinu s pevnými pouty, ve které se nehledí na dokonalost.

Blay o Qhunnovi (Milenec je můj, s.73) – „Bože...tohohle miluju...A vždycky budu. Byla to ta tvrdohlavě vystrčená brada, výrazné tmavé obočí a piercingy v uchu, obočí a v plném dolním rtu. Byly to ty husté, lesklé černé vlasy a zlatavá pokožka a mohutně svalnaté tělo. Bylo to v tom, jak se smál a že vůbec nikdy neplakal. Byly to jizvy v jeho nitru, o kterých nikdo nevěděl, a přesvědčení, že se vždycky jako první požene do hořící budovy, krvavé rvačky nebo k autonehodě.“

Blayovo srovnání Saxtona a Qhuinna s. 34: „Saxton byl krásný, plavé vlasy, samá hladká pleť, šlachovité tělo a dokonalý vkus. Bože, to jeho oblečení ve skříni! Qhuinn nikdy takový nebyl. Nosil trička značky Hanes, maskáče nebo kožené kalhoty a ještě pořád chodil v té motorkářské bundě, kterou si koupil hned po proměně. Nosil bagančata s podrážkou jako pneumatiky od kamionu. Vlasy? Při troše štěstí vykartáčované. Kolínská? Střelný prach a orgasmy.“

Qhuinn je agresivní, bojovný, nezávislý, realistický, odvážný, sebejistý, sebevědomý, silný, soutěživý a tvrdý.

Blay je nejen bojovný, odhodlaný, statečný, silný, ale i citově založený, ohleduplný a taktní.

„Bratři neměli nic proti homosexuálům. Sakra, brali to v pohodě – Vishous býval s muži a nikdo ani okem nemrkl, nesoudili ho a bylo jim to fuk. Byl to prostě jejich bratr. A Qhuinn tu a tam také překročil hranici, jen pro zábavu, a všichni o tom věděli a kašlali na to. Ale glymeře to jedno nebylo“ (Milenec je můj, s.420).

Blay se po rozchodu se Saxtonem rozhodne zavolat domů (202-204).

Blay. „Já...ehm, s někým jsem se rozešel.“

Matka: „Vážně?“

Blay: „Ano, já, hm... Skoro celý rok jsem měl vztah, abych řekl pravdu.“

Matka: „Ach...propána. Já – my – tatínek a já jsme nic nevěděli.“

Blay: „Nevěděl jsem, jak vám to říct.“

Matka: „Známe ji? Nebo její rodinu?“

Blay: „Hm...rodinu znáte. Ano..... byl to Saxton. Qhuinnův bratranec.“

Z telefonu se ozvalo prudké nadechnutí. Matka mlčela a Blayovi se začala třást ruka tak prudce, že sotva udržel telefon.

Matka: „Já...já, hm...nevěděla jsem to. Že, ehm, jsi... Proto jsi nikdy nemluvil o tom, s kým chodíš?“

Blay: „Možná. Ano...“

Matka: „Jak jsi mohl...“

Blay ji přerušil: „*Mahmen*, omlouvám se...“

Matka: „Co jsme ti já nebo tatínek udělali...“

V té chvíli se sesypal; plakal, jak nejtíšeji mohl. Chce jen žít, počestně a bez přetvářky, bez omluv. Pocit, že podle matčina názoru zklamal svou rodinu... Mlhavě vnímal, že na něj matka mluví, a pracně se snažil vzpamatovat a ukončit hovor....

Matka: „...že sis myslel, že s tím za námi nemůžeš přijít? Že se tím nějak změní to, co k tobě cítíme?“

Blay: „Prosím? Cože?“

Matka: „Proč jsi...Co jsme ti udělali, že sis myslel, že by tě cokoli mohlo nějak...snížit v našich očích? Miluji tě. Jsi jako srdce, které mi buší v hrudi. Je mi jedno s kým žiješ, jestli má vlasy blond, nebo černé, oči modré, nebo zelené, jestli je to muž, nebo žena – pokud jsi šťastný. Chci pro tebe to, po čem toužíš ty sám. Miluju tě Blaylocku – miluju tě.“

Blay: „Co...to říkáš...“

Matka: „Jen lituju, žeš mi to řekl takhle po telefonu, ráda bych tě teď objala.“

Autorka líčí vztah Quinna a Blaye, jako každé jiné dvojce předchozích příběhů, kde hrají roli nedorozumění, vnitřní přesvědčení, skryté touhy i stíny minulosti. Avšak happy-end nebude chybět ani zde (s.634-640):

Quinn se zastavil a sledoval, jak Fritz uvádí dovnitř dvě postavy. Blayovi rodiče byli slavnostně oblečení, otec ve smokingu, matka v té nejkrásnější modré sametové toaletě, jakou kdy viděl.

Blayova matka: „Quinne! Ukaž se!“

Cítil, jak mu hoří líce, sklonil hlavu a šoural se k ní. I když byla víc než o čtvrt metru menší než on, připadal si, že je mu asi tak dvanáct.

Blayova matka: „No ne, ty jsi to nejhezčí stvoření, co jsem kdy viděla.“

Quinn: „Díky. Já...hm, chtěl jsem vypadat pěkně.“

Blayův otec: „Vypadáš... Nemohli jste mi udělat větší radost.“

Blayova matka: „Je to báječné. Mám dalšího syna. Mám dva syny.“

Qhuinn jim představil Laylu.

Balyova matka: „ Má milá, Qhuinn nám pověděl tu požehnanou novinu. Jak se cítíš?“

Propána, takovíto byli po celou dobu, co je Qhuinn znal, glymera je svými pitomostmi vůbec nenakazila, nestarali se o úsudek aristokracie, byli ochotni udělat vždy správnou věc.

„Bratři“ přesvědčili Blaye, aby si vzal smoking a šel do sídla.

Ve všech koutech haly svítily svíčky...Uprostřed toho velikého prostoru stál Qhuinn. Sám. Byl oblečený v tom nejkrásnějším smokingu, co kdy Blay viděl...Qhuinn poklekl na jedno koleno.

Qhuinn: „Nemám prsten. Nemám nic báječného v hlavě, ale miluji tě...“

Blay: „Ano, ano, jednoznačně ano...“

.....

Zčista jasna vybuchl potlesk,naplnil dvoupatrový prostor haly, odrážel se od stěn.

Blay: „Mami, tati...“

Otec: „Udělal to jaksepatří. Zeptal se nejdřív mě.“

Qhuinn: „ Zatančíš si se mnou?“ Především?

Blay: „Jak bych mohl říct ne?... Počkej...kdo vede?“

Qhuinn: „My oba.“

V této knize došlo i k výraznému posunu osobnosti Vyvolené Layly, která ví, že Qhuinn ač sám si to nechtěl připustit, od začátku patří k Blayovi. Těhotenství jí dodá sílu bojovat za vytužené dítě. Dítě, v něž vkládá velkou naději i Qhuinn, jež mu chce vynahradit vlastní neutěšené dětství, kdy kvůli svému dvoubarevnému pohledu na něj nahlížela nejen glymera, ale i vlastní rodina jako na zrůdu a on se musel dívat, jak jeho rodiče hýčkají mladší sourozence.

Layla byla krásná, jako všechny Vyvolené, éterická bytost, oblečená v bílém rouše s plavými vlasy, vyčesanými do drdolu. Pokožku měla bílou jako měsíční svit, hladkou jako satén.

Layla (s hlubokou úklonou) k Johnovi: „Bylo by mi potěšením zůstat.“

Layla: „Nechtěl byste se umýt, Vaše Milosti? Mám vám pustit vodu?.....Smím vám pomoci do lázně?“ (Nespoutaný milenec, s.313)

Layla k Blayovi: „Pane (s úklonou), byla jsem povolána, abych posloužila.“

Blay: „Já tě nevolal.“

Layla: „Qhuinn mě volal. Předpokládala jsem, že do této místnosti.“

Blay: „Ne, Vyvolená, sem ne. Do jeho pokoje.“

Layla: Ach! Odpusť mi pane.“ Začala couvat z místnosti, líce jí planuly.(Milenec je můj, s.357)

V další scéně, již z knihy Vytouženy milenec, Layla brání otce svého dítěte před nadřazeným Vyvolených Phurym (s.250 -251):

Layla byla venku z postele a blížila se k nim – a do horoucích pekel, v očích měla výraz, že by roztavil i dveře u auta. Navzdory tomu, že ji nebylo dobře, měla vyceněné tesáky a prsty zaťaté jako dravčí spáry...ledový průvan, který ji předcházel, varovně zježil Qhuinnovi vlasy v týle. To zavrčení bylo strašidelné i na muže...natožpak na jemnou ženu v postavení Vyvolené.

Layla: „Hned. Ho. Pust’.“

Phury (okamžitě Qhuinna pustil): „Laylo, já...“

Layla: „Ani se ho nedotkneš...Je otcem mého dítěte a náleží mu všechna práva a výsady tohoto postavení...Rozumíme si?“

Phury: „Ano. Ale...“

Layla (zasyčela starou řečí): „ Postihla by ho jakákoliv úhona, půjdu po tobě a najdu si tě ve spánku. Je mi jedno, kde hlavu složíš nebo s kým, má pomsta tě zaplaví, až v ní utoneš.“ To poslední slovo protáhla tak, že přešlo v další zavrčení. Nastalo ticho jako v hrobě.

Doktorka Jane suše pronesla: „A právě proto se říká, že ženy vašeho živočišného druhu jsou nebezpečnější než muži.“

Zatím poslední kniha celé série bourá zavedené genderové kliše. Když pomineme, že hlavní pár jsou gayové, není ani jeden z nich zobrazen v ženské roli, ale jsou to partneři. Jedním z genderových stereotypů o homosexuálních párech bývá i rozdělení jejich partnerských rolí na ženskou a mužskou. Sami gayové tento pohled heterosexuálů na jejich soužití vyvrací.

5.4.3 Srovnání

Při srovnání obou ság musíme brát ohled na jinou cílovou skupinu čtenářů, respektive čtenářek. U Stmívání se jedná spíše o dospívající dívky, proto jde o romantický příběh z převážně školního prostředí. Sága Bratrstvo černé dýky je určena především dospělým ženám. Vztahy jsou zde složitější, nechybí rozsáhlé erotické a sexuální scény. Co však mají obě díla společné je mocenské postavení mužů jak ve vztazích, tak i v hierarchii. Je zde popisován patriarchát, nejen na úrovni rodinné (hlava rodiny Cullenů - Carlisle, u Belly je to její otec Charlie, „bratrstvo“ tvoří také pomyslnou rodinu, v jejíž čele je Wrath), ale i na úrovni pracovní (Charlie – policejní náčelník, Sam – vůdce vlků, Jacob – vůdce druhé smečky, rada starších v indiánské rezervaci La Push je také tvořena jen muži, Aro – hlava Volturiů i v podstatě celé upíří populace ve Stmívání, s pravomocí trestat porušení jím nastavených pravidel. V Bratrstvu černé dýky je králem upírů Wrath, stvořitelem „bezduchých“ je zlo – muž Omega, který přetváří ke svým účelům pouze muže. Rada glymery je tvořena nejstaršími potomky aristokratických rodin, kde se o své právo hlásí jako jediná žena Marissa. V době, kdy Butch pracoval jako policista, byly popisováni jeho kolegové a nadřízení pouze jako muži. Harves vede upíří kliniku, není zde popsána žádná doktorka-upírka, pouze ženy jako zdravotní sestry a pomocný personál. Phury – primal (nadřízený) Vyvolených – samých žen, Rhevenge – majitel nočních klubů a drogový dealer. Akademii pro výcvik budoucích upířích bojovníků vede Zsadist, výcviku se účastní pouze kadeti-chlapci. Jediný náznak matriarchátu je nastíněn v roli Stvořitelky, jakožto matky všech upírů, avšak z děje vyplývá, že svou rasu nevede, pouze stojí nahoře ve funkci božstva, pravým vůdcem upírů je král. Ve Stmívání jsou femininně popisovány všechny ženské aktérky, vyznívají jako bez mužů bezmocné, jsou emocionální, jemné, povětšinou pasivní, vyžadující ochranu. V Bratrstvu černé dýky se začínají objevovat výjimky v podobě bojovnic Xhex a Payne, pak aristokratky Marissy a Vyvolené Layly, které se vyvíjely postupem děje v sebevědomé ženy. V obou dílech jsou ženy řazeny do genderově odpovídajícího zaměstnání, většinou jsou v domácnosti nebo zastávají post v pomáhajících profesích. Renée (matka Belly) pracuje jako učitelka, Bella se také chce stát učitelkou. Esmé (adoptivní matka Edwarda) je v domácnosti. Beth za svého lidského člověka byla novinářkou, píšící do ženské rubriky. Mary byla operátorkou na telefonické lince bezpečí, v upířském světě pak s Marissou založí azylový dům pro týrané upíří ženy s dětmi. Ehlena je zdravotní sestra, Beth, Bella a Vyvolené nepracují, starají se o blaho „bratrstva“. Jane zůstává doktorkou i mimo svůj lidský život, což bych řekla, že je již

v dnešní době genderově nevyhraněné povolání. Společnou pak obě ságy měly i fyzickou krásu žen, neobjevuje se zde jediná ženská postava, která by měla nadváhu, problémy s pletí nebo nějakou fyzickou vadu. Shodně jsou popisovány jako dokonalé (s dokonalou postavou i dokonalými rysy). V obou ságách je zdůrazňovaná vzájemná přitažlivost partnerů, na jejichž základě jsou budovány příběhy o ženách, podléhajících mužům a o silně teritoriálních mužích ochraňujících své ženy. Opakuje se zde hrdinská záchrana ženy v nesnázích, výjimečně je pak do role záchránkyně pasována žena, ale ve většině takových případů se neobejde bez pomoci jiných mužů. U všech mužských hrdinů bez výjimek převládají maskulinní vlastnosti (jako agresivita, aktivnost, bojovnost, soutěživost, ochránářství, dominance, rozhodnost, racionálnost, soutěživost, tvrdost, zodpovědnost, apod.). Dále je zde shodně popisována fyzická krása všech mužů, hlavních hrdinů, velikost a impozantnost jejich postav. V popisovaných sexuálních scénách pak i nadměrná vyvinutost jejich pohlavních orgánů. Pokud není hrdina přímo krásný, jako v případě Zsadista, který má jizvu přes celý obličej, je stejně jeho vzhled popisován jako fascinující a mužný.

Zálibám žen není v žádné knize věnováno moc prostoru. Z knihy *Stmívání* víme pouze to, že Bella ráda čte knihu *Větrná hůrka*, zajímá se o literaturu celkově. Alice miluje módu a pořádání společenských událostí ve velkém stylu, Esmé maluje a zajímá se o architekturu. Renée je v zálibách velmi nestálá, vrhá se do nich po hlavě, ale u žádné nevydrží. Vyvolené, z příběhů o „bratrstvu“, tráví čas v knihovně studiem starých svitků. Cormia hodně čte, má ráda sledování romantických filmů, vytváření staveb pomocí párátek a hrášků. Bella ráda čte ženské časopisy, které pak půjčuje Layle. Zato zálibám mužů je v příbězích věnováno daleko více prostoru. Pánové shodně ve všech knihách holdují silným motorkám a autům. Ve *Stmívání* rádi loví, soutěží mezi sebou v rychlosti lovu. V *Bratrstvu černé dýky* pak bojují, hrají kulečnick, společně se dívají na akční filmy, zajímají se o zbraně, ženy, alkohol, technické vymoženosti. Všemi příběhy se prolíná jejich vzájemné špičkování, soutěživost i soudržnost.

Autorka *Bratrstva černé dýky* se vydala za hranice genderových stereotypů nejvíce v zatím poslední knize ságy, věnované homosexuálnímu vztahu Quinna a Blaye i původnímu vztahu Blaye se Saxtonem. Tyto vztahy jsou zde popisovány nejen jako přirozené, včetně sexuálních scén, ale také jako zcela normální je berou i ostatní členové velké domácnosti „bratrstva“.

5.5 Ověření platnosti stanovených hypotéz

V úvodu teoretické části své práce jsem stanovila nulovou hypotézu, ze které vycházejí tři pracovní hypotézy, jejichž platnost měla za cíl ověřit kvalitativní obsahová analýza výše uvedených dílů obou vybraných ság.

Nulová hypotéza

V současné fantasy literatuře se již genderové stereotypy neobjevují, žádné současné autorky je nepoužívají.

S ohledem na rozbor výše uvedených děl můžeme považovat nulovou hypotézu za zcela vyvrácenou, protože obě autorky vykreslují postavy svých příběhů v souladu s genderovými stereotypy.

1. pracovní hypotéza

Sága svým celkovým vyzněním, (příběh, pojetí jednotlivých postav, prezentace postojů, myšlenek a hodnot) podporuje v čtenářích a čtenářkách všeobecně známé genderové stereotypy – muži jsou silní, nezávislí, dominantní, ženy naopak submisivní, slabé a závislé na mužích.

Stmívání: Sága svým celkovým vyzněním opravdu podporuje tradiční genderové stereotypy. V celém příběhu je silně zdůrazněna závislost hlavní hrdinky na jejím hrdinovi. Bella je zobrazena jako nejistá dívka s nepříliš vysokým sebevědomím, spíše samotářské povahy, která teprve ve vztahu s Edwardem nachází opěrný bod svého života a upíná k němu svou budoucnost. Hlavní mužský hrdina je vykreslen jako krásný, sebevědomý, dominantní muž. Popis vztahu mezi hlavními hrdiny zcela odpovídá genderovým stereotypům ve stylu osudové lásky mezi dominantním mužem a k němu vzhlízející dívkou/ženou. První hypotéza je tedy ve všech čtyřech dílech této ságy potvrzena.

Bratrstvo černé dýky: Jak jsem již zmínila ve srovnání děl, v sáze Bratrstvo černé dýky se objevují ženy, které se vymykají genderovým stereotypům, ale vzhledem k tomu, že těchto žen je minimum, když uvažíme, kolik jich v knihách o Bratrstvu vystupuje, tak celkové vyznění ságy spíše genderové stereotypy podporuje. Ostatní ženské postavy jsou sice popisovány jako sebevědomé ženy, ale jejich životaschopnost a budoucnost je nedílně spojena s „jejich“ mužem. Mužští hrdinové jsou ve všech knihách ságy bez výjimky popisováni jako mužní, fyzicky atraktivní a dominantní samci. Dále je zde zobrazena klasická hierarchie, kdy světu upírů vládne král, jehož královna je pouze osobou stojící

vedle něj, která se na vládě veřejně nepodílí. V kompletním souboru knih této ságy je tato první hypotéza také potvrzena, sice zde existují světlé výjimky, ale vzhledem k rozsahu díla jsou z hlediska prezentace genderových stereotypů zanedbatelné.

2. pracovní hypotéza

Sága svým celkovým vyzněním podporuje přesvědčení, že muži jsou ženám nadřazeni, toto se odráží v prezentaci hodnot, postojů, hlavních myšlenkách i vykreslení jednotlivých postav.

Stmívání: I když jsou ve všech knihách ságy hlavní hrdinové prezentováni optikou genderových stereotypů, nejsou zde ženy vystaveny takovým pozicím, situacím nebo praktikám, které by vyvolávaly dojem jejich méněcennosti.

Bratrstvo černé dýky: Ani v této sérii příběhů není zakódováno poselství o méněcennosti žen ve společnosti. Jsou zde sice popisovány postoje glymery, které odpovídají, dle autorky, aristokracii začátku 19. století (Probuzený milenec, 2010, s.12), kde žena byla brána jako manželův majetek nebo vhodný doplněk. Tyto postoje nejsou v díle vyzdvihovány jako dogma, spíše jsou dány do opozice k celkovému vyznění ságy.

U obou srovnávaných děl je tedy pracovní hypotéza číslo dvě zcela vyvrácena.

3. pracovní hypotéza

Ve zkoumaných ságách jsou ženy respektovány v rolích, které jim dle genderové stereotypizace přísluší, pokud se staví do genderově mužských rolí, je to přijímáno negativně nejen muži, ale i ostatními ženami.

Stmívání: Jelikož v tomto díle autorka ženské hrdinky zobrazovala v souladu s genderovými stereotypy, nebyla zde možnost hypotézu ověřit.

Bratrstvo černé dýky: Příběhy „bratrstva“ popisovaly v podstatě dvě ženy, které vykazovaly nejvíce mužských vlastností (agresivitu, bojovnost, rozhodnost, přímou, odvahu..), bojovnice Xhex a Payne. S přijetím těchto žen měli někteří muži ze začátku problém, ale autorka to genderově narovnála tím, že spolubojovníci je nakonec přijali jako partnery. Názoru ostatních žen se autorka nijak zřetelně nevěnovala. Tudíž ani zde není pracovní hypotéza číslo tři potvrzena, spíše je vyvrácena.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala problematikou genderových stereotypů ve vybrané literatuře, kdy se jednalo o fantasy literaturu autorek-žen, která je primárně určena opět ženám. V teoretické části jsme se seznámili s literární teorií obecně, se základními termíny genderu, genderovými stereotypy, maskulinitou a femininitou, s rozdíly mezi pohlavími i teoriemi jejich vzniku. Praktická část je již složena ze samotné analýzy textů vybraných děl. Obě ságy jsou produkty současné masové populární kultury. Vzhledem k tomu, že se jedná o jednoduchou oddechovou četbu, nemůžeme zde hledat velkou uměleckou hodnotu. V podstatě tyto díla odrážejí současné představy o rolích, postavení, vzájemných vztazích mužů a žen bez toho, aby se snažily odprostit od genderových klišé a ukázat, dnes velmi populárně hláсанou, rovnost mezi pohlavími. Sága Stmívání je určena především dospívajícím čtenářkám. Zobrazení postav dle genderových stereotypů je zde v podstatě bez výjimek. Sága Bratrstvo černé dýky je určena dospělé populaci, se zaměřením opět spíše na ženy. Zde se již nějaké genderové stereotypy vytrácejí, avšak dílo není zaměřeno tak, aby jednoznačně vyzývalo k bourání genderových předsudků a zavedených paradigmat.

Mým prvotním záměrem bylo porovnat nejen odlišnosti genderových stereotypů z hlediska cílového publika (dospívající dívky/ženy/chlapci/muži), ale zároveň pojetí generových stereotypů ženskými versus mužskými autory. Toto srovnání by bylo jistě velmi zajímavé. Bohužel jakmile jsem začala provádět analýzu vybraných děl, musela jsem zúžit porovnání pouze na ženské autorky s cílovým zaměřením dívky/ženy. I tak je moje práce velmi obsáhlá vzhledem k objemnému výběrovému souboru. Analýza jednotlivých knih nemohla být krácena, aniž by to nemělo dopad na celkový genderový náhled na příběh.

Na úplný závěr bych chtěla podotknout, že jsem si vědoma úzkého výběru autorek, kdy výsledky použité analýzy nelze generalizovat na celou oblast fantasy literatury. Tento velmi oblíbený literární žánr by jistě zasloužil dalšího komplexního zkoumání a vzájemné komparace z hlediska genderových stereotypů, aby bylo zjištěno, jaké genderové poselství předává svým čtenářkám a čtenářům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BABANOVÁ, Anna a Josef MIŠKOLCI *Genderově citlivá výchova: kde začít?: příručka pro vyučující základních a středních škol, vydaná v rámci projektu Rovné příležitosti v pedagogické praxi*. Praha: Žába na prameni, 2007, 151 s. ISBN 978-80-239-8798-0.

BADINTER, Élisabeth. *XY: o mužské identitě*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2005, 266 s. ISBN 80-7185-727-0.

BARŠA, Pavel. *Panství člověka a touha ženy: feminismus mezi psychoanalýzou a poststrukturalismem*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 323 s. ISBN 80-86429-06-7.

BAUEROVÁ, Jaroslava a Eva BÁRTOVÁ. *Proměny ženy v rodině, práci a ve veřejném životě*. 1.vyd. Praha: Svoboda, 1987, 306 s.

BIRKENBIHL, Vera F. *Jak se učí chlapci a jak děvčata: rozdíly ve stylu učení, které byste měli znát : čtení a psaní s příklady, jak se učit*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2009, 111 s. ISBN 978-80-7311-110-6.

BUSS, David M. *Evoluce touhy: [strategie sexuálního chování]*. V Praze: Dauphin, 2009, 389 s. ISBN 978-80-7272-214-3.

BUTLER, Judith. *Trampoty s rodem*. Bratislava: Aspekt, 2003, 222 s. ISBN 80-85549-41-7.

CULLER, Jonathan D. *Krátký úvod do teorie literatury*. Vyd. 1. Brno: Host, 2002, 168 s. ISBN 80-7294-070-8.

FRIEDAN, Betty. *Feminine mystique*. Rozš. vyd., s novou Předmlouvou a Epilogem autorky. Praha: Pragma, 2002, 596 s. ISBN 80-7205-893-2.

HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 174 s. ISBN 80-7178-635-7.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 285 s. ISBN 978-80-247-2284-9.

JARKOVSKÁ, Lucie. *Gender ve škole: příručka pro budoucí i současné učitelky a učitele*. Vyd. 1. Praha: Otevřená společnost, 2006, 67 s. ISBN 80-903331-5-x.

JARKOVSKÁ, Lucie. *Rovné příležitosti dívek a chlapců ve vzdělání*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Nesehnutí, 2005, 25 s. ISBN 80-903228-6-7.

KARSTEN, Hartmut. *Ženy - muži: [genderové role, jejich původ a vývoj]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 183 s. ISBN 80-7367-145-x.

KŘÍŽKOVÁ, Alena a Karel PAVLICA. *Management genderových vztahů: postavení žen a mužů v organizaci*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2004, 155 s. ISBN 80-7261-117-8.

KUBÁLKOVÁ, Petra a Tereza WENNERHOLM ČÁSLAVSKÁ. *Gender, média a reklama: možnosti (samo)regulace genderových stereotypů v médiích a reklamě*. Praha: Otevřená společnost - Centrum ProEquality, 2009, 89 s. ISBN 978-80-87110-15-7.

LIPPA, Richard A. *Pohlaví: příroda a výchova*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009, 432 s. ISBN 978-80-200-1719-2.

MEYER, Stephenie. *Nový měsíc*. 2. vyd. V Praze: Egmont, 2008, 464 s. ISBN 978-80-252-0899-1.

MEYER, Stephenie. *Rozbřesk*. 1. vyd. V Praze: Egmont, 2009, 604 s. ISBN 978-80-252-1160-1.

MEYER, Stephenie. *Sága Stmívání: oficiální ilustrovaný průvodce*. 1. vyd. V Praze: Egmont, 2011, 530 s. ISBN 978-80-252-1822-8.

MEYER, Stephenie. *Stmívání*. 2. vyd. V Praze: Egmont, 2008, 407 s. ISBN 978-80-252-0898-4.

MEYER, Stephenie. *Zatmění*. 1. vyd. V Praze: Egmont, 2008, 480 s. ISBN 978-80-252-0834-2.

MOIR, Anne a Bill MOIR. *Proč muži nežehlí: čtení o mužích a ženách*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2000, 210 s. ISBN 80-7169-945-4.

OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 171 s. ISBN 80-7178-403-6.

OATES-INDRUCHOVÁ, Libora. *Ženská literární tradice a hledání identit: antologie angloamerické feministické literární teorie*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007, 409 s. ISBN 978-80-86429-69-4.

PONĚŠICKÝ, Jan. *Fenomén ženství a mužství: psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2004, 201 s., [4] l. barev. obr. příl. ISBN 80-7254-374-1.

QUIRK, Joe. *Po čem ženy touží a proč se muži nechtějí vázat: pravda o spermiích, vajíčku, genech, lásce a sexu*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2007, 285 s. ISBN 978-80-249-0914-1.

RENZETTI, Claire M a Daniel J. CURRAN. *Ženy, muži a společnost*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003, 642 s. ISBN 80-246-0525-2.

SMETÁČKOVÁ, Irena a Klára VLKOVÁ, Klára. *Gender ve škole*. 1.vyd. Praha: Otevřená společnost, o.p.s., 2005, 191 s. ISBN 80-903331-2-5.

SOCHROVÁ, Marie. *Literatura v kostce: pro střední školy*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2009, 179 s. ISBN 978-80-253-0185-2.

VALDROVÁ, Jana. *Gender a společnost: [vysokoškolská učebnice pro nesociologické směry magisterských a bakalářských studií]*. Vyd. 1. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006, 236 s. ISBN 80-7044-808-3.

VĚŠÍNOVÁ, Eva a Hana MAŘÍKOVÁ. *Společnost žen a mužů z aspektu gender: [sborník studií vzniklých na základě semináře Společnost, ženy a muži z aspektu gender pořádaného Nadací Open Society Fund Praha]*. Praha: Open Society Fund, 1999, 171 s.

VODÁKOVÁ, Alena a Miroslav PETRUSEK. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80-7184-164-1.

VODÁKOVÁ, Alena a Olga VODÁKOVÁ. *Rod ženský: kdo jsme, odkud jsme přišly, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 356 s. ISBN 80-86429-18-0.

WARD, J. R. *Bratrstvo černé dýky: průvodce zasvěceného čtenáře*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2011, 519 s. ISBN 978-80-7384-492-9.

WARD, J. R. *Milenec je můj: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2011, 635 s. ISBN 978-80-7384-460-8.

WARD, J. R. *Milenec z temnot: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2010, 461 s. ISBN 978-80-7384-293-2.

WARD, J. R. *Milenec z věčnosti: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2010, 459 s. ISBN 978-80-7384-313-7.

WARD, J. R. *Milenka pout zbavená: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2011, 555 s. ISBN 978-80-7384-474-5.

WARD, J. R. *Nalezený milenec: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2011, 519 s. ISBN 978-80-7384-384-7.

WARD, J. R. *Nespoutaný milenec: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2011, 554 s. ISBN 978-80-7384-399-1.

WARD, J. R. *Pomstěný milenec: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2011, 723 s. ISBN 978-80-7384-442-4.

WARD, J. R. *Probuzený milenec: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2010, 458 s. ISBN 978-80-7384-344-1.

WARD, J. R. *Vytoužený milenec: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2013, 640 s. ISBN 978-80-7384-757-9.

WARD, J. R. *Vyvolený milenec: Bratrstvo černé dýky*. Vyd. 1. Praha: Baronet, 2011, 562 s. ISBN 978-80-7384-414-1.

WEISS, Petr. *Sexuologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 724 s. ISBN 978-80-247-2492-8.

WOOD, Gary W. *Sex, lži a stereotypy*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008, 208 s. ISBN 978-80-7360-501-8.

Internetové zdroje:

Český statistický úřad: Gender úvod [online] ©2014 [citováno 08. 02. 2014]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_uvod>

Český statistický úřad: Porodnost [online].©2011 [citováno 08. 02. 2014]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/4008-11>

Český statistický úřad: Zaměstnanost [online].©2014 [citováno 08. 02. 2014]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zamestnanost_eupr>

Eumenidas: Knihovnička: Nový měsíc [online].©2008 [citováno 26. 02. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://eumenidas.blog.cz/1201/novymesic>>

Exedra: Knihy – fantasy a sciřička: Rozbřesk [online].©2009 [citováno 26. 02. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://exedra.blog.cz/0908/rozbresk>>

Exedra: Knihy – fantasy a sciřička: Stmívání [online].©2009 [citováno 20. 02. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://exedra.blog.cz/0908/stmivani>>

Sheisbookaholic: Recenze: Zatmění [online].©2009 [citováno 26. 02. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://sheisbookaholic.blogspot.cz/zatmeni>>

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Sága (literatura) [online].©2013 [citováno 05. 03. 2014]. Dostupný z WWW:<[http://cs.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1ga_\(literatura\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1ga_(literatura))>

SEZNAM PŘÍLOH

- P I: Příklady genderových stereotypů
- P II: Děj a postavy knihy Stmívání
- P III: Děj a postavy knihy Nový měsíc
- P IV: Děj a postavy knihy Zatmění
- P V: Děj a postavy knihy Rozbřesk
- P VI: Děj knihy Milenec z temnot
- P VII: Děj knihy Milenec z věčnosti
- P VIII: Děj knihy Probuzený milenec
- P IX: Děj knihy Nalezený milenec
- P X: Děj knihy Nespoutaný milenec
- P XI: Děj knihy Vyvolený milenec
- P XII: Děj knihy Pomstěný milenec
- P XIII: Děj knihy Milenec je můj
- P XIV: Děj knihy Milenka pout zbavená
- P XV: Děj knihy Vytoužený milenec

PŘÍLOHA P I: PŘÍKLADY GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ

Tabulka – Příklady genderových stereotypů podle Hartmuta Karstena (Karsten, s. 24)

Ženy jsou:	Muži jsou:	Ženy jsou:	Muži jsou:
bezmocné	agresivní	poslušné	racionální
citově založené	aktivní	povolné	realističtí
emocionální	autoritativní	přitažlivé a dráždivé	rozhodní
empatické	bojovní	příjemné	rozvážní
jemné	ctižádostiví	přívětivé	sebejistí
parádnice	dobrodruzi	senzibilní	sebevědomí
milovnice dětí	dominantní	slabé	schopní sebeovládání
mírné	neohrožení	soucitné	silní a energičtí
náladové	nesnadno zranitelní	šarmantní	soutěživí
nelogické	nezávislí	taktní	spolehliví
nerozhodné	objektivní a věcní	toužící po jistotě	stateční a smělí
nesamostatné	odhodlaní	úzkostné	tvrdí
něžné	odolní	vyžadující ochranu	velcí a silní
ohleduplné	odvážní a opovážliví	zaměřené na rodinu	vůdci
pasivní	panovační	závislé	vyrovnání
pečlivé a opatrné	podnikaví	žvanivé	zodpovědní
plné porozumění	přímí		

PŘÍLOHA P II: DĚJ A POSTAVY KNIHY STMÍVÁNÍ

- **Stmívání** : originální název Twillight, autorky Stephenie Meyer, vydavatelství Egmont, rok vydání 2008, 408 s., ISBN 978-80-252-0898-4

Stručný popis děje:

Sedmnáctiletá Bella Swanová se stěhuje ze slunečného velkoměsta Phoenixu za svým otcem do deštivého městečka Forks, protože její matka se znovu vdala a Bella jí chce nechat prostor pro život s novým partnerem. Ve Forks se запиše na střední školu, poznává zde nové spolužáky. Setkává se i se zvláštní skupinkou sourozenců, kteří se drží dál od ostatních studentů. Zaujme ji zejména nejmladší ze skupinky, velmi atraktivní mladík Edward Cullen. Bella rychle podléhá kouzlu mladého muže, který sice po jejich prvním setkání na několik dní záhadně zmizí, ale po svém návratu již navazuje s Bellou bližší kontakt. Vzniká tak její téměř magický, emocionální milostný vztah, okořeněný děsivým Edwardovým tajemstvím, které on však Belle odmítá prozradit. Edward odhaluje abnormální tělesné i psychické schopnosti, díky nimž chrání nešikovnou Bellu před různými úrazy. V nejednom případě dívce zachrání život. Po dopravní nehodě, kdy holýma rukama Edward zastaví dodávku, která se na ni při smyku řítí, začne Bella pátrat po tajemství, které zahaluje nejen Edwarda, ale i jeho adoptivní rodinu. S tímto jí pomůže její nový kamarád, syn nejlepšího přítele jejího otce, Jacob Blake, bydlící i studující v indiánské rezervaci La Push, který jí vypráví starou indiánskou legendu o Studených. Bella tedy zjišťuje, že Edward i jeho adoptivní rodina jsou menšinový klan upírů, který se rozhodl, v rozporu se svou přirozeností, žít jen krví zvířat. To jim umožňuje relativně bezproblémovou existenci ve světě obyčejných lidí. Vzhledem k tomu, že Bellina krev Edwardovi mimořádně silně voní a probouzí v něm hlad, je pro něj tento vztah velkou zkouškou i výzvou. Bellu proto neustále přemlouvá, aby se s ním rozešla, neboť jí od něj hrozí velké nebezpečí, že neovládne svoji touhu po lidské krvi a zabije ji. Příběh pokračuje sbližováním Bellu nejen s Edwardem, ale i s jeho adoptivní rodinou, která po počátečním nesouhlasu s tímto vztahem, pozve Bellu, aby přihlížela jejich neobvyklému sportovnímu utkání. Přitom dojde k setkání s jinou skupinou klasických upírů, lovcích lidí pro krev. Cullenovi musí Bellu před upíry chránit, přestože jsou oni i jejich poklidný způsob života ohroženi. Bella v doprovodu Cullenova klanu prchá před predátorskými upíry nazpět do Phoenixu, kde dochází k souboji mezi stopařem upírů Jamesem a Edwardem, který končí Jamesovou smrtí. Bella však utrpí zranění od nepřátelského upíra, Edward je postaven před

volbu nechat působit jed a dokončit proměnu Belly v upíra, nebo ránu vysát, čímž Bellu zachrání jako člověka. Ochutná-li upír lidskou krev, nastává problém s tím, že je velmi těžké přestat a člověka tím může zabít. Edward odmítne Bellu proměnit v upíra, i když by se tím vyřešilo mnoho problémů v jejich vztahu, ale zachrání ji, aby zůstala člověkem. Všichni se poté vrací zpět do Forks. (Exedra, 2009).

Vykreslení postav autorkou v Oficiálním ilustrovaném průvodci (Meyer, 2011):

Bella (s.130) mezi své vrstevníky v Kalifornii a Arizoně nezapadala. Měla pocit, že funguje na poněkud jiných vlnách než ostatní – dokonce i než člověk jí neblíží, její matka. Renée byla velice extrovertní, nepraktická a roztržitá žena, která měla mnoho koníčků; tak se pochopitelně z Belly stal její opak. Už v útlém věku se starala o většinu záležitostí v domácnosti. Když nezastávala povinnosti dospělého, trávila čas tiše, třeba čtením, zčásti i pro to, že byla neobyčejně nešikovná. Přirozená zodpovědnost ji nutila pilně se věnovat učení, takže obvykle dostávala nejlepší známky. Do budoucna chtěla vystudovat pedagogiku a učit jako její matka. Renéeina kariéra byla to jediné, co Bella na matce skutečně respektovala.

Renée (s.364-366)...milovala zábavu a umění, ale byla přelétavá a nestálá. Renée milovala být zamilovaná a zbožňovala pocit, že prožívá nějaké dobrodružství. Renée žila dost chaoticky. Neustále se dostávala do nepříjemných záležitostí. Jak Bella vyrůstala, převzala spoustu povinností ohledně domácnosti, jednoduše proto, že na ně byla lépe stavěná než Renée. Když v deseti letech převzala vedení rodinného rozpočtu, oběma se žilo snadněji. Po několika vztazích, které nevyšly, potkala Renée mladšího Phila a zamilovala se. Phil měl také dobrodružnou duši, ale vedl si praktičtěji než ona. Vzali se, když bylo Belle sedmnáct. Krátce poté, co se vzali, odjel Phil na turné se svým baseballovým týmem. Renée to těžce nesla hned z několika důvodů. Phil ji mimořádně chyběl a navíc zažíval přesně ta dobrodružství, po kterých nikdy nepřestala toužit. Nicméně Renée nikdy ani neuvažovala o tom, že by Bellu opustila.

Charlie (s.362) se vedle Belly vždy cítil hloupě a nikdy si nebyl jistý, jak ji svou lásku vyjádřit. Všiml si, že Bella se podobá mnohem více jemu, než Renée navzdory tomu, že

s ní celoročně žila. Upřímně ho nadchlo, že se Bella rozhodla na poslední rok a půl střední školy bydlet s ním.

Co se týká ostatních lidí vystupujících v tomto díle, je jich tu sice nejvíc ze všech čtyř dílů, ale jak autorka sama tvrdí (s. 367): „Jen o lidech píšu vzácně. Lidi dostanete všude.“ Tak se i já budu věnovat ostatním.

Klan Cullenových:

Carlisle (s.83-88): vystupuje jako otec rodiny, nemá žádné měřitelné nadlidské schopnosti, jeho postavu popisuje autorka jako pěkně stavěnou, plavé vlasy mu dosahují k límci a má vzhled filmové hvězdy. Vystudoval množství oborů, ale obvykle pracuje jako lékař, aby pomáhal lidem a tak vůči nim smazával upíří dluh. Po svém upířském zrození se snažil o sebevraždu různými způsoby, pak ale přišel na to, že nemusí zabíjet lidi ke své obživě, ale postačí mu krev velkých zvířat. Při práci lékaře přeměnil v upíry Edwarda, Esmé, Rosalii a Emmetta, kteří neměli šanci na přežití jako lidské bytosti

Esmé (s.99-101): vystupuje jako manželka Carlisleho, nadpřirozené schopnosti nemá, její postava je malá, křehká, ale oblá, má milou srdcovitou tvář. Studovala architekturu a umění, rekonstruuje obydlí, ve kterých rodina bydlí. Carlisle ji proměnil po jejím pokusu o sebevraždu, kterou spáchala ze žalu nad smrtí jejího dvoudenního syna. Mateřské instinkty jí zůstaly i po proměně, proto na sebe vzala roli matky.

Edward (s.91-95): je štíhlý a vysoký, ale svalnatý. Má rozčuchané bronzově zbarvené vlasy a chlapecký vzhled. Umí přečíst myšlenky každého ve své blízkosti s výjimkou Belly. Vystudoval nespočetně vysokých škol, ale dál vystupuje jako student. Carlisle jej proměnil při epidemii španělské chřipky, na jejíž následky by jinak zemřel. Sama autorka uvádí, že „postava Edwarda není bohužel založena na nikom konkrétním – jen na představách a přáních. Myslím, že tak svůdný je částečně díky svým starosvětským manýrům. Je to gentleman a takoví se dnes těžko hledají.“

Rosalie (s.104-106): je vdaná za Emmetta, má neobyčejně krásné rysy a dokonalou, sošnou postavu. Vlnité plavé vlasy jí spadají do půli zad. Nemá žádné nadpřirozené schopnosti. Vystudovala několik vysokých škol, ale dál vystupuje jako studentka. Jako člověk se stala

obětí znásilnění svým snoubencem a jeho přáteli, kteří ji pak nechali ležet na ulici, kde ji našel Carlisle a proměnil ji v upíra. Rosalie zůstala i po proměně hluboce nešťastná, protože přišla o možnost mít vlastní dítě. Emmetta zachránila v lesích, kde na něj zaútočil medvěd a donesla ho k Carlislovi.

Emmett (s.109-112): má impozantní postavu, je vysoký a svalnatý. Vlasy má černé, vlnité. Při smíchu se mu tvoří d'olíčky a ve tváři se zračí nevinnost, jaká se u dospělých mužů často nevidí. Nemá žádné nadpřirozené schopnosti. Věčný student, ale nedokončil žádný obor. Po proměně viděl v Rosalii anděla a v Carlislovi Boha. Dlouho mu trvalo, než uměl odolat lidské krvi.

Alice (s.114-116): je maličká a půvabná. Vlasy má velmi krátké a ježaté. Vidí do budoucnosti, ačkoliv to, co vidí, záleží až na konkrétním rozhodnutí té osoby. Proti jejímu daru jsou imunní pouze vlkodlaci a upíří kříženci. Alici proměnil upír, který pracoval v psychiatrické léčebně, kam byla umístěna kvůli svým vizím do budoucna, které měla už jako člověk. Po proměně se potkala se svým životním partnerem Jasperem a společně se cvičili v „upířím vegetariánství“, protože díky svému daru věděla, že se přidají ke klanu Cullenových. Jasper má pořád problémy s ovládnutím své žízně.

Jasper (s.124-126): je vysoký, středně stavěný a vlasy mu padají těsně nad límec. Má mnoho jizev z let, kdy se potýkal s novorozenci upíry, ale tyto jizvy jsou viditelné pouze bytostem s nadlidským zrakem. Má schopnost cítit a manipulovat s emocemi bytostí ve svém okolí. Vystudoval několik vysokých škol, ale stále vystupuje jako student. Jako člověk býval vojákem Konfederace. Přeměnila jej upírka Marie, která si zakládala vlastní armádu novorozenců, kteří jsou v prvním roce nejsilnější. Z věčných bojů jej vysvobodila Alice a nabídla mu lepší život a přivedla oba ke Cullenovým.

Nepřátelští upíři:

James (s.216-223): s průměrnou postavou a nevýraznými rysy nebyl tak krásný jako většina upírů. Byl zdatný stopař schopný předem vycítit další kroky své oběti. Jeho družkou byla Victoria. Ze začátku po proměně lovil lidi, ale to bylo moc jednoduché, tak začal lovit upíry, u kterých mu ale hrozilo nebezpečí pomsty klanu loveného. Vychází najevo, že jednou z jeho obětí měla být Alice, ještě za svého lidského života. K jeho vztahu

s Victorií autorka uvádí: vlastní touhy pro něj byly mnohem důležitější než Victoria. Jak byl James ve svých hrách stále více ambiciózní, Victoria se stávala čím dál opatrnější. Postava Victorie v prvním díle neproněsla jediné slovo, její postava se rozvíjí až následně.

Laurent (s.226-228): měl lesklé, černé vlasy a bledou kůži s lehkým olivovým podtónem, střední lehce svalnatou postavu a líný úsměv. Laurentovi imponovala moc, nejprve se přidal k Jamesovi, ale při setkání s Cullenovými pochopil, že je na špatné straně, proto Charlisa před Jamesem varoval. Pochopil, že Cullenovi jsou při ochraně své rodiny smrtelně nebezpeční.

PŘÍLOHA P III: DĚJ A POSTAVY KNIHY NOVÝ MĚSÍC

- **Nový měsíc** : originální název New Moon, autorky Stephenie Meyer, vydavatelství Egmont, rok vydání 2006 , 464 s., ISBM 978-80-252-0899-1

Stručný popis děje:

Nový měsíc je druhý díl ságy. Belle se blíží 18.narozeniny a Edwardova rodina jí uspořádá oslavu. Stačí chvilka nepozornosti, Bella se řízne o papír, Jasper se neudrží a zaútočí na Bellu. Edward ji sice ochrání, tímto incidentem je však natolik zaskočen, že se rozhodne od Belly odejít, aby jí dál jeho přítomnost neohrožovala. On i jeho rodina se stěhují z Forks. Bella se snaží v první reakci Edwarda hledat, ale zabloudí v lese, kde ji při pátrací akci najde indiánský stopař Sam. Bella následující čtyři měsíce jen otupěle přežívá, ztráta Edwarda je pro ni nesmírně bolestivá. Po rozhovoru se svým otcem se pak pokouší znovu navázat na předešlý život. Při jednom incidentu zjistí, že v okamžiku ohrožení slyší v duchu Edwardův hlas. To je pro ni prvotním impulsem, aby začala dělat riskantní věci. V jednom výprodeji Bella uvidí staré motorky, vzpomene si na Jacoba, jehož koníčkem je sestavování aut, motorky k němu doveze, domluví se na jejich opravě a následujících hodinách jízdy. Jacob je nadšen, práce ho baví, navíc se mu Bella líbí. Ta přichází na to, že s Jacobem se cítí zase dobře a nevracejí se jí noční můry, které vyvolal Edwardův odchod. Díky Jacobovi se začíná dostávat postupně z depresí, jejich vztah však nabírá směr, který Bella nechce. Po společné návštěvě kina se jí náhle Jacob vyhýbá - Bella si vyčítá, že k němu byla příliš odtažitá. Chce s ním mluvit, ale Jacob je jak vyměněný - z veselého kluka se stává zasmušilý až nepřátelský mladík. Bella to přičítá vlivu Sama Uleyho, podezřívá ho, že nějakým způsobem ovládá indiánské mladíky v rezervaci La Push.

Bella náhodně v lese potkává Laurenta, bývalého člena Jamesovi smečky. Od Laurenta se nejen dozvídá o přítomnosti pomstychtivé Victorie, která chce zabít Bellu, aby pomstila smrt svého druha Jamese, ale zjišťuje, že jí hrozí okamžité nebezpečí přímo od Laurenta. Laurent se totiž nezměnil a stále loví lidi. Než na Bellu zaútočí, objeví se skupina obrovských vlků, a Laurent se dává na útěk. Po tomto dívku navštíví Jacob snažící se jí vysvětlit změny ve svém chování, ale to hlavní nesmí prozradit. Snaží se Bellu navést, aby podstatu problému odhalila sama. Ta se dovtípí, že Jacob je vlkodlak. V jednom z jejich rozhovorů vyjde najevo smrt Laurenta i přítomnost lidí vraždící Victorie. Bella Jacobovi řekne pravý důvod Victoriina návratu do Forks. Dojde k znovunavázání přátelství Jacoba a Belly, která se seznamuje s ostatními členy vlčí smečky, poznává jejich zákony

a zvláštnosti. Stále však nezapomíná na Edwarda, snaží se vyhledávat nebezpečí, aby opět slyšela jeho hlas. Největší výzvu k nebezpečí jí poskytne blízkost útesu, ze kterého se pro zábavu vrhají mladí indiáni. Bella si dodá odvahy, opravdu slyší milovaný hlas, který ji varuje, ale i tak skočí. Po dopadu ji zachytí spodní proud, Bella se dostává do bezvědomí, zachraňuje ji Jacob. Po návratu domů má Bella nečekanou návštěvu – Alici, Edwardovu nevlastní sestru. Ta svým vnitřním zrakem viděla nebezpečný skok a vyhodnotila jej jako sebevražedný. Vše se sice vysvětlí, ale Alice řekla o své vizi i Edwardovi, který s vědomím Belliny smrti nechce dál žít. Edward se vydává do Itálie k prastarému upířskému rodu Volturiů - chce je požádat o smrt. Jediný, kdo ho může zachránit, je Bella. Záchranná akce se podaří a Bella se zde setkává se členy královského rodu Volturiů. Jako smrtelnice, která poznala tajemství nesmrtelných, je odsouzena k smrti. Tento rozsudek však vyvrací Alice, která Arovi-vůdci podá zprávu o své vizi, že Bella se stane jednou z nich. Aro Volturi je nadšen neznámou schopností Belly, protože jí také nedokáže číst myšlenky. Z tohoto důvodu udělí dívce milost, ale pouze pod podmínkou příslibení Bellininy proměny v upíra. Ne všichni jsou nadšení z návratu Cullenových, Charlie nemůže Edwardovi odpustit utrpení, kterým si jeho dcera prošla. Pro Jacoba je Edward nejen sok v lásce, ale i dávný nepřítel jeho kmene. Podmínka Volturiových znamená pro Bellu další jistotu vytoužené přeměny, ale chce, aby ji provedl sám Edward. Ten ji ale podmíní (Eumenidas, 2008).

Vykreslení některých dalších postav v Novém měsíci autorkou v Oficiálním ilustrovaném průvodci (Meyer, 2011):

Vlkodlaci

Jacob (s.309-311): když se Jacob poprvé setkal s Bellou, vypadal na svůj věk díky své výšce starší, ačkoliv kolem brady ještě zbytky dětské zakulacenosti. Byl vyčouhlý a dlouhé, lesklé černé vlasy nosil do ohonu. Jak se blížil době proměny, prošel řadou růstových změn. Než se poprvé proměnil, vyrostl do výšky dvou metrů a získal svou současnou velkolepou, svalnatou figuru. Po přeměně si ostříhal vlasy na krátko, ale brzo mu začaly znovu růst. Když se promění, má světle hnědou srst.

Sam (s.327-332): je velmi vysoký s ostříhanými černými vlasy, když se promění, jeho srst je černá. Sam byl první z novodobé smečky vlků, který se proměnil, prvně myslel, že se zbláznil, ale pak za ním přišla rada starších jeho kmene, kteří bývali v mládí také vlkodlaci

a vše mu osvětlili. Okamžik, kdy pohlédl Emily do očí, změnil jeho život víc než cokoliv, co dosud zažil – včetně první proměny ve vlkodlaka.

Hlava upírské aristokracie Volturiových:

Aro (s.146-152): Aro je střední postavy a má neuvěřitelné elegantní pohyby. Má uhlově černé vlasy sahající po ramena a dokonalé rysy. Kůže je průsvitně bílá, lehce připomíná cibulovou slupku. Když se někoho dotkne, dokáže přečíst vše, na co daný člověk kdy pomyslel. Aro založil skutečnou vládu nad upírstvem: koncept upírských zákonů vzájemného soužití

PŘÍLOHA P IV: DĚJ A POSTAVY KNIHY ZATMĚNÍ

- **Zatmění** : originální název Eclipse, autorky Stephenie Meyer, vydavatelství Egmont, rok vydání 2008 , 480 s., ISBN 978-80-252-0834-2

Stručný popis děje:

Zatmění je třetím dílem ságy. Život na střední škole se pomalu blíží ke svému konci. Stejně tak i lidský život Belly. Na konci minulého dílu se rozhodla svůj život oficiálně zasvětit Edwardovi. Než ale k její proměně dojde, musí složit těžké zkoušky, rozloučit se s otcem i matkou a hlavně se potřebuje zbavit nebezpečné Victorie, která se ji snaží sprovodit ze světa. Naštěstí má okolo sebe nejen celou Cullenovic rodinu, ale i vlčí smečku, kam patří i Bellin nejlepší kamarád Jacob. Rozhodnou se společně čelit nejen vražedné upírce, ale i armádě mladých upírů, které si vytvořila. Zatmění, to je jeden velký milostný trojúhelník. Prakticky celou dobu se tu řeší, koho Bella ve skutečnosti miluje. Edwarda nebo Jacoba? Naneštěstí pro oba, Bella miluje jak Edwarda, tak i Jacoba. Každého ale trochu jinak. A je to právě Edward, pro koho se rozhodne ztratit svoji lidskost a připoutat se k němu po celou dobu své budoucí upíří existence. Zatmění není ale jen o milostných problémech. Pořád je tu nevyřešená záležitost s Victorií, snažící se Bellu zabít, ta si na pomoc vytvořila upíří armádu, která na sebe upoutává pozornost tím, že vraždí v sousedním městě. Edward i celá jeho rodina musí překousnout všechnu nenávist, kterou v sobě mají a spojit se s vlkodlačí smečkou. Bella neustále řešící svoji lásku k Edwardovi a Jacobovi, ubližuje oběma. Kromě velkého zápasu mezi Victoriinou armádou a Cullenovými, byly v tom díle odhaleny životní příběhy dalších členů rodiny - Jaspera a Rose. Rosiin příběh konečně ukázal, proč nestojí o to, aby se z Belly stal upír. Zatmění se od druhého dílu liší. Je více propracovanější, dějově obsáhlejší. Kromě zmíněného zápasu a historie upírů se autorka také zaměřila na vlkodlačí část, povyprávěla o jejich legendách (Sheisbookaholic, 2009).

Vykreslení některých Leah v Zatmění autorkou v Oficiálním ilustrovaném průvodci (Meyer, 2011):

Leah (s.318-320) je krásná. Má dokonalou, měděnou pleť, lesklé černé vlasy a dlouhé, husté řasy. Ve vlčí podobě je ze smečky nejmenší, ale také nejrychlejší. Barva její srsti po

proměně je šedá. Před proměnou tvořila pár se Samem, který se ale otiskl do Emily. Leah pohled na jejich vztah ničil, až po proměně pochopila, jak silný je to vztah i souvislosti kolem něj, protože ve vlčí podobě slyšeli všichni navzájem své myšlenky. Nezbylo jí tedy, než oběma odpustit. Sdílení myšlenek zapříčinilo, že všichni ve smečce ví, jak moc jí vše ublížilo. Leah netrápí jen její nevysvětlitelná přeměna ve vlkodlaka, při které dostal její otec smrtelný infarkt a v nastalém zmatku se proměnil i její bratr Seth, který ještě nedosáhl věku obvyklého k první přeměně. Nejvíce ji trápí změny v jejím lidském těle – zvláště zastavení menstruačního cyklu a tím nemožnost mít děti.

PŘÍLOHA P V: DĚJ A POSTAVY KNIHY ROZBŘESK

- **Robřesk** : originální název Breaking Dawn, autorky Stephenie Meyer, vydavatelství Egmont, rok vydání 2009 , 680 s., ISBM 978-80-252-1160-1

Stručný popis děje:

Poslední díl ságy je rozdělen do tří částí – v první a třetí části je vypravěčkou Bella, v druhé Jacob. Bella definitivně unikla nebezpečí od mstivé Victorie, odmaturovala a čeká ji poslední událost – svatba. Jediné co kazí idylu je Jacobův útěk poté, co se dozvěděl o zasnoubení své lásky a ve vlčí podobě se sám vydal neznámo kam. Ve svatební den je Bella díky šikovným rukám Alice i Rosalie opravdu nádherná. Svatbu Alice připravila ve velkém stylu, nechybí zde v roli zástupců indiánů ani jejich přítel Seth, který se po velké bitvě spřátelil s Cullenovými nejvíce. Tato svatba je vrchol ideálních představ každé mladé holky, je zde spousta svatebních hostů, dojatí rodiče, všechno vychází podle plánu. Na závěr Bella dostává nejhezčí svatební dar - vrací se Jacob, aby se s ní rozloučil, než odjede na líbánky a stane se z ní upír. Následují líbánky na ostrově Esmé, novomanželé překonali počáteční ostych a obavy, Bella zjistí své těhotenství. To se pro ni ukáže tak nebezpečné, že se Edward s Carlisle rozhodnou jej ukončit. Jenže Bella, ve které se náhle probudí mateřské instinkty, se obrací o pomoc velmi překvapivě - k Rosalii. Jejím zásahem se soudržnost rodiny rozpadá na dva tábory. Po návratu do vily Cullenových pro ni Carlisle vybavuje pokoj s nejmodernějším lékařským zařízením. Protože Bella začíná projevovat příznaky vyčerpání a vyžaduje zvláštní péči.

Náhly návrat Belly, se záhadným infekčním onemocněním (jak Carlisle sdělil Charlimu), přivádí vlky na myšlenku, že Bella prochází přeměnou v upíra – čímž by rodina Cullenových porušila starou dohodu. Smečka společně s radou starších plánuje okamžitou odvetu. Problém s tímto postupem má Jacob se Sethem, kteří se vzpírají rozhodnutí. Chtějí řešení smírnou cestou, ale Sam jim dává jako alfa (vůdce) příkaz k boji. Jacob je nucen poslechnout vzhledem k jeho postavení v hierarchii smečky. Svou vnitřní silou se mu podaří ze svého statutu vyvázat a prohlásit se za alfu vlastní smečky (titul, který mu po rodové linii náleží). Přichází k Cullenovým, aby zjistil pravdu. Navzdory svému očekávání nenajde Bellu - netvora, ale svou velmi nemocnou milovanou přítelkyni. Chvíli mu potrvá, než pochopí, co se vlastně děje. Bella chřadne, dítě vysává všechnu její sílu i energii, je příliš silné. Jacob vidí Edwarda zoufalého, z jeho beznaděje poznává, jak je situace vážná. Edward je schopný všeho, je ochotný podstoupit cokoliv, jen aby Bella přežila. Jediný, kdo

klade odpor jeho snahám, je samotná Bella, s pomocí Rosalie. Jacoba překvapuje nepolevující přitažlivost k Belle. Navzdory znechucení z jejího těhotenství i jejího postoje k věci, která ji zabíjí, není schopen odejít. Při jednom z rozhovorů s Carlislem ho mimoděk napadne myšlenka, díky níž může Bella těhotenství přežít, dítě potřebuje krev. K Jacobovi se nečekaně připojují dva členové smečky - Seth, který má Cullenovy prostě rád a jeho sestra Leah, pro kterou je odchod od Sama vnitřní vysvobození. Cullenovi využívají chvíle klidu, kdy se Bellin stav drží v normě, vydávají se na lov a pro zásoby. V domě zůstává Edward, Rosalie, Alice a Jacob, když náhle dojde k nehodě. Bella se musí během několika vteřin rozhodovat mezi životem a narozením dítěte, dává přednost dítěti. Během drastického porodu Bella umírá. Edward zasahuje se svým upířím jodem, nastává doba proměny. Čerstvě narozené děvčátko přežilo a z Belly se stane upír.

Příběh tímto nekončí, Jacob chce novorozenou Renesmé-netvora zabít. Při setkání tváří v tvář se však naplňuje jeho vlčí osud a Jacob se "otiskne". Jeho novou láskou se stává Renesmé. Tato skutečnost změní vztahy mezi vlčí smečkou a upíry. Mizí odvěké nepřátelství a quieltší vlci přijímají spolu s Renesmé i Cullenovy.

Shodou náhod přichází nečekaně na návštěvu spřátelená upírka Irina, která ovšem striktně ctí pravidla upíří existence, kde je mimo jiné zakázáno proměňovat děti. Irina vidí na louce u Cullenových malé dítě, neskutečně krásné a neobvykle nadané. Irina netuší, že Renesmé je poloviční člověk, nikoliv přeměněné dítě. V prvním popudu okamžitě odchází do Itálie, aby nahlásila porušení pravidel. Jaký dopad její návštěva u Volturiů bude mít, uvidí Alice ve své vizi, kde se ochranná garda vypraví zlikvidovat tzv. nesmrtelné dítě. Jediná šance, jak zastavit Volturiovy, je najít svědky, kteří by potvrdili, že Renesmé není přeměněný upír, ale pololidské dítě. Cullenovi okamžitě vyrazí, aby našli co nejvíce svědků. Alice zanechává Belle adresu neznámého člověka, jedná se o padělatele dokladů. Belle dochází beznadějnost situace. Jediná šance jak zachránit Renesmé je vystavit jí i Jacobovi novou identitu, pro případ útěku.

Příchozí svědkové jsou nejprve šokováni přítomností dítěte u Cullenových, avšak po zjištění Renesméiny podstaty, jsou jí okouzlení. Bella se teprve sžívá se svou upíří podstatou a pomalu se učí ovládat svou sílu nejen fyzickou, ale hlavně svůj dar ochranného štítu, aby ochránila nejen sebe, ale i celou rodinu. Volturiovi konečně přicházejí, v plné síle, se svými rodinami a se svými svědky. Najdou však nejen rodinu Cullenových, se spoustu dalších upírů, ale nečekaně i vlčí smečku připravenou bránit „své“ upíry. To zarazí jejich postup, ne však jejich úmysly. Vychází najevo, že zpráva o nesmrtelném dítěti byla

jen záminka, jak prezentovat svou královskou moc a získat pro sebe nejnadanější členy, Edwarda, Alici a Bellu. Boj, který následuje, je trochu odlišný od bitvy v předchozím díle. Rodina Volturiových s Cullenovými svede psychický souboj, který však vyhrává Bella pomocí psychického štítu. Volturiovi jsou odraženi, avšak hrozbu opravdového boje zastaví v poslední chvíli návrat Alice s dalším svědectvím v podobě dalšího křížence člověka s upírem. Tím je spor o porušení pravidel ukončen, Volturiovi se vrací do Itálie a před Edwardem s Bellou se otevírá věčnost... (Exedra, 2009).

PŘÍLOHA P VI: DĚJ KNIHY MILENEC Z TEMNOT

- **Milenec z temnot** : originální název Dark Lover, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2010, 461 s., ISBN 978-80-7384-293-2

Úvodní román ságy představuje tajné bratrstvo šesti upířských bojovníků, ochránců svého rodu žijící v Caldwellu. Zavede čtenáře do úplně jiného světa, který se našemu hodně podobá. Lidé žijí své obyčejné životy a netuší, že se mezi nimi pohybují upíři. Upíři se ovšem řídí svými vlastními pravidly. Autorka této ságy má na upíry svůj originální náhled. Podle ní se člověk nestane upířem kousnutím ani jiným způsobem, pokud to nemá geneticky zakódované. Proměna nastává kolem dvacátého pátého roku života, kdy proměna je tak fyzicky náročná, že ji nemusí přežít. Tito upíři se neživí lidskou krví, ale krví svého partnera/partnerky, lidská krev je pro ně slabá. Proti upírům stojí Vyhlazovací společnost - skupina „bezduchých“, kteří se je snaží vyhubit. Z toho důvodu má upíří rasa vyčleněné ochránce-bojovníky. Těmi je Bratrstvo černé dýky, což je sedm a později šest bojovníků. V čele Bratrstva je Wrath, zvaný slepý král. Wrath se má po smrti „bratra“ Daria postarat o jeho dceru Beth, kterou čeká v nadcházejících dnech proměna, což by nebylo nijak těžké, ale její matka byla člověk, takže jí proměnou hrozí i smrt, nehledě na to, že Beth neví o původu svého otce. Wrath se o ni postará vskutku ukázkově. Nejenže s ní při jejich prvním nočním setkání, kdy vtrhl do jejího bytu, aby jí vše řekl, stráví noc, ale zamilují se do sebe. Po Bethině přeměně se vezmou podle všech zaběhnutých upířích rituálů. Celým příběhem se prolíná boj Bratrstva s „bezduchými“, kteří nejenže zabili Daria, spáchali několik dalších útoků na upířskou komunitu, ale dál zbrojí a vymýšlejí plány na úplné vyhlazení upírů.

PŘÍLOHA P VII: DĚJ KNIHY MILENEC Z VĚČNOSTI

- **Milenec z věčnosti** : originální název *Lover Eternal*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2010, 459 s., ISBM 978-80-7384-313-7

Stručný popis děje:

Druhý příběh Bratrstva černé dýky je tentokrát o Rhageovi a Mary. Rhage je největší svůdník mezi bratry a žádná sukně si před ním nemůže být jistá. Před lety svým chováním vyprovokoval Stvořitelku, ta ho proklela. Rhage si s sebou nyní nese své prokletí, které v případě, že se přestane ovládat, vypluje na povrch a pak není radno se v jeho okolí vyskytovat, nebezpečí hrozí i jeho bratrům. Mary je naopak lidská žena. V životě to zrovna lehké neměla, nejprve se starala o nemocnou matku a pak sama onemocněla leukémií. Zatímco její první léčba se zdála úspěšná, nyní se u Mary nemoc objevila znovu, moc nadějí na vyléčení však už nemá. Mary dobrovolně pomáhá v krizovém centru. Jednou ji navštíví němý chlapec jménem John Matthew a stanou se z nich kamarádi. Maryina kamarádka, sousedka Bella je upírka, což Mary ani John netuší. Bella pozná, že John není tak úplně normální člověk, proto kontaktuje Bratrstvo. Do výcvikového centra Bratrstva musí jít s Johnem i Mary dorozumívající se znakovou řečí, která se zde potkává s Rhagem. Rhage je překvapený jakou silou je k Mary přitahován. Mary zpočátku nevěří, že by si někdo tak krásný a žádoucí jako Rhage mohl všimnout obyčejné ženy. Rhage tedy cestu k získání Mary nebude mít zrovna jednoduchou, bude ho to stát nejednu velkou oběť. Stejně jako v předchozím díle Vyhlazovací společnost zdokonaluje svou organizaci, bezduší se stávají rafinovanější, zákeřnější a krutější v boji proti upírům.

PŘÍLOHA P VIII: DĚJ KNIHY PROBUZENÝMILENEC

- **Probuzený mileneec** : originální název *Lover Awakened*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2010, 459 s., ISBM 978-80-7384-344-1

Stručný popis děje:

Třetí kniha pojednává o Zsadistovi a Belle, ti se potkali náhodou už v předchozím dílu, kdy Bella přivedla do výcvikového střediska bratrstva němého chlapce Johna. Krátce na to, byla Bella unesena bezduchými, speciálně jedním, i na bezduché nadprůměrně sadistickým Panem O. Ten v ní vidí svou bývalou lásku, kterou zabil vlastní rukou při jednom se svých pravidelných záchvatů vzteku a krutosti. O Bellu se stará zvráceným způsobem, zavírá ji v kobce, ale nechává jí se koupat, kupuje šampon, který kupoval své partnerce. „Bezdušší“ se po odevzdání stávají impotentními. Tento díl odkrývá i smutný příběh minulosti válečníka Zsadista, sloužícího stovku let jako otrok krve a sexu své Paní. Jeho duše tím není zlomená, ale zničená, jak vysvětlil Belle při prvním setkání Phury – Zsadistovo dvojče. Přestože Zsadist při prvním setkání Bellu od sebe odehnal, po zprávě o jejím únosu po ní neúnavně pátrá. Nespí, nejí, jen zabíjí jednoho bezduchého za druhým, ale před tím se z nich snaží dostat informace o Belle. Tento příběh je vyprávěním o léčbě traumatu, o otevírání srdce a duše, o budování důvěry, ale i o zklamání, bolesti a znevažování sama sebe. Zsadist musí překonat své sexuální trauma, protože když se Bella vrátí do sídla Bratrstva, nastává jí období potřeby (plodné dny, u upířích žen nastávají jednou za pět let) a bez sexuálního uspokojení trpí velkými bolestmi.

PŘÍLOHA P IX: DĚJ KNIHY NALEZENÝ MILENEC

- **Nalezený milenec** : originální název *Lover Revealed*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 519 s., ISBM 978-80-7384-384-7

Stručný popis děje:

Čtvrtý díl ságy se věnuje vztahu mezi člověkem Butchem a členkou upíří aristokracie Marissou. Butch je bývalý policista, který se shodou náhod dostal k Bratrstvu. Přestože ho nový život baví, cítí se lehce méněcenný, protože mu „bratři“ nedovolí s nimi bojovat proti nepřátelským bezduchým. Jednou náhodou v noci narazí na skupinku bezduchých, snažících se chytit upíra-civilistu, zasáhne, upíra zachrání, ale cena za pomoc je vysoká. Ocitne se na pokraji smrti a navíc je nakažen samotným vůdcem bezduchých – Omegou. Jediné, co ho drží při životě je láska s upírce Marisse. Ta je sestrou upířího lékaře Haverse, příslušnice glymery (upírské šlechty), která ji však odsuzuje za to, že ji král Wrath opustil pro pololidskou ženu. Butche pojí zvláštní pouto i se spolubydlícím jasnozřivým „bratrem“ Vishousem. Ten má o Butche snad větší strach než Marissa. Stejně jako Butch se snaží chránit Marissu, snaží se i ona ochraňovat jeho. Nepřeje si, aby pomáhal „bratrům“ v boji. Své místo má v knize i rozvíjející se příběh Johna – nalezeného němého upířího chlapce, blížícího se proměně.

PŘÍLOHA P X: DĚJ KNIHY NESPOUTANÝ MILENEC

- **Nespoutaný milenec:** originální název *Lover Unbound*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 554 s., ISBM 978-80-7384-399-1

Stručný popis děje:

Ústřední dvojicí pátého pokračování ságy je Vishous a lidská doktorka Jane. Na Vishouse je při lovu na bezduché spáchán atentát. S četnými zraněními je převezen do nemocnice a operován lékařkou Jane Whitcombovou. Dostane se mu sice odborné lékařské péče, ale zároveň se ocitne v ohrožení, nejen kvůli tomu, že se blíží svítání, ale může dojít k prozrazení upírů rasy, jelikož jeho šestikomorové srdce, zobrazené na snímcích z rentgenu, místní lékaře velmi zaujme. Bratrstvo se rozhodne Vishouse z nemocnice unést. Nepočítají ovšem s tím, že s Vishousem si musejí odvézt i rozhodnou profesionálku – doktorku Jane, protože Vishous nedá jinak. Pomalu se rozvíjí příběh bojovníka obdařeného ničivou silou a vizemi o budoucnosti, jenž vyrostl ve vojenském táboře, jemuž násilnickou, tvrdou rukou vládl jeho otec Bloodletter, a Jane, primářky traumatologie, odbornice v oblasti kardiologie, kterou pronásledují smutné vzpomínky na smrt její sestry a s tím spojené dětství mezi chladnými zdmi rodinného domu, v němž snad nikdy nezazněl smích. Autorka otvírá osud plný temných citů, duchů minulosti, ryzí nenávisti, syrové vášně, pevných přátelství a drsného sexu. Oproti minulým dílům je Vishous vyjímečný tím, že si v ložnici nepotrpí na romantiku, ale libuje si v sado-maso hrátkách, které jsou popisovány ostře, syrově. Tato jeho záliba je pozůstatkem mládí ve vojenském táboře, kde byla uplatňována moc silnějšího tím, že vítěz znásilňoval poraženého a i on byl nucen před zraky ostatních znásilňovat slabšího. Vishousevi se pod kůží dostane racionální doktorka Jane, které je mu schopna ukázat i jiné stránky potěšení. Při Vishousevě procesu uzdravování jsou využívány k přísunu krve Vyvolené. Ženy vychovávané Stvořitelkou, oddělené od světa, založené spíše duchovně než fyzicky, nejčistší krve, jejichž jedinou povinností je posloužit na zavolání nezadaným členům Bratrstva svou žilou. Jsou popisované jako krásné, éterické bytosti, podřízené, úslužné a vědomé si svého postavení i povinností. Při vyrovnávání se s minulostí Vishous přijde na to, že Stvořitelka před světem schovává jeho dvojče – Payne. Na pozadí silného příběhu se odehrává přeměna tří nejlepších kamarádů, kadetů upírské bojové akademie, v plnohodnotné upírů bojovníky (John, Quinn, Blay). Testy DNA prokazují Johnův vznešený původ a Quinn je později jmenován jeho osobním strážcem.

PŘÍLOHA P XI: DĚJ KNIHY VYVOLENÝ MILENEC

- **Vyvolený milenec** : originální název *Lover Enshrined*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 562 s., ISBM 978-80-7384-414-1

Stručný popis děje:

Již na konci minulého dílu se začal rozvíjet příběh Phuryho (dvojčete Zsadista), který byl vybrán Stvořitelkou za Primala (oplodnítele Vyvolených za účelem rozmnožení upířích bojovníků). Phury v dávném čase zachránil Zsadista z pozice otroka, při tomto přišel o část nohy pod kolenem a nosí protézu. Zužuje ho navíc láska ke své švagrové Belle. Phury si s postem Primala neví rady, představa, že zbytek stovky let dlouhého života bude naplněn vynuceným sexem s několika desítkami pro něj cizích žen, se tomuto muži, jenž teplo ženského těla neokusil, přičí. Nevyrovnaný Phury je sám sebou pouze v boji s bezduchými, ve volném čase upadá do zajetí doutníků s uvolňujícím tabákem a popichování čaroděje bydličího v jeho hlavě. Phuryho vůle se změnit sílí až po setkání s Vyvolenou Cormií.

PŘÍLOHA P XII: DĚJ KNIHY POMSTĚNÝ MILENEC

- **Pomstěný milenec** : originální název *Lover Avenged*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 723 s., ISBM 978-80-7384-442-4

Stručný popis děje:

Jedná se opět o mnohvrstevní příběh, v němž sledujeme několik současně běžících linií. Vzhledem k tomu, že všichni členové Bratrstva již našli své družky, hlavní postavou tohoto příběhu je Rehvenge (Reverend), bratr Belly, majitel nočních klubů, pasák i prostitut, vyděrač i vydíraný, překupník drog, navenek sebevědomý, uvnitř trýzněný. Upíří rasa je značně zdecimována, protože nájezdů na jejich sídla se ujal kadet upíří bojové akademie Lash, který je synem samotného zla (Omegy) a velí armádě bezduchých. Rehvenge se stává představitelem upíří šlechty. Musí skrývat před světem pravdu o svém původu. Je polovičním symphathem (poddruh upíra, vyniká schopností manipulovat s emocemi druhých, mezi upíry jsou diskriminováni). Aby jeho tajemství nebylo vyzrazeno, musí poskytovat sexuální služby symphathské princezně. Musí si pravidelně píchat Dopamin, aby nad ním nepřevládla jeho temná stránka. Na klinice potkává ošetřovatelku Ehleny, začne pochybovat, zda je pro někoho tak čistého dost dobrý. Ehlena je bývalá příslušnice glymery, doma se stará o nemocného otce a šíří ji pocit viny za to, že by si přála pro otce lepší život, který jí glymera vzala. Rehvenge je pro ni tajemstvím, zprvu nechápe, co na ní bohatý a krásný upír vidí. Postupem času ale zjišťuje, že ne všichni navenek silní, jsou si sebou uvnitř jistí.

Velitelka ochranky nočních klubů Xhex má stejné tajemství jako její šéf Rehvenge, utahuje svůj nečistý původ a odhání od sebe bojovníka Johna.

Autorka se vrací i k příběhu krále Wrathy, který ztratil zrak již úplně, nechce si připustit svou slabost a za zády své partnerky i ostatních „bratrů“ se vydává do ulic města zabíjet bezduché, kteří stále útočí.

PŘÍLOHA P XIII: DĚJ KNIHY MILENEC JE MŮJ

- **Milenec je můj** : originální název Lover Mine, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 635 s., ISBM 978-80-7384-460-8

Stručný popis děje:

Jak už to v této séze bývá i příběh Johna a Xhex, se začíná prolínat v předchozích dílech a samostatně jim je věnovaná osmá kniha. Uplynul měsíc, kdy Johnův bývalý spolužák, syn Omegy a nepřítel Bratrstva Lash unesl bojovnici Xhex, která pomáhá Bratrstvu v boji proti vyhlazovací společnosti. Po jejím návratu z fyzického vězení, se ocitla v mentálním vězení své duše. Její jizvy na duši ji vzdalují od Johna. Překonání problémů mezi oběma přispívá i Johnovo prožité trauma, kdy byl znásilněn, jako mladý hoch, dospělým mužem a to, že Xhex dokáže odhalit pravdu o svém poloupířském původu. Xhex se původně představila jako drsná žena, kterou nic nerozhází, jež si se vším dokáže poradit. Postupně ale odkrývá v sobě ukrytou ženu pod ochrannou slupkou.

PŘÍLOHA P XIV: DĚJ KNIHY MILENKA POUT ZBAVENÁ

- **Milenka pout zbavená** : originální název *Lover Unleashed*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2011, 555 s., ISBM 978-80-7384-474-5

Stručný popis děje:

Payne – dvojče „bratra“ Vishouse a přímá dcera Stvořitelky, byla několik století držena matkou v ústraní. I její bratr se o její existenci dozvěděl teprve nedávno. Payne v sobě nezapře rodovou linii otce, násilnického bojovníka Bloodlettera. Tajně se schází s králem Wrathem v říši Stvořitelky a cvičí se v boji. Pro Payne tyto chvíle znamenají trénink, pro Wrath terapii, kterou se vyrovnává se svou slepotou. Nešťastnou náhodou při jedné takové hodině Payne upadne a poraní si páteř, Wrath se ji rozhodne transportovat do sídla. Doktorka Jane požádá svého bývalého kolegu z lidské nemocnice Mannyho Manella o pomoc. Ten netuší, že jeho rozhodnutí mu zpečetí osud. Manny se ocitne uprostřed pečlivě skrývaného světa upírů, bojujících proti Vyhlazovací společnosti i znovu se objevivšímu nepříteli z vlastních řad (skupinou upírů ze Staré země, snažící se svrhnout krále Wrath). Ústřední dvojicí této knihy se stává upírka Payne a lidský chirurg Manny, mezi nimiž vzájemné zalíbení přechází přes sexuální přitažlivost až v lásku. Po operaci Payne sice Vishous zapečetí Mannyho mozek a vrátí jej zpět mezi lidi, ale Payne se neuzdravuje, žádá smrt. Vishous kvůli své nově nalezené sestře překoná nenávist k lidskému doktorovi a přivede jej zpět, aby dal Payne důvod k životu.

PŘÍLOHA P XV: DĚJ KNIHY VYTOUŽENÝ MILENEC

- **Vytoužený milenec** : originální název *Lover at Last*, autorky J. R. Ward, vydavatelství Baronet, rok vydání 2013, 640 s., ISBM 978-80-7384-757-9

Stručný popis děje:

Blay s Qhuinnem byli již před přeměnou přátelé na život na smrt, během výcviku a po přeměně se jejich přátelství ještě umocnilo. Bok po boku se vrhali do všeho, do boje i do svádění žen i mužů. Trvalo dlouho, než si uvědomili vzájemné city, a ještě déle trvalo, než se s nimi rozhodli něco udělat. Jejich vztah se prolíná několika knihami a většinou je jako na houpačce, jeden krok kupředu, dva zpátky. Qhuinn si nikdy svou homosexualitu ani to, že ho přitahuje jeho nejlepší kamarád, nebyl schopen naplno připustit. Sex bral jako součást zábavy, ženy, muže, skupinový sex, ale vždy byl tím, kdo určoval směr a dobýval. Blay o svých citech ke Qhuinnovi věděl již dávno, nakonec se svých tužeb vzdal. Ve chvíli, kdy našel štěstí v náručí Qhuinova bratrance Saxtona, si Qhuinn uvědomil, co pro něj Blay znamená. Je ovšem otázkou, zda už není pozdě. Jelikož se upíři krmí od partnerů opačného pohlaví a pro nezadané členy „bratrstva“ slouží k tomuto účelu Vyvolené, krmí se oba od Layly, Qhuinn s ní udržuje i sexuální poměr, vše pak komplikuje Laylino těhotenství, kdy ji Qhuinn posloužil v době její potřeby. I v tomto příběhu, stejně jako v předchozích se odehrávají bitvy Bratrstva s „bezduchými“, ve světě upírů to vše, objevují se noví i dávní nepřátelé, kteří usilují o korunu a moc. Válka je na spadnutí.